

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет економіки та менеджменту

(назва факультету)

Кафедра економіки та фінансів

(повна назва кафедри)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

магістр

(освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень))

на тему: **«Фінансове планування в системі управління банківських установ (на прикладі Тернопільського центрального регіонального відділення ПАТ «Мегабанк»)»**

Виконав: студент (ка) 6 курсу, групи ПФм-61
спеціальності (напряму підготовки) 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва спеціальності (напряму підготовки))

_____ Дзюрдзевич М.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ Крамар І.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль _____ Кудлак В.Я.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент _____ Корольок Т.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Тернопіль – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В БАНКУ	10
1.1 Сутність поняття «фінансове планування» у банківській сфері	10
1.2 Види фінансових планів та методів фінансового планування	15
1.3 Завдання, принципи та етапи реалізації фінансового планування	21
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-МАЙНОВОГО СТАНУ ПАТ «МЕГАБАНК»	30
2.1. Загальна характеристика діяльності банку	30
2.2. Аналіз структури та динаміки активів та пасивів банку	40
2.3. Аналіз показників ліквідності та ефективності використання капіталу банку	48
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ПАТ «МЕГАБАНК»	53
3.1. Оптимізація фінансового планування на основі рекапіталізації банку	53
3.2 Формування оптимального кредитного портфелю для мікробізнесу як напрям підвищення ефективності фінансового планування банку	63
Висновки до розділу 3	67
РОЗДІЛ 4. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА	68
4.1. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України	68
4.2. Сучасний стан кредитних операцій банків України	72
Висновки до розділу 4	78
РОЗДІЛ 5. ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	80

5.1. Макроекономічне регулювання ефективності фінансового планування банківських установ	80
5.2. Обґрунтування оптимізації кредитного портфелю у системі управління банком	85
Висновки до розділу 5	90
РОЗДІЛ 6. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	92
6.1. Організація служби охорони праці в банку	92
6.2. Проведення оцінки можливості виникнення вторинних уражаючих факторів на об'єкті і заходи щодо їх обмеження та зниження уражаючої дії	95
6.3. Планування та реалізація заходів щодо подолання наслідків екстремальних ситуацій криміногенного характеру і способи їх уникнення	99
Висновки до розділу 6	102
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Процеси економічної трансформації в країні потребують адекватних перетворень в усіх сферах економічної діяльності, в тому числі і в банківській системі. За роки незалежності в Україні побудована власна банківська система, проте становлення економіки ринкового типу потребує нових підходів до функціонування банків, підвищення якості банківських послуг та надійності банків. Сучасні процеси банківської системи зумовлені змінами, що відбуваються на національних та світових фінансових ринках та мають низку особливостей, що відрізняють її від ситуації в інших сферах.

Основними факторами загострення ситуації на банківському ринку України є як внутрішні проблеми, так і зовнішні, зокрема, глобалізація світового фінансового ринку, розвиток нових фінансових та електронних технологій, обмеження доступу до кредитних ресурсів, індивідуальність банківських продуктів.

Все це зумовлює обрання банками стратегій, які орієнтуються на те, щоб посісти провідні позиції у конкурентному середовищі, а також забезпечення ефективності фінансового планування, що у свою чергу, приведе до покращення фінансових результатів діяльності банку. Основними негативними чинниками які впливають на дані процеси є: загальний стан економічного та політичного середовища, неефективне державне регулювання та неякісний менеджмент, нездатні пристосуватися до кризових та посткризових умов, але, головне, відсутність комплексних підходів до управління банком як складною, здатною до самоорганізації системою. Саме тому актуальним є питання дослідження особливостей фінансового планування у банківській установі, виявлення тих внутрішніх резервів, які дозволять банку зайняти лідируючі позиції у різних сферах банківської діяльності.

Огляд літератури з теми дослідження. На сучасному етапі широке коло питань, пов'язаних з дослідженням процесів планування банківської діяльності,

проблеми використання і визначення раціональних підходів щодо методики та інструментального аналізу ефективності виконання планів, висвітлено в роботах зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів: Е. Долана, Дж. Кейнса, М. Фрідмана, І. Фішера, Дж. Сінкі, Л. Г. Батракової, О.В. Дзюблюка, А.М. Мороза, М.І. Савлука, Б.Бермана, П. Роуза; І. Ларіонової, Н. Куніциної, К. Садвакасова, Л. Г. Батракової, Ю.С. Масленчикова, А.Герасимовича, С. Козьменка, В. Міщенко, А. Мороза, А. Пересади, Л. Примостки, Н. Шелудько., Ф. Шпіга. Теоретичні та практичні проблеми управління діяльністю вітчизняних банків розкриті в працях С. Васильчак, А. Вожжова, Д. Гладких, О. Дзюблюка, А. Єпіфанова, І. Івасіва, С. Козьменка, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, М. Савлука та ін.

Проте варто зазначити, що автори розходяться у визначенні сутності економічних категорій, що стосуються фінансового планування та недостатньо уваги приділяють дослідженню банку як специфічного суб'єкта фінансового ринку. Тому процес управління банком в частині фінансового планування потребує подальших наукових досліджень та розробок.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є проведення аналізу стану фінансового планування у системі управління ПАТ «Мегабанк» та розробка пропозицій щодо підвищення його ефективності. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність поняття «фінансове планування» та особливості його здійснення у банківській сфері;
- охарактеризувати поняття «фінансове планування» як елемент системи управління банком;
- визначити етапи та методи фінансового планування;
- провести характеристику фінансової діяльності досліджуваного банку;
- проаналізувати рівень доходів і витрат, оцінити показники ліквідності банку;
- запропонувати шляхи покращення фінансового планування ПАТ «Мегабанк» у системі управління банком;

- дослідити тенденції розвитку банківської системи України
- обґрунтувати застосування рекапіталізації та оптимізації кредитного портфелю за рахунок збільшення частки кредитівпідприємствам агросектору;
- провести аналіз стану охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Об’єктом дослідження є діяльність ПАТ «Мегабанк» в частині фінансового планування у системі управління банком.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних положень щодо вдосконалення механізму фінансового планування банку.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація (при дослідженні сутності понять «фінансове планування», «управління банком»); визначенні видів та форм фінансового планування; виділенні факторів, що впливають на успіх даного процесу); порівняння (у процесі виявлення спільних і відмінних рис методик оцінки ефективності фінансового планування банку); системного аналізу (при визначенні елементів системи та механізму управління банком); методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, метод групування, економіко-математичний метод.

Інформаційна база роботи. Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність банків, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, фінансова звітність ПАТ «Мегабанк», праці вітчизняних і зарубіжних науковців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансового планування:

- подальшого розвитку отримало визначення сутності фінансового планування банку у системі управління банком для реалізації існуючого потенціалу банку;

– запропоновано напрями підвищення фінансового планування ПАТ «Мегабанк» шляхом рекапіталізації та збільшення частки кредитів підприємствам агросектору;

– обґрунтовано напрями підвищення ефективності фінансового планування досліджуваного банку.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати можуть впроваджені у діяльності ПАТ «Мегабанк» з метою підвищення ефективності фінансового планування у системі управління банком.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, шістьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 111 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 24 таблиць, 11 рисунків, список використаних із 60 найменувань, 13 додатків на 13 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В БАНКУ

1.1. Сутність поняття «фінансове планування» у банківській сфері

У теоретичному аспекті фінансове планування розглядають як невід'ємну частину загального планування звичайної діяльності підприємства. Разом з тим, сутність фінансового планування трактується вченими по-різному. Немає чіткого визначення понять «фінансове планування», «фінансовий план банку», «бюджетування» на мікрорівні, змісту фінансових планів залежно від організаційно-правової форми та розміру підприємства. Р.А. Слав'юк під фінансовим плануванням розуміє розрахунок обсягів фінансових ресурсів. На його думку «...фінансове планування являє собою розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з певними показниками на плановий рік».

Г.О. Партін і А.Г. Завгородній стверджують, що «...фінансове планування – це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді». Наведене визначення, на наш погляд, стосується поточного або оперативного фінансового планування, оскільки покликане забезпечити реалізацію фінансової стратегії, що здійснюється у поточному періоді.

Досліджуючи таке поняття як «фінансове планування», доцільно розглянути різні тлумачення та погляди на фінансове планування та застосувати до даного визначення системний підхід.

Через існування різних економічних шкіл існують різні тлумачення та погляди на фінансове планування, тому багато авторів дають визначення терміну «фінансове планування» по-різному (табл.1.1).

Визначення терміну «фінансове планування» [7]

Автор	Визначення
Кириченко О.А.	«Фінансове планування є завершальним етапом бізнес-планування, метою якого є оцінити наскільки розроблений бізнес-план забезпечений відповідними ресурсами та внутрішніми можливостями» [3]
Примостка Л.О	«Фінансове планування спрямовується на перетворення стратегічних цілей та завдань банку в конкретні (абсолютні й відносні) значення результативних фінансових показників діяльності банківської установи через реалізацію комплексу заходів у сфері фінансів»[36]
Овдій Ю. Л.	«Фінансове планування має велике значення для практики внаслідок того, що воно є детальним плануванням основної діяльності банку і його результати мають чітку кількісну оцінку» [26]
Поддєрьогін А. М., Білик М. Д.	«Фінансове планування - процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому році» [37]
Павлова Л. М.	«Фінансове планування - це не що інше, як планування фінансових ресурсів і фондів грошових коштів» [35]
Балабанов А. І.	«Фінансове планування процес вироблення планових завдань, складання графіка їх виконання, розробка фінансових планів і фінансових програм забезпечення їх необхідними ресурсами і робочою силою, контроль за їх виконанням» [4]

Таким чином, з вищезазначених визначень слідує, що «фінансове планування» - це сукупність дій, щодо складання фінансових планів, що включає всі напрямки діяльності організації, прогнозування ресурсної бази та визначення можливого потенціалу. Сутність системного підходу по відношенню до фінансового планування полягає в пошуку простого в складному, здійсненні декомпозиції фінансового планування на конкретні

складові частини. Застосування системного підходу означає, дослідження окремих структурних частин системи фінансового планування, виявлення ролі кожної з них в загальному функціонуванні системи і навпаки, врахування всіх взаємозв'язків, виявлення дії системи в цілому на окремі її елементи [7].

Основні завдання, які вирішує фінансове планування у комерційному банку включають:

- розподіл ресурсів;
- адаптація до зовнішнього середовища;
- внутрішня координація;
- передбачення майбутніх змін у діяльності.
- оптимізація основних та оборотних засобів;
- формування та розподіл прибутку;
- грошові розрахунки;
- інвестиційна політика.

Узагальнюючи наведені різними авторами визначення фінансового планування комерційного банку слід зауважити, що більшість дослідників схиляється до думки, що фінансове планування в комерційному банку – це система взаємопов'язаних цілей та способів їх досягнення, що направлені на управління активами, пасивами, власними коштами банку з метою зростання доходності та ринкової вартості при відповідному рівні ризикованості і ліквідності.

Фінансове планування передбачає визначення відносин із зовнішнім середовищем – фінансовими, страховими, кредитними організаціями, акціонерами, фінансовим ринком взагалі. У процесі розробки фінансової стратегії визначається сума коштів, необхідних для реалізації проектів створення чи розвитку бізнесу.

У трактуванні І.Є. Мойсеєнка, «фінансове планування – це планування усіх доходів та напрямів витрачання грошових засобів для забезпечення розвитку». У цьому визначенні фінансового планування акцент зроблено на

забезпеченні розвитку банку, тобто на більш тривалому за часом періоді складання фінансового плану, а не на забезпеченні його поточної діяльності.

Отже, з усіх розглянутих визначень сутності фінансового планування цілком очевидним, на нашу думку, є те, що без фінансового планування не може бути досягнутий такий рівень управління банком, який забезпечує підвищення його ефективності, успіх на ринку, розширення та оновлення матеріальної бази, успішне розв'язання соціальних питань, здійснення матеріального стимулювання працівників.

Розглянувши визначення фінансового планування різних авторів, ми вважаємо за необхідне уточнити, що процес фінансового планування повинен відображати мету операційної діяльності банку, представляти собою розроблення системи різних за змістом і термінами дії фінансових планів, визначати обсяг фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання та поставлених завдань.

Різні фахівці визначають цілі фінансового планування наступним чином (рис.1.1).

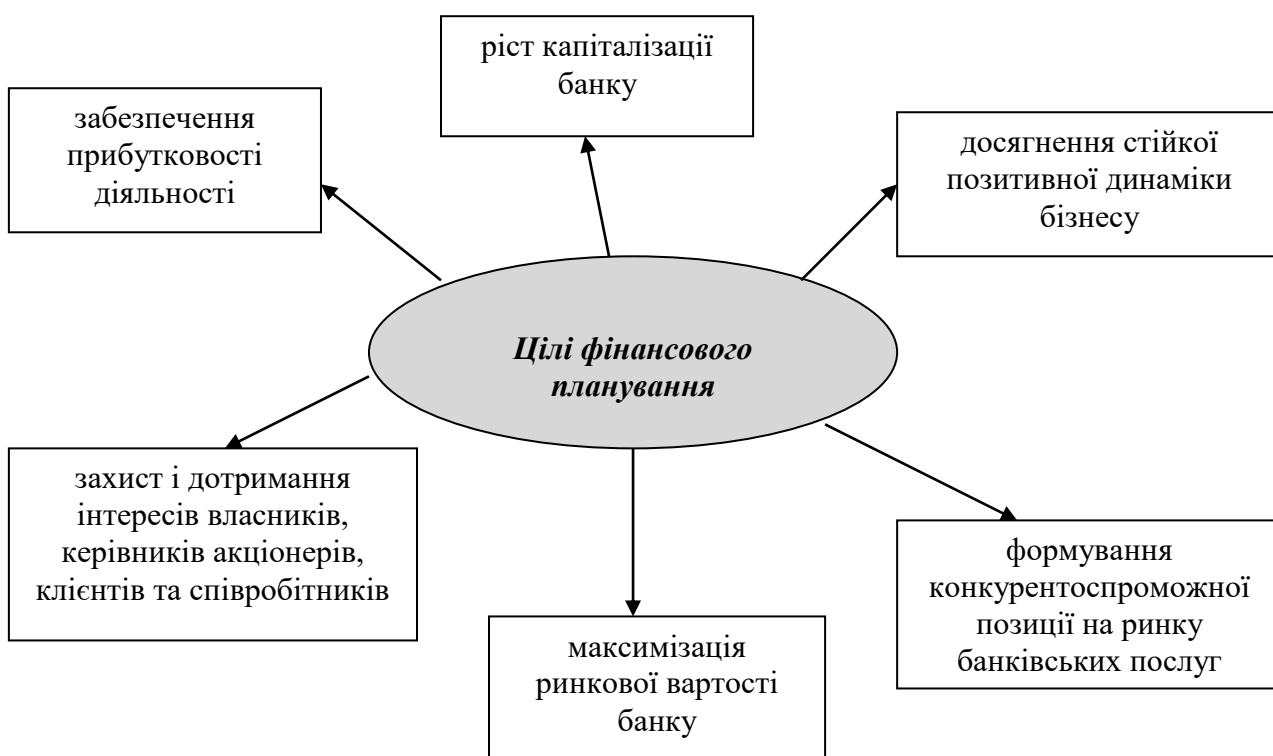

Рисунок 1.1. Цілі фінансового планування банку

Важливо також зазначити, що фінансове планування є важливою складовою системи управління у банківській установі, що впливає на розвиток банку. Параметри організації системи управління фінансовим розвитком банку представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Параметри організації системи управління фінансовим розвитком банку
[25]**

Назва параметру	Визначення
Суб'єкт управління	Правління банку, топ-менеджмент і персонал банку, які за допомогою різних форм управлінського впливу здійснюють цілеспрямовані дії на ефективне функціонування об'єктів [41].
Об'єкт управління	Процес управління фінансовим розвитком банку для поліпшення його фінансового стану (управління активами і пасивами, управління кредитним портфелем, прибутком, ліквідністю, ризиком тощо) [42].
Функції суб'єктів управління	Аналіз і корекція цілей і планів; організаційна; фінансове планування; прогнозування; стимулювальна; контрольна.
Мета управління	Закономірна зміна теперішнього стану економічних відносин щодо руху грошових потоків у процесі формування, розподілу і використання фондів грошових коштів, що супроводжується вирішенням низки завдань.
Методи управління фінансовим розвитком банку	Оцінка власної надійності банку; оцінка та аналіз власного кредитного рейтингу; оцінка та аналіз власного загального фінансового стану [42].

Таким чином, бачимо, що з метою забезпечення фінансового розвитку банку необхідно особливу увагу у системі управління звертати саме на фінансове планування.

1.2. Види фінансових планів та методів фінансового планування

Важливе теоретичне і практичне значення має науково обґрунтована типологія (класифікація) планів, яка будується в залежності від різних критеріїв і ознак.

Виділяють такі види економічного планування:

- за економічними системами – директивне (адміністративно-командне), не директивне (індирективне, регулятивне), індикативне;
 - за термінами планування – стратегічне і тактичне, довготермінове і середньотермінове;
 - за напрямками планування – структурне, програмне, рамкове, соціальне.
- Директивне (адміністративно-командне) планування з більшою чи меншою деталізацією розбивки плану по господарських одиницях, як правило, діяло у більшості країн з централізованою плановою економікою.

Централізовано розроблені планові показники розбиваються вищою за рівнем ланкою системи управління народним господарством і доводяться нею нижчій за рівнем для виконання в обов'язковому порядку. Виробничі показники задаються в переважній більшості випадків також у натуральному вираженні, а їх виконання забезпечується виділенням відповідних фондів через систему матеріального постачання на основі планових балансів. В умовах централізованої планової економіки виконання виробничих планів стимулювалося також преміями та іншими видами доходів працівників.

Недирективне планування – це система планового господарства, яка використовується в перехідному періоді від директивної до ринкової економіки. При такому плануванні народногосподарський план є орієнтиром для окремих господарських одиниць, діяльність яких регулюється з центру за допомогою побічних економічних методів, наприклад заходів фінансової та кредитно-грошової політики. Таким чином, сплановані в центрі показники в натуральному вимірі не розбиваються, як правило, на окремі господарські одиниці, а розроблювані матеріальні баланси є просто частиною засобів прогнозування, які застосовують для складання внутрішньо погодженого плану.

Різниця між тактичним і стратегічним плануванням представлена в таблиці 1.3.

Порівняльна характеристика тактичного та стратегічного планування

Тактичне планування	Стратегічне планування
Пов'язане з короткими періодами	Пов'язане з довгостроковими періодами
Характеризується певною вузькістю	Характеризується широтою дії
Тактичне планування займається вибором засобів для виконання намічених цілей, які задаються на вищому рівні управління	Стратегічний план підрозділу може бути тактичним для банку

Визначенням цілей і вибором засобів для їх реалізації займається стратегічне планування. Для досягнення найбільшого успіху необхідне як тактичне, так і стратегічне планування.

У табл. 1.4 представлено класифікацію видів планів.

Класифікація видів планів залежно від їх цільової направленості

Цілі планування	Види планів
Функціонування	Середньостроковий Короткостроковий: – оперативно-календарний; – тактичний.
Розвиток	Перспективний: – стратегічний; – програмно-цільовий; – довгостроковий; – середньостроковий.
Залучення інвестицій	Комплексний коротко і довгостроковий: – бізнес-план функціонування та розвитку банку; – бізнес-план створення нового банківського продукту.

Стратегічний аналіз середовища банку створює підвалини для прогнозування можливостей розвитку ситуації. У стратегічному плануванні широко застосовуються сценарії планування, широкий арсенал методів та планування. Вінцем розвитку стратегічного планування стала система «планування, програмування, бюджетування». Планування набирало все більш органічної форми з орієнтацією на визначення цілей (з ринковими та

«виробничими» характеристиками) та альтернативні заходи щодо їх досягнення; перехід на «запасні», підготовлені варіанти вже не сприймається як порушення «нормального перебігу подій»; успіх визначає досягнення комплексу соціально-економічних чинників, установлених як критерії на довгостроковий період. Застосування стратегічного планування зумовило необхідність інтеграції різних видів планової діяльності, що їх здійснювали всі підсистеми підприємства, а також подальшого розвитку стратегічної діяльності на підприємстві, оформленої у вигляді системи стратегічного управління.

При стратегічному плануванні складається перелік питань, на які необхідно отримати відповідь менеджменту банку. На етапі планування аналіз первинних даних дозволяє визначити джерела інформації, з яких надалі будуть братися дані. Під час підготовки до розробки стратегічних планів необхідно аналізувати структуру балансу установи, стан її дебіторської та кредиторської заборгованості, стан позабалансових рахунків. Структура та якість активів і пасивів розглядається у динаміці, визначається питома вага прибуткових і неприбуткових активів, простроченої та сумнівної заборгованості. Структура доходів та витрат аналізується за групами, передбаченими планом рахунків та проводиться порівняння з аналогічним періодом минулого року. З'ясовується, які заходи проведені банком для забезпечення стабільної прибуткової діяльності, збільшення доходів, скорочення витрат, поліпшення якості активів. Особливу увагу аналітики повинні приділити аналізу кредитних операцій, як основного джерела доходів банківської установи. Для характеристики здатності банку залучати ресурси, визначається питома вага коштів фізичних і юридичних осіб у загальній сумі зобов'язань та визначається тенденція щодо їх збільшення чи зменшення. Такий аналіз повинен проводитися постійно. Це важливо не тільки при складанні бізнес-плану, а й при реалізації визначеної стратегії, оскільки тенденції на ринку постійно змінюються.

При побудові організаційної структури планування використовується класифікація видів планів залежно від цільової їх направленості. Так, на етапі підтримки життєдіяльності підприємства відповідають середньострокові та

короткострокові плани. В залежності від фінансового стану банку можуть бути плани плавної або різкої зміни. Кожен з планів може мати стратегію та тактику його реалізації. Тактика передбачає розбивку стратегічного плану функціонування на окремі, можливо ранжування за пріоритетом використання блоків.

При плануванні діяльності банку використовують різні методи, вибираючи які слід урахувувати певні вимоги до них. Методи планування мають відповідати зовнішнім умовам господарювання, особливостям різних станів процесу становлення та розвитку ринкових відносин; урахувувати специфіку діяльності об'єктів планування та різноманітність засобів і шляхів досягнення основної підприємницької мети – збільшення прибутку (валового доходу).

Методологія планування – це сукупність теоретичних висновків, загальних закономірностей, наукових принципів розробки планів, їх обґрунтування та описання відповідно до сучасних вимог ринку, що перевірені передовою практикою. Під методом планування розуміють конкретний спосіб, технічний прийом, за допомогою якого вирішується яка-небудь проблема планування, розраховуються числові значення показників пропозицій, стратегічних програм і планів.

Методика планування – це сукупність методів, прийомів розробки, обґрунтування та аналізу прогнозів, стратегічних програм і планів усіх рівнів і часових горизонтів, системи розрахунків планових показників, їх взаємного узгодження. Наприклад, методика складання обороту продукції, розрахунку потреби в затратах, фінансового плану і т. п.

Планування як складова економічної науки ґрунтується передусім на загальних взаємопов'язаних методах наукових досліджень: аналізі та синтезі, дедукції та індукції. Йому притаманні і властиві такі методи досліджень, як системний підхід, конкретно-історичний підхід, комплексний підхід, метод експерименту, моделювання, а також методи спеціальних досліджень. Метод дає описання того, як повинна проявлятися наукова і практична діяльність

людей в прикладній сфері науки. Методи науки планування створюють систему різних засобів та прийомів вивчення і узагальнення явищ дійсності в сфері планування соціально-економічних об'єктів.

Місце науки планування визначається її зв'язками з предметами інших наук: економічною теорією, галузевими економіками, економічною географією, правовими науками, статистикою, обліком, фінансами і кредитом, технічними і природничими науками, соціологією і психологією, математикою, кібернетикою, інформатикою. Більш детальна класифікація методів планування на підприємстві наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Класифікація методів планування

Класифікаційні ознаки	Методи планування
Вихідна позиція для розробки плану	Ресурсний (за можливостями) Цільовий (за потребами)
Принципи визначення планових показників	Якісні: – експертно-оцінний; – евристичний. Кількісні: – екстраполяційний; – інтерполяційний.
Спосіб розрахунку планових показників	Дослідно-статистичний (середніх показників) Факторний (чинниковий) Нормативний
Узгодженість ресурсів і потреб	Балансовий Матричний
Варіантність розроблюваних планів	Одноваріантний (інтуїтивний) Поліваріантний (розрахунково-конструктивний) Економіко-математичної оптимізації
Спосіб виконання розрахункових операцій	Ручний Механізований Автоматизований
Форма подання планових показників	Табличний Лінійно-графічний Логіко-структурний (сітьовий)

В умовах жорсткої конкуренції на ринку як ресурсів, так і товарів кожному банку важливо визначити вихідну позицію для розробки плану. При

вирішенні неструктурованих і слабо структурованих проблем використовують експертні (оцінні) чи евристичні методи.

Під час розв'язання добре структурованих проблем, що мають більш чіткі кількісні характеристики, використовують методи екстраполяції та інтерполяції. Перший застосовують у разі визначення проміжних та кінцевих (на кінець планового періоду) планових показників на основі їх динаміки в минулому, припускаючи, що темпи і пропорції, досягненні на момент розробки плану, будуть збережені в майбутньому. Цей метод ефективний при монопольному становищі банку та за відсутності загрози з боку конкурентів. Метод інтерполяції є принципово протилежним. Згідно з ним банк встановлює мету для досягнення в майбутньому і, виходячи з неї, визначає тривалість планового періоду та проміжні планові показники. Тобто на противагу наступальному рухові при екстраполяції інтерполятивний метод передбачає зворотний рух – від установленної мети та відповідного кінцевого значення планових показників з обчисленням проміжних їх величин.

За способом розрахунку планових показників розрізняють такі методи:

- дослідно-статистичний (середніх показників) – передбачає використання фактичних статистичних даних за попередні роки (середніх величин) при встановленні планових показників;
- факторний (чинниковий) – більш обґрунтований, оскільки за цим методом планові значення показників визначають на основі розрахунків впливу найважливіших факторів (чинників), що обумовлюють зміни цих показників;
- нормативний – планові показники розраховують, застосовуючи прогресивні норми використання ресурсів з урахуванням їх змін у результаті освоєння організаційно-технічних заходів у плановому періоді.

1.3 Завдання, принципи та етапи реалізації фінансового планування

Важливого значення набуває розгляд комерційного банку як цілісної складової динамічної системи, що працює у нестабільній економіці перехідного

типу та застосування математичного інструментарію для дослідження процесів, що протікають у банку, оцінки ефективності його роботи, виявлення напрямків та способів вдосконалення управління банківською діяльністю.

Для проведення ефективної грошово-кредитної політики центральний банк аналізує значні інформаційні потоки, які належать до реального, фінансового, фіскального та зовнішнього секторів. Дані надходять із різних джерел: у деяких випадках центральний банк використовує статистичну інформацію, отриману з таких установ, як державний комітет статистики, міністерство фінансів, державна митна служба, окремі підприємства тощо, а іноді центральний банк сам виступає в ролі першоджерела даних, наприклад інформації, яка стосується діяльності комерційних банків. Проведення аналізу даних із застосуванням різноманітних аналітичних підходів, починаючи з експертних оцінок до використання складних економетричних моделей, дає змогу виявити основні тенденції розвитку економіки й оцінити рівень впливу тих чи інших інструментів грошово-кредитної та валютної політики на динаміку основних макроекономічних показників.

Оскільки банк одночасно здійснює активні і пасивні операції, це означає наявність додаткових чинників, які створюють поле ризиків щодо змін в одній частині баланс, які впливають на іншу та на інтегровані характеристики діяльності банку.

Державний контроль за банківськими ризиками є одним із найважливіших чинників, що визначають стабільну та прибуткову роботу банківського сектору на коротко- та середньостроковій перспективі, підтримують суспільну довіру до нього.

Основними формами державного регулювання банківських ризиків є кількісне та якісне регулювання капіталу банків, державні програми страхування вкладів, централізоване збирання та розповсюдження інформації про банківські ризики.

Гарантії держави є особливими активами банківської установи, які хоча і не відбиваються на балансі, але істотно впливають на процеси ухвалення

рішень в банківській сфері. Зокрема, це позначається на формуванні довіри до банку, а, отже, і на процесі залучення депозитів. Очевидно, що збільшення довіри до банку знижує премію за кредитний ризик. Це підтверджується практикою банківської справи: банки, що користуються державними гарантіями, мають більш низьку процентну ставку.

Для ринку кредитів характерна асиметричність інформації: свій економічний стан клієнт знає краще, ніж банк, що дає йому перевагу при укладенні договору про кредит. У цій ситуації банку надзвичайно важливо мати ефективні та зручні методи оцінки позичальника. Існує чимало таких методів, які дозволяють класифікувати підприємства за їх кредитоспроможністю на групи, проводити оцінку інвестиційних проектів, під які береться кредит, а також здійснювати аудит підприємства тощо.

Управління активами та пасивами банку надає менеджменту можливість управляти прибутковістю та ризиками (ризиком відсоткових ставок, валютним ризиком, ризиком ліквідності), координувати рішення щодо джерел фінансування та напрямів розміщення коштів. У сучасних умовах нестабільності фінансових ринків та зростання ризикованості діяльності інтегроване управління активами і пасивами розглядається як найефективніший підхід до управління фінансовою діяльністю комерційного банку.

Фінансова стійкість та ефективність діяльності комерційних банків значною мірою залежать від якості, стабільності їх ресурсної бази, оптимального співвідношення між статутним капіталом, резервним фондом, коштами суб'єктів господарювання, вкладами населення, субординованим боргом, міжбанківськими кредитами. Ефективне управління банківськими пасивами сприяє зниженню рівня витрат банків та підвищенню рівня прибутковості їх діяльності.

Призначення та основні завдання фінансового планування зображено на рис 1.2.

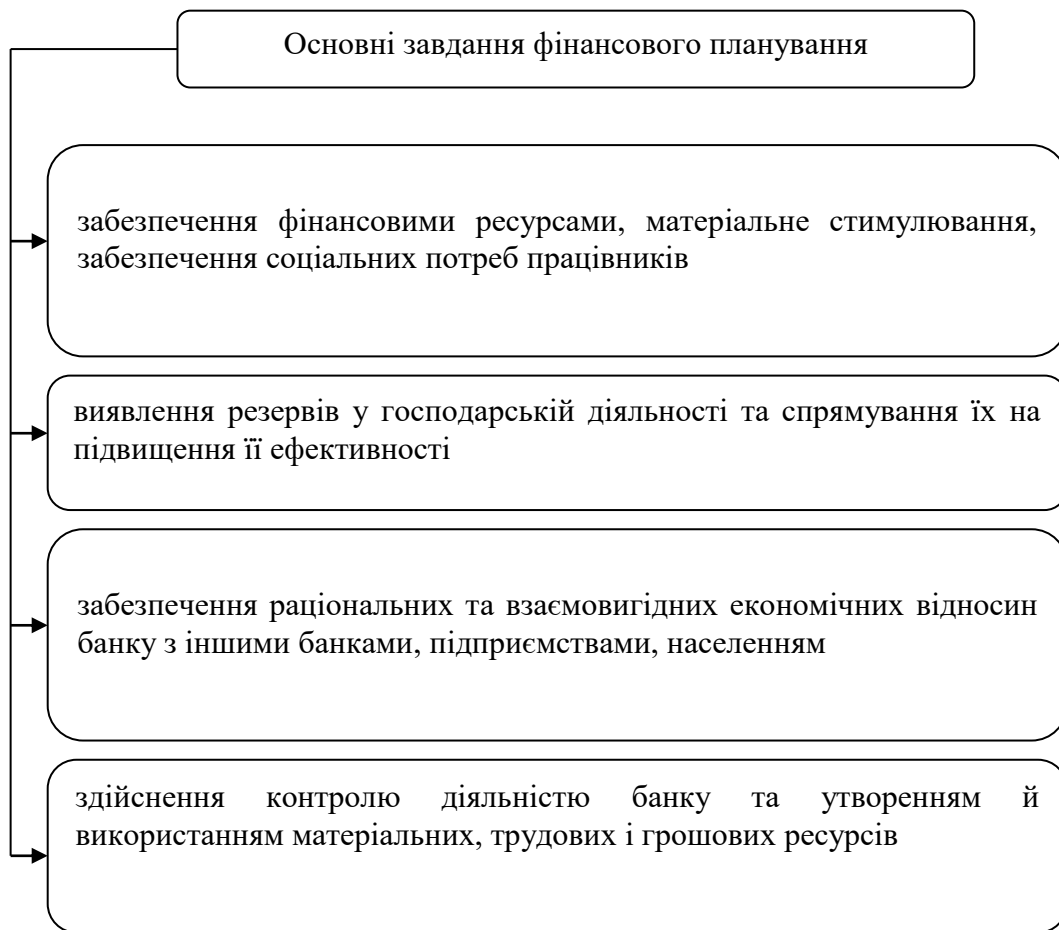

Рисунок 1.2. Основні завдання фінансового планування

Фінансове планування є процесом розроблення і затвердження фінансових планів як засобу збалансування фінансових потреб і можливостей. Фінансовий план того чи іншого суб'єкта відображає його фінансову діяльність, тобто процес формування доходів і здійснення витрат.

Їх склад і структура, а також збалансованість визначаються завданнями, напрямами і методами реалізації фінансової політики. Фінансові плани є як відображенням певної політики, так і її обґрунтуванням. Будь-яка політика без її обґрунтування у фінансових планах не може бути успішно реалізована. Водночас жоден варіант фінансового плану не може розглядатись як оптимальний, якщо він не забезпечує реалізацію відповідних цілей і завдань фінансової політики.

Фінансовий план банку включає компоненти, представлені на рис. 1.3.

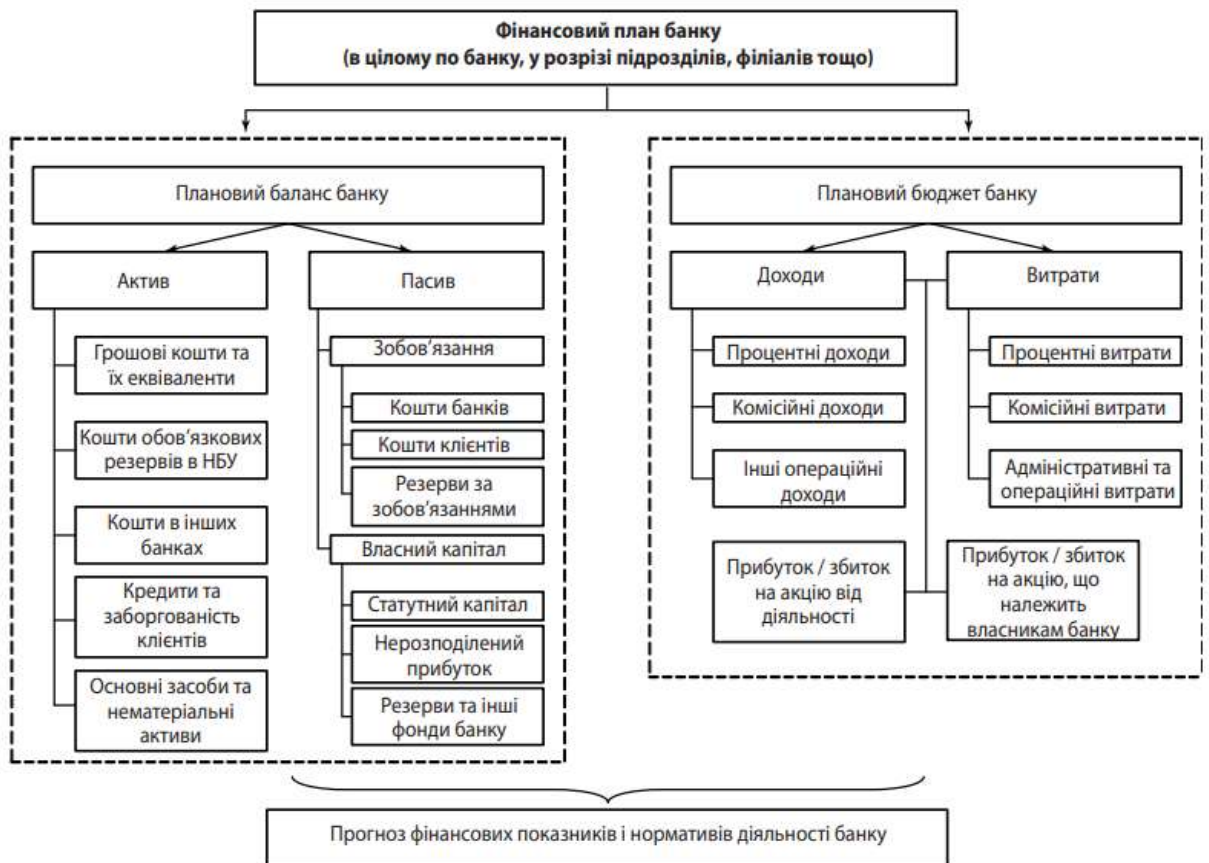

Рисунок 1.3. Структурні компоненти фінансового плану банку [18]

Експерти рекомендують наступну послідовність формування фінансового плану банку:

1) періодичне складання фінансових планів на основі досягнутих результатів (застосування так званого принципу планування подальшої діяльності банку «від досягнутого»);

2) процес фінансового планування зводиться до екстраполяції даних розвитку банку в звітних періодах на майбутні;

3) формальний підхід до складання фінансових планів (множення фактичних даних на певну дату на якийсь коефіцієнт, не враховуючи потенціал банку та специфіку формування статей фінансового плану банку);

4) відрив і недостатню кореляцію довгострокових планів з короткостроковими (стратегічних від оперативних);

5) відсутність підходу до формування фінансового плану на основі аналізу планового балансу банку;

б) нереальність фінансових планів (низький рівень реалізації фінансових планів);

7) неоперативність складання планів (недостатня оперативність прийняття корегуючих заходів);

8) комплексний підхід при врахуванні впливу дестабілізуючих чинників на етапі формування фінансових планів (врахування як макро-, так і мікросередовища діяльності банку);

9) непрозорість фінансових планів для керівництва різного рівня;

10) недосконалість нормативно-законодавчої бази в частині регулювання банківської діяльності;

11) недостатність накопиченого досвіду, відсутність підготовлених фахівців (кризис-менеджерів) тощо.

Процес формування фінансового плану банку передбачає наступні етапи: Першим етапом процесу формування фінансового плану банку є вибір об'єкту дослідження, тобто виокремлення одного конкретного банку, групи банків або загалом банківської системи України [32].

Другим етапом процесу формування фінансового плану банку є розрахунок системи показників оцінювання поточного фінансового стану банку в розрізі 4 груп коефіцієнтів: фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності управління (рентабельності). Необхідно зазначити, що на підставі узагальнення літературних джерел було сформовано систему, яка нараховує 138 фінансових показників. Оскільки розрахунок такої кількості показників – досить тривалий і трудомісткий процес, то для врахування найбільш інформативних показників оцінювання поточного фінансового стану банку було запропоновано використання методу апріорного ранжування, результатом застосування якого є сформована система показників оцінювання поточного фінансового стану банку, що налічує лише 48 коефіцієнтів у розрізі зазначених груп [18].

Третім етапом процесу формування фінансового плану банку є ідентифікація релевантних показників оцінювання поточного фінансового

стану банку в розрізі 4 груп коефіцієнтів. Сутність зазначеного етапу полягає у перевірці на мультиколінеарність сформованої системи показників оцінювання поточного фінансового стану банку. Перевірка здійснюється за допомогою методу Фаррара – Глобера. Варто підкреслити, що для кожного окремого об'єкта дослідження (конкретного банку) склад фінансових показників буде різним, а їх кількість може варіюватись [9, 22].

Четвертим етапом процесу формування фінансового плану діяльності банку є оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку на основі оцінювання поточного фінансового стану та фінансового потенціалу банку. Сутність даного етапу полягає у визначенні рівня поточного фінансового стану банку на підставі згортки релевантних показників до інтегральної оцінки поточного фінансового стану із застосуванням багатокритеріальної оптимізації та його якісної інтерпретації – низький, середній, достатній або високий. А також у визначенні фінансового потенціалу банку у розрізі кожної з виділених груп коефіцієнтів на основі визначення середньозважених темпів приростів показників оцінювання поточного фінансового стану [8; 21; 22; 43].

На підставі сукупності оцінок поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу, яка базується на регресійному аналізі, визначається конкурентна стратегія банку (п'ятий етап процесу формування фінансового плану банку). Залежно від рівня конкурентних переваг розрізняють наступні конкурентні стратегії банківських установ: «регіональний лідер» (активний та адаптація), «накопичення» (зовнішнє та внутрішнє) або «імітаційна поведінка» (пасивна та лідер).

Шостим етапом процесу формування фінансового плану банку є формування цілей діяльності банку на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях залежно від їх поточного фінансового стану, значення фінансового потенціалу та обраної конкурентної стратегії.

Сьомим етапом є безпосередньо процедура складання фінансового плану банку. Підкреслимо, що фінансовий план, як і формування цілей, складається на кожному рівні фінансового планування: стратегічному, тактичному та

оперативному. Отже, загалом процес формування фінансового плану банку являє собою сукупність стратегічного, тактичного та оперативного фінансових планів [18].

Таким чином, фінансове планування охоплює весь комплекс заходів як із формування планових завдань, так і з втілення їх у життя. Основною метою розробки системи моніторингу фінансової діяльності є своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів діяльності від прогнозованих, виявлення причин зниження її ефективності, розроблення пропозицій щодо коригування окремих напрямів фінансової діяльності. З цією метою, як правило, розраховують базові групи фінансових показників: ліквідності, платоспроможності, діяльності й прибутковості.

З урахуванням представлених вище рекомендацій щодо конкретизації структури фінансового плану банку, на основі конкретизації як теоретичного, так і практичного аспектів аналізу, вважаємо за доцільне виокремити наступні підрозділи (ключові компоненти) фінансового плану банку: 1) план активів і пасивів банку (у розрізі статей балансу банку (форма № 1)); 2) план доходів і витрат банку (у розрізі статей звіту про фінансові результати (форма № 2)); 3) план прогнозних значень основних (релевантних) фінансових показників діяльності банку [18].

В умовах зростання конкурентної боротьби у системі фінансового планування важливе місце займає аналіз структури доходів як окремого банку, так і банківської системи в цілому. Так, органи нагляду розглядають банківський дохід як показник стабільності та фактор зміцнення довіри вкладників до банків країни, а отже, як індикатор ефективності розвитку фінансової системи країни. Основну частку у структурі доходів банку становлять процентні доходи. Тому особливої уваги та подальшого дослідження потребують проблеми пов'язані з розробкою напрямів підвищення прибутковості. До них належать: вивчення особливостей, місця і ролі багатофакторного аналізу банківських доходів, витрат та прибутку у системі

аналізу банківської діяльності, відновлення прибуткової діяльності банків в умовах кризових явищ в економіці [23].

Отже, застосування фінансового планування в банку є необхідною умовою для успішного його функціонування. Банки, які ставлять перед собою завдання покращити своє фінансове становище або збільшити вплив на ринку, не можуть досягнути їх без застосування фінансового планування.

Висновки до розділу 1

Фінансове планування є необхідним елементом управління економікою. Фінансове планування охоплює усі аспекти діяльності суб'єктів фінансових відносин, зокрема банківських установ, і виражає їх у відповідних фінансових показниках, які використовують в управлінні економікою. Без фінансового планування неможливо підвищити ефективність діяльності банку, успіх на ринку, розширити матеріальну базу, успішно вирішити соціальні питання тощо.

Фінансове планування сприяє запобіганню понаднормативних і понадпланових фінансових ресурсів як за окремими видами заходів, так і по банку загалом.

До основних завдань фінансового планування належать: визначення джерел та обсягів фінансових ресурсів відповідно до потреб банку; виявлення резервів збільшення фінансових ресурсів; раціональний розподіл отримуваних прибутків та накопичень за каналами їх використання; фінансовий контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів і коштів; раціональне формування структури активів, пасивів, зокрема, капіталу банку; визначення структури кредитного портфеля для забезпечення ефективної діяльності банку.

Визначено, що основними етапами фінансового планування є: аналіз структури активів та пасивів, зокрема, капіталу у звітному періоді порівняно із попередніми періодами; складання проекту фінансового плану на плановий рік; розгляд і затвердження фінансових планів; виконання фінансових планів.

Встановлено, що основними методами фінансового планування є: метод коефіцієнтів, нормативний метод, балансовий метод, розрахунково-аналітичний

метод, метод економіко-математичного моделювання. Важливим моментом фінансового планування є визначення тенденцій зміни витрат банку залежно від зміни обсягів кредитних ресурсів, наданих різних групам клієнтів. саме фінансове планування є основою системи його фінансового управління, яка дозволяє з урахуванням специфіки конкретного етапу розвитку визначити мету подальшої діяльності.

Таким чином, планування може принести істотну користь банкам, особливо в умовах банківської конкуренції, що посилюється. Вказане обумовлює необхідність підвищення ефективності банківської діяльності та вимагає чіткої постановки завдань і встановлення пріоритетів, забезпечує єдність загальної мети усередині банківської установи і сприяє координації зусиль за обраними напрямками. Значно зменшуючи ризик ухвалення невірних рішень, планування підвищує готовність банку до раптових змін ринкової ситуації. Показано, що не тільки план як формальний документ, але і сам процес планування спонукає керівництво заглянути в майбутнє, розпізнати проблеми і знайти засоби їх вирішення. Використовуючи в своїй діяльності процеси планування відносно недавно, банки продовжують удосконалювати методику та методологію формування планів, розробляючи необхідні системи підтримки, одним з інструментів яких є бюджетування та прогнозування.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-МАЙНОВОГО СТАНУ

ПАТ «МЕГАБАНК»

2.1. Загальна характеристика діяльності банку

ПАТ «Мегабанк» - це публічне акціонерне товариство, зареєстроване в Україні. Відповідальність акціонерів обмежується часткою акцій, яка їм належить. Банк утворений згідно вимог чинного законодавства України. Основними акціонерами банку є ПрАТ «М-Інвест», Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Кредитна установа для відбудови (KfW), Міжнародна фінансова корпорація (МФК). Станом на 31 грудня 2018 фактичний контроль Банку здійснював В.Г. Суботін [28].

Основним видом діяльності Банку є надання банківських послуг юридичним та фізичним особам на території України. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, який забезпечує повернення вкладникам депозитів до 200 тис. грн. на одну особу (у 2017 році - 200 тис. грн.) у випадку, якщо в банку розпочата процедура ліквідації (реєстраційне свідоцтво № 69 від 31 жовтня 2012 р.); діє відповідно до Закону № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. (зі змінами). Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [28].

ПАТ «Мегабанк» заснований у 1990 році у Харкові. На сьогодні банк налічує понад 600 000 клієнтів, понад 1500 кваліфікованих працівників, підрозділи в різних регіонах України, зарекомендувавши себе надійним учасником фінансового ринку України.

ПАТ «Мегабанк» здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії НБУ №163 від 12.11.2018р. щодо надання банківських послуг, визначених частиною третьою статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [28].

Окрім того, ліцензія на здійснення валютних операцій НБУ №163-2 від 11.12.2018р. на здійснення наступних операцій дозволяє проводити операції, зображені на рис. 2.1.

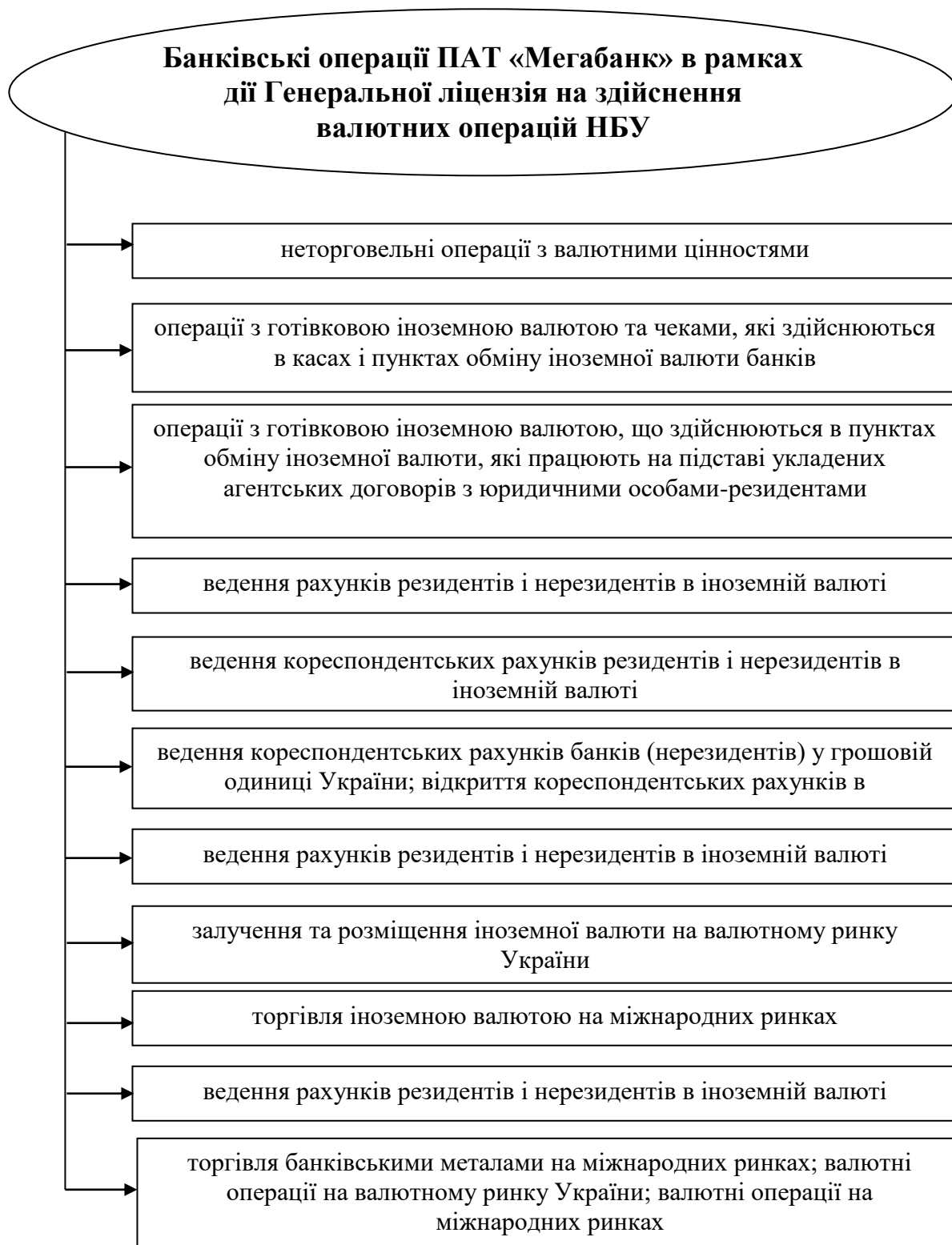

Рисунок 2.1. Банківські операції, які здійснює ПАТ «Мегабанк» в рамках дії генеральної ліцензії НБУ [28]

Ліцензія Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку дозволяє працювати у наступних напрямках:

- дилерська діяльність (серія АЕ № 294498, видана – 23.10.2018 р.);
- брокерська діяльність (серія АЕ № 294497, видана – 23.10.2018 р.);
- андеррайтинг (серія АЕ № 294499, видана – 23.10.2018 р.);
- депозитарна діяльність (серія АЕ № 263495, видана – 01.10.2017 р.);
- діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування (серія АЕ № 263494, видана – 01.10.2017 р.);
- діяльність зі зберігання активів пенсійних фондів (серія АЕ № 263496, видана – 01.10.2017 р.) [28].

У 2017 р. банк здобув чимало досягнень, зокрема, увійшов до топ-10 стійких українських банків за версією фінансового порталу «Мінфін»; увійшов до топ-10 в номінації «Найощадніший банк України» за версією порталу «Фінансовий клуб»; увійшов до «ТОП-10 кращих банків України для МСБ» за версією порталу delo.ua; вдосконалив свій сайт; підключився через сервіс іРау.ua до системи грошових переказів MONEGO, що допоможе клієнтам здійснювати швидкі грошові перекази з мінімальною комісією; відкрив кредитний центр в м. Харкові; розширив перелік послуг, які можна оплатити через термінали М-бокс;

ПАТ «Мегабанк» включено до переліку банків-агентів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; банк посів перше місце серед банків Харківської області за розміром чистих активів, а також увійшов до трійки лідерів серед банків регіону за кількістю офісів, відкритих в Харківській області [28].

Рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг» підвищило довгостроковий кредитний рейтинг ПАТ «Мегабанк» за національною шкалою до рівня uaAA. Це характеризує банк високим рівнем кредитоспроможності порівняно з іншими вітчизняними позичальниками [28].

Так як агросектор є одним із пріоритетних напрямів розвитку діяльності банку, то ПАТ «Мегабанк» взяв участь в міжнародному форумі Agroport.

Також клієнтам – фізичним особам було запропоновано отримання електронних індивідуальних ліцензій на перерахування іноземної валюти за кордон для здійснення валютних операцій.

Банком було розроблено нову Стратегію розвитку Банку на період 2018-2020 рр., в рамках якої здійснював інвестиції в ІТ-сферу і в 2017 році клієнтам був запропонований оновлений мобільний додаток для оплати комунальних послуг та здійснення грошових переказів з картки на картку. Також банк приєднався до програми Харківської міської ради «Єдиний електронний квиток (E-ticket)».

У табл. 2.1 наведено дані щодо основних акціонерів банку.

Таблиця 2.1

Акціонери ПАТ «Мегабанк» у 2018 р. [28]

№ з\п	Акціонер	Частка у статутному капіталі, %
1.	Суботін В.Г.	60,89 (пряма та опосередкована участь)
2.	Європейський Банк Реконструкції та Розвитку	15,00
3.	Німецький банк розвитку	15,00
4.	Міжнародна Фінансова Корпорація	6,02
5.	Понад 240 юридичних та фізичних осіб	3,09

Важливим досягненням стало те, що банк увійшов до числа банків, які формують Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб UIRD. Основний капітал ПАТ «Мегабанк» був збільшений на 200 млн грн.

Місія ПАТ «Мегабанк» полягає у тому, щоб стати провідним європейським клієнтоцентрованим банком України, який забезпечує фінансову стабільність і приносить користь клієнтам, акціонерам та співробітникам [28].

Для реалізації місії визначено корпоративні цінності, які є підґрунтям управління діяльністю банком, зокрема в частині фінансового планування.

Основні принципи корпоративної політики ПАТ «Мегабанк» зображено на рис. 2.2.

Принципи корпоративної політики ПАТ «Мегабанк»

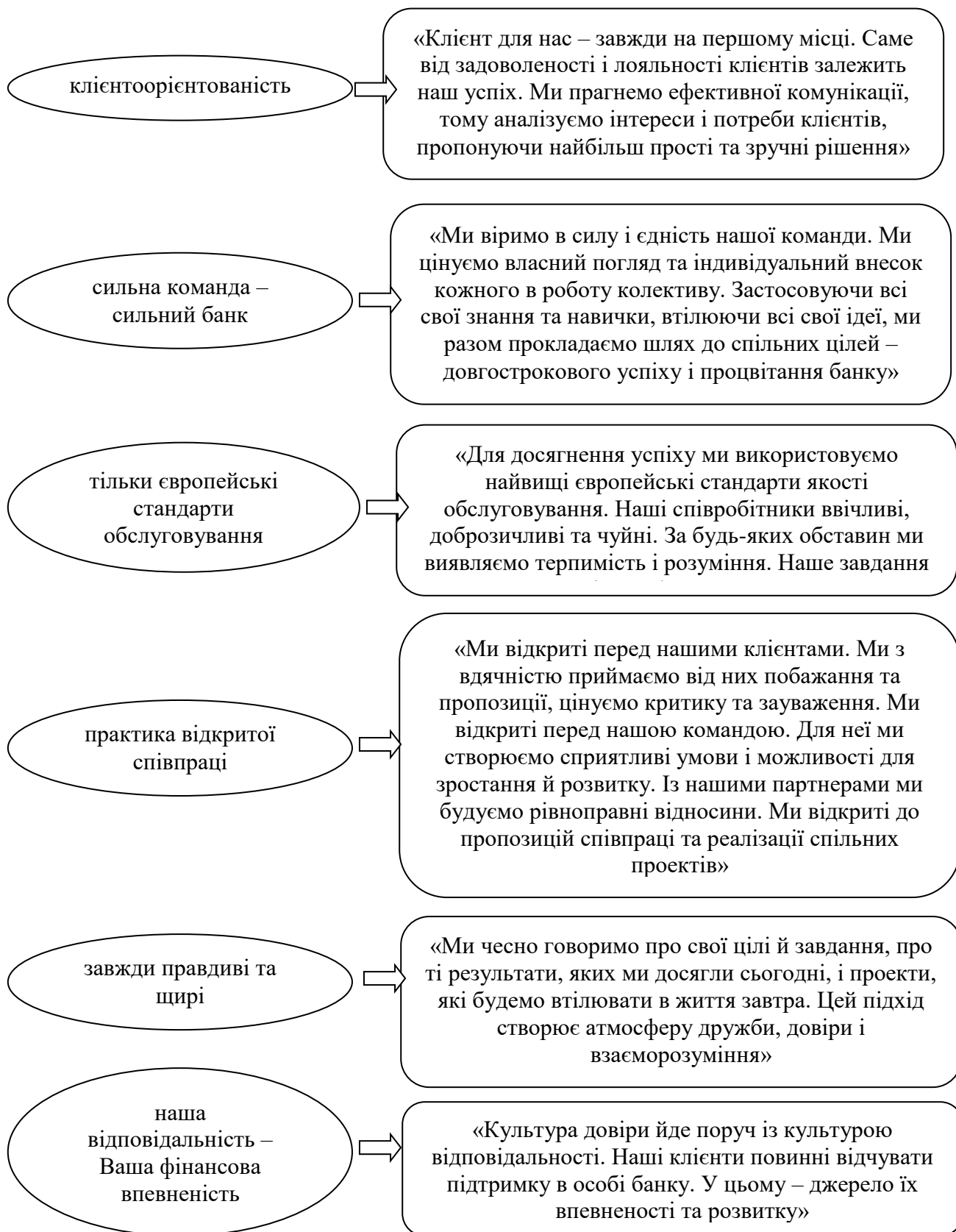

Рисунок 2.2. Корпоративна політика ПАТ «Мегабанк» [28]

За результатами аудиту компанією «Ernst & Young Audit Services» фінансової звітності ПАТ «Мегабанк» за 2018 р. було отримано безумовно-позитивний висновок.

На регулярній основі банк ПАТ «Мегабанк» проходить інспекційну перевірку НБУ, за результатами якої, діяльність менеджменту визнана ефективною. Банк отримав статус Принципального (прямого) учасника платіжної системи «Mastercard» і національної платіжної системи «Простір» [28].

Організаційна структура банку складається з центрального апарату, філій, які виділені на окремий баланс та територіально відокремлених безбалансових відділень. Організаційна структура ПАТ «Мегабанк» має вертикальну підпорядкованість і функціонує за принципом централізації (рис. 2.1).

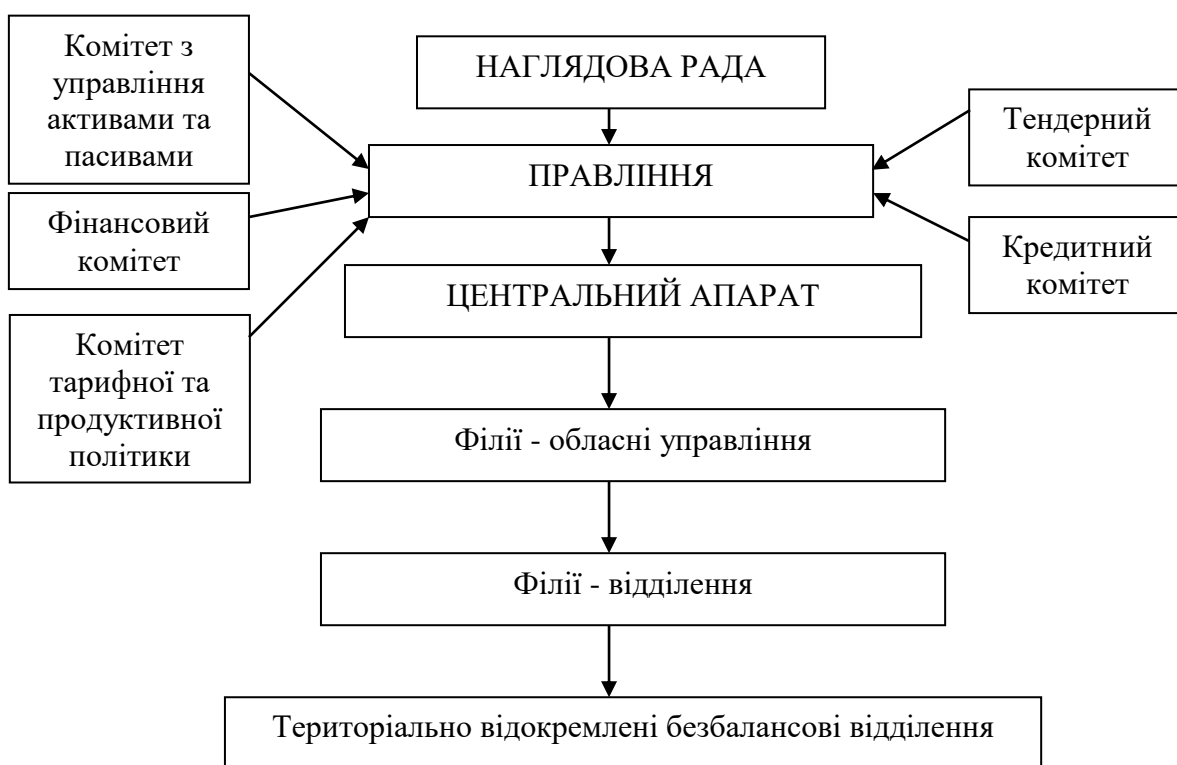

Рисунок 2.1. Організаційна структура ПАТ «Мегабанк»

Філії, а також територіально відокремлені безбалансові відділення діють від імені банку на підставі відповідних документів і не є юридичними особами. Філії також мають право від імені банку здійснювати ряд банківських операцій,

що передбачено відповідними документами, зокрема: положення про філію, письмовий дозвіл, наданий банком, у межах отриманих банком банківської ліцензії тощо [28].

Органи управління Банку діють на підставі Статуту, Положень про Наглядову раду та Правління ПАТ «Мегабанк». Ці документи регулюють порядок формування, організацію роботи, а також права, обов'язки та відповідальність членів Наглядової ради та Правління Банку. Наглядова рада банку затверджує організаційну структуру банку, виходячи з принципів корпоративного управління для забезпечення найбільш ефективної діяльності менеджменту.

24 січня 2018 року Спостережною радою ПАТ «Мегабанк» була схвалена та затверджена Стратегія розвитку на період 2018-2020 роки [28].

Банк є активним учасником ринку і бере участь у роботі груп та професійних організацій, діяльність яких спрямована на вдосконалення роботи фінансового сектору України, побудові інфраструктури фінансового ринку, поліпшенні інвестиційного клімату, захисті прав учасників фінансового ринку України.

Крім того, банк бере участь у роботі багатьох установ (рис. 2.1).

Отож, далі пропонуємо розглянути та дослідити основні показники діяльності банку.

Початковим етапом оцінки ефективності фінансового планування банку при комплексному його управлінні є проведення аналізу доходів та витрат банку, активів та пасивів, коли зосереджуються на відносній важливості окремих їх видів та відповідних їм доходах і витратах.

Даний аналіз є важливим при здійсненні фінансового планування, так як полягає в досягненні оптимізації структури активних і пасивних операцій з метою максимізації прибутку, що, власне, і визначає ефективність системи управління банком. Аналіз звітності дозволяє встановити рівень фінансової стабільності і надійності банку, перспективи подальшої діяльності.

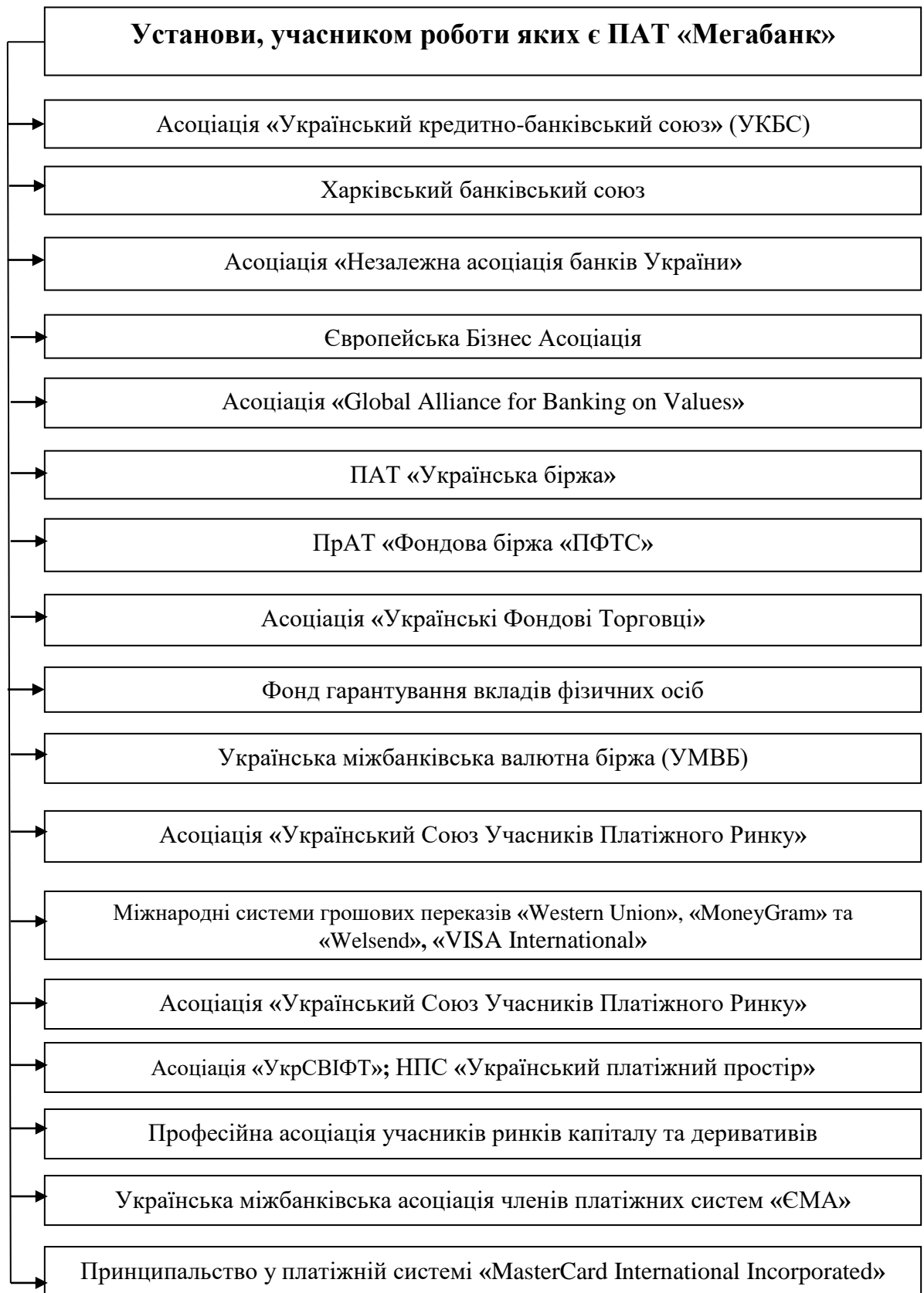

Рисунок 2.1. Участь ПАТ «Мегабанк» у роботі спеціалізованих установ та програмах [28]

При оцінці стану і результатів діяльності банку слід здійснити аналіз структури активу та пасиву, розрахування значення показників у порівнянні із нормативними, які характеризуватимуть достатність капіталу і ліквідність балансу банку, а також здійснити аналіз фінансових результатів діяльності банку.

Проаналізуємо прибутки та збитки, а також інший сукупний дохід ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 роки (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1

Аналіз прибутку (збитку) ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр., тис.грн

Найменування статті	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Процентні доходи	652 839	829 156	890 791	806 000	795 920
Процентні витрати	(442 681)	(648 154)	(749 349)	(645 755)	(621 760)
Чистий процентний дохід	210 158	181 002	141 442	160 245	174 160
<i>Відрахування до резерву під кредитні збитки</i>	<i>(41 683)</i>	<i>(32 222)</i>	<i>(106 009)</i>	62	25 040
Чистий процентний дохід після відрахувань до резерву під кредитні збитки	168 475	148 780	35 433	160 307	199 200
Прибуток до оподаткування	12 185	39 130	(88 645)	6 721	95 326
<i>Пільга (витрати) на податок на прибуток</i>	<i>(3 013)</i>	<i>(15 112)</i>	1 248	(855)	9 475
Прибуток (збиток) за рік	9 172	40 371	(87 397)	5 866	104 801

Із даних, наведених у таблиці 2.1, бачимо, що у 2018 році банк отримав найбільший прибуток – 104 801 тис. грн., а 2016 рік – єдиний за 5 років, коли банк отримав збиток у розмірі 87 397 тис. грн. При цьому, саме у 2016 році банк отримав також пільгу на податок на прибуток у розмірі 1 248 тис. грн. Також звертаємо увагу на те, що у 2017 році банк зумів збільшити свої доходи

після значного збитку у 2016 році та отримав прибуток у розмірі 5 866 тис. грн, а у 2018 році банк збільшив свій прибуток майже у 18 разів, що свідчить про ефективне фінансове планування у системі управління банком.

Зобразимо графічно динаміку прибутку (збитку) банку за 2014-2018 роки (рис. 2.1).

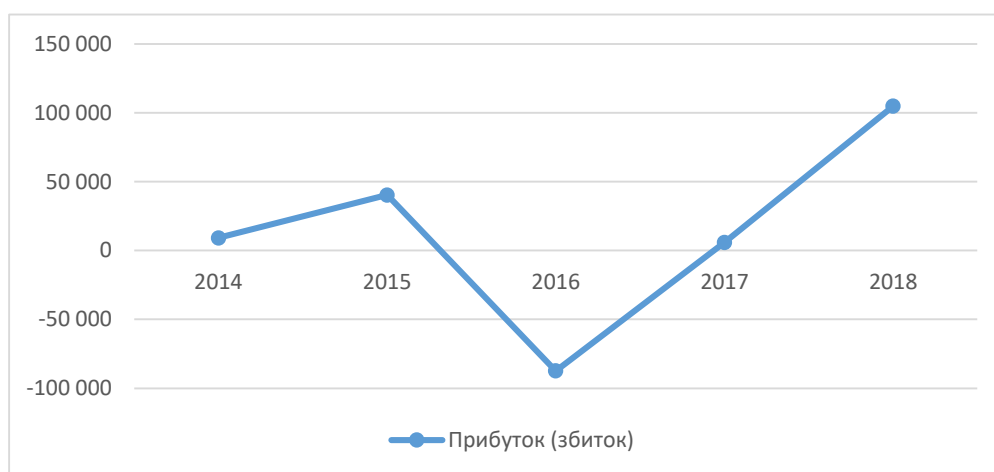

Рисунок 2.1. Динаміка прибутку (збитку) ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 роки

З рисунку 2.1 видно, що, після збитку у 2016 році ПАТ «Мегабанк» провадив ефективну політику щодо виходу із даної ситуації і протягом наступних років зумів стрімко збільшити свої прибутки.

Розглянемо детальніше структуру витрат банку за 2014-2018 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз структури витрат ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Найменування статті	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	(226 759)	(249 097)	(331 503)	(361 315)	(451 777)

1	2	3	4	5	6
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	(226 759)	(249 097)	(331 503)	(361 315)	(451 777)
Витрати за виплатами та комісійними	(12 046)	(17 811)	(27 030)	(22 212)	(35 864)
Процентні витрати	(442 681)	(648 154)	(749 349)	(645 755)	(621 760)
Витрати на податок на прибуток	(3 013)	(15 112)	1 248	(855)	9 475

Як видно із даних, представлених у таблиці 2.2, найбільшу питому вагу у непроцентних витратах складають витрати на персонал. Так, за період з 2014 по 2018 рік вони зросли удвічі.

Витрати за виплатами за комісійними займають другу позицію у структурі непроцентних витрат банку. Так, їхній обсяг за період 2014-2018 рр. збільшився з 12 046 тис. грн до 35 864 тис. грн у 2018 р.

Проведений аналіз прибутку (збитку) та структури витрат ПАТ «Мегабанк» показав, що спостерігається тенденція до збільшення обсягу непроцентних витрат банку, при тому, що процентні доходи зростають із меншою динамікою.

2.2. Аналіз структури та динаміки активів та пасивів банку

Ефективність використання активів є одним із найважливіших факторів підвищення надійності, стабільності, ліквідності та прибутковості діяльності банківської установи, а отже, служить одним із шляхів оцінювання ефективності фінансового планування банківської установи. Перевірка та аналіз активів банку відноситься до найбільш тривалої і важливої стадії аналізу ефективності фінансового планування у системі управління банком, так як, якщо у банку наявні якісні активи, то він може стабільно й ефективно функціонувати навіть при мінімальному розмірі власного капіталу.

Для забезпечення належної якості активів банку і зменшенні рівня ризику необхідно дотримуватись таких основних принципів:

- диверсифікувати ресурси, направляючи їх великій кількості клієнтів та на різнотипні операції;
- забезпечувати баланс між обсягами і термінами залучених ресурсів та обсягами і термінами вкладених ресурсів;
- використовувати значну частку короткострокових вкладень в активні операції, тому що у банку завжди є певний залишок грошових коштів для щоденних виплат.

Таким чином, якщо аналіз пасивів банку проводять з метою дослідження наявних ресурсів у банку, то аналіз активів – з метою визначення напрямів використання цих ресурсів: цілі, терміни та суб’єкти їх використання. Тобто основне завдання аналізування активів комерційного банку – це виявлення напрямів використання наявних ресурсів банку з метою забезпечення ефективності фінансового планування, що, в свою чергу, приведе до максимізації прибутків та мінімізації ризиків.

У наведених нижче таблицях розглянемо як змінювалась структура активів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Вертикальний аналіз активів ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Стаття / роки	2014		2015		2016		2017		2018	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Грошові кошти та рахунки в НБУ	777 256	11,30	1 013 487	11,40	767 577	8,53	634 634	7,04	790 757	8,18
Кредити та заборгованість банків	108 880	1,58	78 903	0,89	179 983	2,00	268 265	2,97	271 547	2,8
Кредити та заборгованість клієнтів	5 745 323	83,60	7 223 790	81,40	7 695 512	85,48	6 478 022	71,80	6 843 833	70,8

Продовження табл.2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Грошові кошти та рахунки в НБУ	777 256	11,30	1 013 487	11,40	767 577	8,53	634 634	7,04	790 757	8,18
Кредити та заборгованість банків	108 880	1,58	78 903	0,89	179 983	2,00	268 265	2,97	271 547	2,8
Кредити та заборгованість клієнтів	5 745 323	83,60	7 223 790	81,40	7 695 512	85,48	6 478 022	71,80	6 843 833	70,8
Інвестиції в цінні папери	2 289	0,03	318 390	3,59	37 885	0,42	37 280	0,41	81 178	0,84
Поточний актив з податку на прибуток	129	0,002	4 274	0,05	4 982	0,06	4 785	0,05	4 785	0,05
Відстрочені активи з податку на прибуток	8 754	0,13	-	-	-	-	-	-	2 946	0,03
Інвестиційна нерухомість	-	-	-	-	-	-	-	-	914 289	9,46
Основні засоби та нематеріальні активи	180 085	2,62	186 171	2,10	200 553	2,23	224 648	2,49	288 888	2,99
Інші активи	47 255	0,69	47 589	0,54	116 303	1,29	1 372 963	15,20	471 341	4,87
Всього активів	6 869 971	100	8 872 604	100	9 002 795	100	9 020 597	100	9 669 564	100

Отже, за даними, наведеними у таблиці, можемо сказати, що загалом структура активів ПАТ «Мегабанк» протягом досліджуваного періоду залишалась незмінною: найбільшу частку становили кредити, надані клієнтам (від 70,8% до 85,48%). Таким чином, оптимізація кредитного портфеля є одним із чинників впливу на ефективність діяльності банку, а значить є важливим етапом фінансового планування у системі управління банком.

Грошові кошти та рахунки в Національному банку України становлять не менше 7% від загальної частки активів (від 7,04% до 11,4%).

Кошти на рахунках у інших банках складають вагому частку на початку та наприкінці досліджуваного періоду: 17,8% у 2018 р. та 14,8% у 2018 р. Найменшу частку цієї статті активів можемо спостерігати у 2018 р. – 6,4%.

Основні засоби та нематеріальні активи становлять незначну частку в загальній сумі активів банку, в межах 2-3%.

У таблиці 2.4 подано результати дослідження горизонтального аналізу активів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активів ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр., тис. грн

Стаття / роки	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення абсолютне			
						2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Грошові кошти та рахунки в НБУ	777 256	1 013 487	767 577	634 634	790 757	236 231	-245 910	-132 943	156 123
Кредити та заборгованість банків	108 880	78 903	179 983	268 265	271 547	-29 977	101 080	88 282	3 282
Кредити та заборгованість клієнтів	5 745 323	7 223 790	7 695 512	6 478 022	6 843 833	1 478 467	471 722	-1 217 490	365 811
Інвестиції в цінні папери	2 289	318 390	37 885	37 280	81 178	316 101	-280 505	-605	43 898
Поточний актив з податку на прибуток	129	4 274	4 982	4 785	4 785	4 145	708	-197	0
Відстрочені активи з податку на прибуток	8 754	-	-	-	2 946	-8 754	-	-	2 946
Інвестицій на нерухоміст	-	-	-	-	914 289	-	-	-	914 289
Основні засоби та нематеріальні активи	180 085	186 171	200 553	224 648	288 888	6 086	14 382	24 095	64 240
Інші активи	47 255	47 589	116 303	1 372 963	471 341	334	68 714	1 256 660	-901622
Всього активів	6 869 971	8 872 604	9 002 795	9 020 597	9 669 564	2 002 633	130 191	17 802	648967

Отже, за даними, наведеними в таблиці, можна сказати, що грошові кошти та кошти на рахунках в НБУ ПАТ «Мегабанк» протягом досліджуваного періоду мають нестабільну тенденцію – від зменшення у 2015-2016 рр., до збільшення у 2017-2018 рр.

Кошти на рахунках в інших банках за останній рік суттєво знизилися. Кредити, надані клієнтам, суттєво зросли у 2018 році (на 365 811 тис. грн порівняно із 2017 р.). Основні засоби та нематеріальні активи зросли мають стабільну тенденцію до збільшення (різниця зросла від 6 086 тис. грн у 2015 році порівняно із 2014 роком до 64 240 тис. грн у 2018 році).

У таблиці 2.5 представлено інформацію щодо кредитів, наданих клієнтам.

Таблиця 2.5

Кредити, надані клієнтам ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Стаття	2014	2015	2016	2017	2018
Кредити, надані клієнтам	5 745 323	7 223 790	7 695 512	6 478 022	6 843 833
За вирахуванням резерву на покриття збитків від знецінення	(41 683)	(32 222)	(106 009)	62	25 040
Всього кредитів, наданих клієнтам	5 703 640	7 191 568	7 589 503	6 478 084	6 868 873

Як бачимо, у 2018 році обсяг кредитування ПАТ «Мегабанк» клієнтів зріс. При цьому у структурі кредитного портфелю основні позиції займають торгівля, сільське господарство та виробництво (близько 20% кожна), фізичні особи, сфера послуг тощо.

Окрім аналізу активів банку, для дослідження ефективності фінансового планування важливим етапом є аналіз пасивів, метою якого є оцінка і визначення шляхів оптимізації структури капіталу і зобов'язань та ефективності вкладення фінансових ресурсів в активи банку, а також визначення фінансової

стабільності і надійності, узагальнююча оцінка й прогноз фінансового потенціалу.

У таблиці 2.6 подано результати вертикального аналізу структури пасивів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр.

Таблиця 2.6.

Вертикальний аналіз пасивів ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Стаття / роки	2014		2015		2016		2017		2018	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кошти клієнтів	3 716 650	54,10	5 430 181	61,20	6 441 564	70,76	6 670 097	73,94	7 534 714	77,92
Інші залучені кошти	1 972 616	28,71	1 996 755	22,50	1 783 488	19,80	1 166 946	12,94	1 104 128	11,42
Відстрочене та поточне зобов'язання з податку на прибуток	4 182	0,06	2 002 718	22,57	4 799	0,05	7 092	0,08	-	-
Резерви на зобов'язання та інші фінансові зобов'язання	11 580	0,17	16 440	0,19	13 730	0,15	33 827	0,38	39 463	0,41
Субординований борг	496 232	7,22	592 865	6,68	202 326	2,25	183 528	2,03	192 365	1,99
Усього зобов'язань	6 201 260	90,27	8 043 522	90,66	8 257 517	91,71	8 061 490	89,37	8 870 670	91,73
Капітал	668 711	9,73	829 082	9,34	745 278	8,29	959 107	10,63	798 894	8,27
Усього зобов'язань і капіталу	6 869 971	100	8 872 604	100	9 002 795	100	9 020 597	100	9 669 564	100

Отже, за даними, наведеними у таблиці, можемо сказати, що найбільшу частку пасивів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр. становили кошти на рахунках клієнтів (від 54,10% до 77,92% відповідно).

Також досить значною є частка інших залучених коштів, яка мала найменше значення саме у 2018 році (11,42%) та найбільше у 2014 році –

28,71%. Варто зазначити, що суттєво знизився обсяг субординованого боргу, питома вага якого у структурі пасивів становить лише 1,99% у 2018 році.

Частка капіталу банку у загальній сумі пасивів зменшується протягом досліджуваного періоду, становлячи у 2018 р. 8,27%.

У таблиці 2.7 представлено результати горизонтального аналізу пасивів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр.

Таблиця 2.7.

Горизонтальний аналіз пасивів ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Стаття роки /	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення абсолютне			
						2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017
Кошти клієнтів	3 716 650	5 430 181	6 441 564	6 670 097	7 534 714	1713531	1011383	228533	864617
Інші залучені кошти	1 972 616	1 996 755	1783 488	1 166 946	1 104 128	24139	-213267	-616542	-62818
Відстрочене та поточне зобов'язання з податку на прибуток	4 182	2 002 718	4 799	7 092	-	1998536	-1997919	2293	-7092
Резерви на зобов'язання та інші фінансові зобов'язання	11 580	16 440	13 730	33 827	39 463	4860	-2710	20097	5636
Субординований борг	496 232	592 865	202 326	183 528	192 365	96633	-390539	-18798	8837
Усього зобов'язань	6 201 260	8 043 522	8 257 517	8 061 490	8 870 670	1842262	213995	-196027	809180
Капітал	668 711	829 082	745 278	959 107	798 894	160371	-83804	213829	-160213
Усього зобов'язань і капіталу	6 869 971	8 872 604	9 002 795	9 020 597	9 669 564	2002633	130191	17802	648967

Отже, за даними, наведеними у таблиці, можна сказати, що інші залучені кошти на рахунках у ПАТ «Мегабанк» мають стійку тенденцію до зменшення

протягом досліджуваного періоду у 2018 році зменшилися порівняно з 2017 роком на 62 818 тис. грн.

Кошти на рахунках клієнтів у досліджуваному банку зростають протягом 2014-2018 рр. (на 864617 тис. грн порівняно з 2017 р.).

Важливо зазначити, що пасивні операції комерційних банків включають ресурси, що дозволяють реалізовувати кредитні, інвестиційні та інші активні операції. Зобразимо графічно динаміку та структуру пасивів ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр. (рис. 2.2).

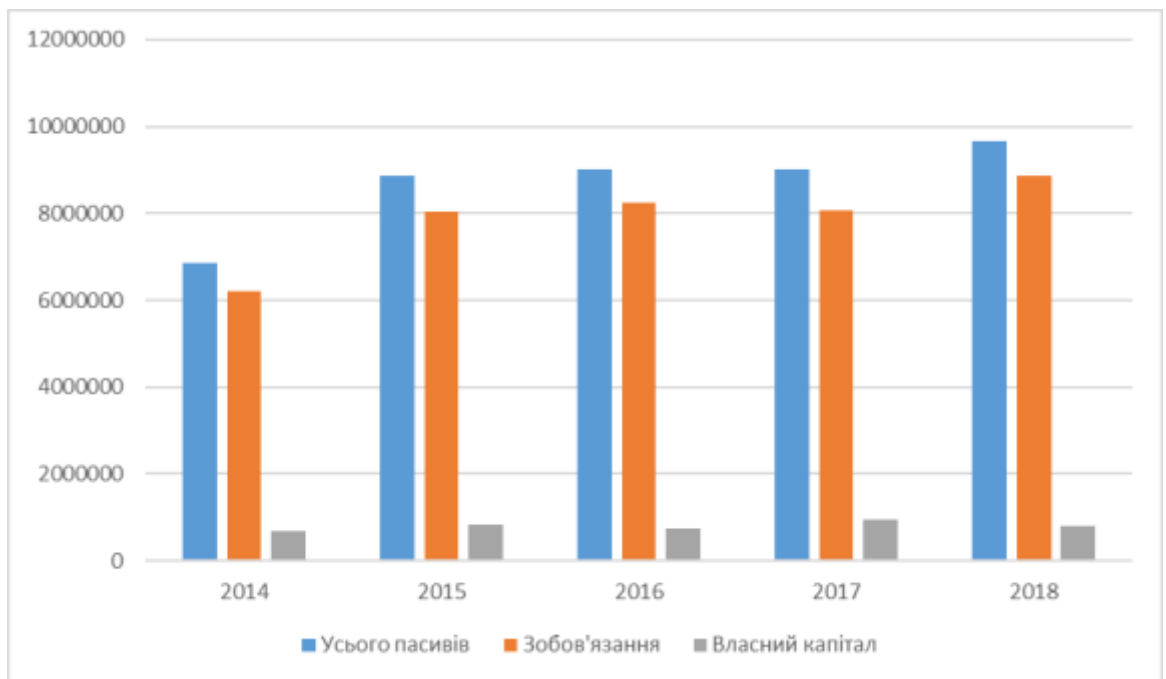

Рисунок 2.2. Динаміка та структура пасивів та власного капіталу ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр.

Як видно з рис. 2.2 обсяг пасивів банку має тенденцію до збільшення і у 2018 році має найвище значення порівняно із попередніми періодами, при цьому схожу тенденцію мають як зобов'язання, так і капітал банку.

2.3. Аналіз показників ліквідності та ефективності використання капіталу банку

Важливим етапом дослідження ефективності фінансового планування банку є аналіз показників ліквідності, що вказує на його фінансову стійкість, надійність та конкурентоспроможність. Основними цілями управління ліквідністю в банку є:

- своєчасне виконання Банком прийнятих на себе зобов'язань;
- забезпечення необхідного балансу власних та залучених ресурсів;
- збільшення частки високоякісних активів з метою оптимізації структури активів;
- забезпечення достатнього обсягу ліквідних активів для покриття операційних та планових потреб;
- забезпечення здатності банку покривати зменшення обсягу наявних грошових коштів у разі кризової ситуації;
- виконання вимог Національного банку України щодо нормативів ліквідності.

У таблиці 2.8 подано результати аналізу показників ліквідності ПАТ «Мегабанк».

Таблиця 2.8

Основні показники ліквідності балансу ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Показник	Алгоритм розрахунку	2014	2015	2016	2017	2018	Значення НБУ
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт миттєвої ліквідності (Н4)	Високоліквідні активи/зобов'язання, що погашаються на вимогу	54,51	56,29	49,71	45,75	51,52	≥ 20%
Коефіцієнт поточної ліквідності (Н5)	Ліквідні активи /зобов'язання зі строком погашення, до 31 календ. дня	79,13	49,62	43,40	59,47	74,42	≥ 40%

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт короткострокової ліквідності (Н6)	Ліквідні активи/ зобов'язання зі строком погашення до 1 року	119,99	105,59	87,36	85,63	89,91	≥ 60%
Коефіцієнт здатності до покриття (LCR)	Високоякісні ліквідні активи / чистий очікуваний вплив грошових коштів	89,46	91,15	88,97	90,30	97,56	≥ 80%

Казначейство Банку отримує інформацію про стан ліквідності активів та пасивів, що дозволяє забезпечити достатній рівень портфелю короткострокових активів, що включає короткострокові ліквідні цінні папери, депозити у банках та інші міжбанківські інструменти, які в результаті повинні забезпечити достатній рівень ліквідності.

При цьому важливо, що Казначейство постійно моніторить щоденну позицію ліквідності та проводить стрес-тестування за різними сценаріями залежно від ситуації, що склалася на ринку.

При аналізі діяльності ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 роки, ми бачимо, що величина даного показника не є сталою, і змінюється протягом досліджуваного періоду. Так, у 2018 р. показник миттєвої ліквідності мав найбільше значення, що свідчило про те, що у банк нагромаджував достатньо коштів для надання позичок та здійснення інвестицій. Протягом 2017-2018рр. показник наближений до нормативного, що свідчить про оптимальну ліквідність балансу банку (рис. 2.3).

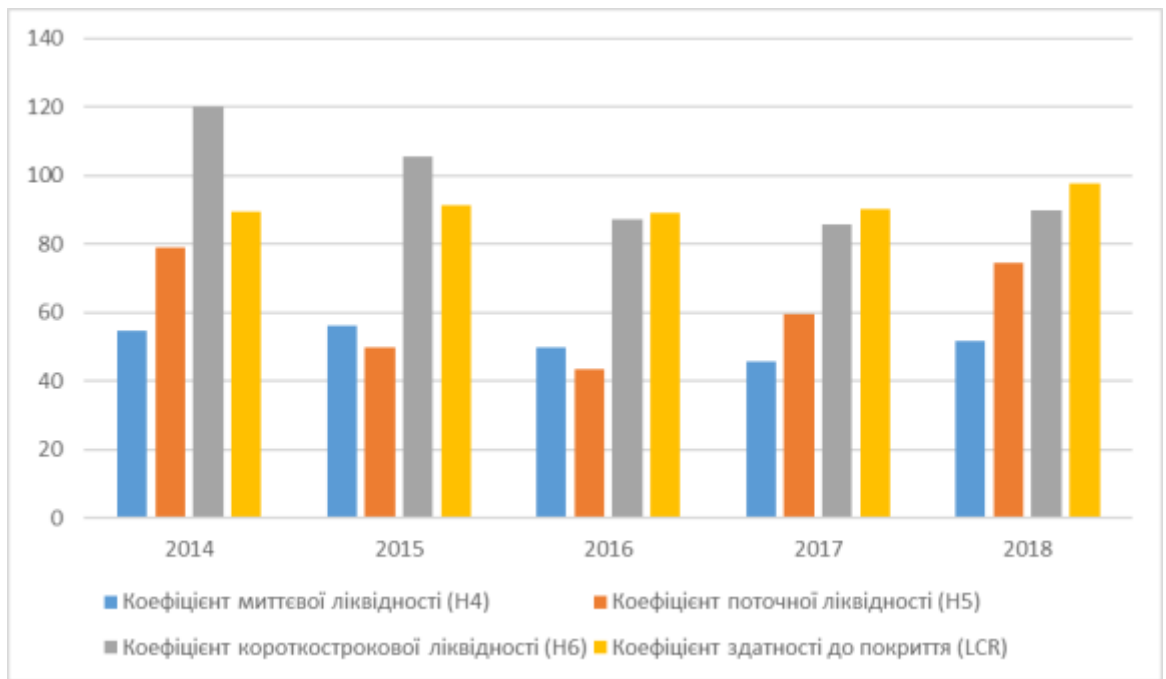

Рисунок 2.3. Динаміка показників ліквідності ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Як видно із рис. 2.3., усі показники ліквідності знаходяться у межах нормативних значень, встановлених НБУ. Особливої уваги заслуговує показник здатності до покриття, який у 2018 році становить 97,56% при нормативному значенні понад 80%. Результати проведеного аналізу свідчать про ефективне управління діяльністю досліджуваного банку.

До показників ефективності використання капіталу відноситься рентабельність власного та статутного капіталів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Основні показники, що характеризують ефективність використання капіталу ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Показник	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6
Власний капітал, тис. грн	745278	659553	668711	959107	798894
Статутний капітал, тис. грн	138	500000	500000	620000	620000

1	2	3	4	5	6
Чистий прибуток, тис. грн	9 172	40 371	(87 397)	5 866	104 801
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ЧП/ ВК), %	0,01	0,06	0,13	0,01	0,13
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу (ЧП/СК)%	66,46	0,08	0,17	0,01	0,17

Отже, за даними таблиці 2.9, можемо сказати, що власний капітал банку протягом досліджуваного періоду становив найбільше значення у 2017 р. (959107 тис. грн.), а у 2018 р. зменшився до 798894 тис. грн.

Статутний капітал банку зростає протягом 2014-2018 рр., що пов'язано із вимогами НБУ.

У 2016 році банк отримав збиток, проте уже 2018 році суттєво покращив ситуацію, отримавши чистий прибуток майже у 20 разів більший, ніж у 2017 році, що вказує на ефективність фінансовго планування.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу протягом 2014-2018 рр. є невисоким. Тобто на одну гривню власного капіталу припадає 0,13 грн. прибутку у 2018 році. Наведені дані та результат аналізу свідчать також про необхідність рекапіталізації банку, пропозиції щодо якої наведено у п.3.1 роботи.

Висновки до розділу 2

У результаті проведеного аналізу фінансово-майнового стану ПАТ «Мегабанк» та дослідженню особливостей його діяльності, можна зробити наступні висновки.

Протягом досліджуваного періоду, а саме 2014-2018 рр. банк показував різні результати – як позитивні, так і негативні. Зокрема, у частині фінансових результатів діяльності, у 2016 році ПАТ «Мегабанк» отримав збиток, після чого

із нововведеннями в управлінській системі зумів досягнути прибутку, при тому у 2018 році показник прибутку досягнуло найвищого значення.

У структурі активів ПАТ «Мегабанк» ситуація протягом досліджуваного періоду залишалась незмінною: найбільшу частку становили кредити, надані клієнтам (від 70,8% до 85,48%). Таким чином, було визначено, що саме оптимізація кредитного портфеля є одним із чинників впливу на ефективність діяльності банку, а значить є важливим етапом фінансового планування у системі управління банком і потребує подальшого удосконалення.

Найбільшу частку пасивів ПАТ «Мегабанк» протягом 2014-2018 рр. становили кошти на рахунках клієнтів (від 54,10% до 77,92% відповідно). Також значною є частка інших залучених коштів, яка мала найменше значення саме у 2018 році (11,42%) та найбільше у 2014 році – 28,71%. Варто зазначити, що суттєво знизився обсяг субординованого боргу, питома вага якого у структурі пасивів становила менше 2% у 2018 році.

Аналіз фінансових показників діяльності ПАТ «Мегабанк» свідчить про те, що у 2018 р. показник миттєвої ліквідності мав найбільше значення, яке вказує на те, що у банк нагромаджував достатньо коштів для надання позичок та здійснення інвестицій. Окрім того, усі показники ліквідності знаходяться у межах нормативних значень, встановлених НБУ. Особливої уваги заслуговує показник здатності до покриття, який у 2018 році становить 97,56% при нормативному значенні понад 80%.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу протягом 2014-2018 рр. є невисоким. Тобто на одну гривню власного капіталу припадає 0,13 грн. прибутку у 2018 році. Наведені дані та результат аналізу свідчать також про необхідність рекапіталізації банку, пропозиції щодо якої наведено у п.3.1 роботи. Результати проведеного аналізу вказують на досить ефективне управління діяльністю досліджуваного банку.

РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ПАТ «МЕГАБАНК»

3.1. Оптимізація фінансового планування на основі рекапіталізації банку

Фінансове планування у системі управління банком ґрунтується, у першу чергу, на Стратегії розвитку банку. Стратегією розвитку ПАТ «Мегабанк» на період 2018-2020 роки передбачено збільшення маржинальності банку до 5,9%, зростання рентабельності активів до 2% і капіталу до 14,8% на кінець 2020 року. Збільшити прибутковість банк планує, розвиваючи МСБ і мікро-бізнес, роздрібне кредитування [28].

У вересні 2017 року Міністерство фінансів України відкрило ПАТ «Мегабанк» п'ятирічну кредитну лінію в сумі 10 тис. євро в рамках реалізації спільного проекту України та Європейського інвестиційного банку «Основний кредит для МСП і компаній із середнім рівнем капіталізації» [28].

«Це унікальний випадок для України. Завдяки іноземному капіталу і глобальному досвіду акціонерів ми можемо більше, ніж будь-який інший банк: «Мегабанк» гарантує стабільність і європейську якість обслуговування, допомагаючи своїм клієнтам реалізувати їх фінансові цілі та мрії», - заявив голова правління ПАТ «Мегабанк» [28].

За словами керівництва банку, зміцнивши капітал і ліквідність, на даний час банк зосереджує роботу на послугах, які є найважливішими для клієнтів:

– для приватних осіб запропоновано програму споживчого кредитування, існують різні привабливі програми для відкриття депозитів, карткові продукти, користуватися інтернет-банкінгом, а також надано унікальний банківський продукт, що має назву «Єдиний розрахунковий центр для оплати житлово-комунальних послуг»;

– для бізнесу впроваджено системи кредитування з акцентом на сільськогосподарські суб'єкти господарювання, документарні операції, в тому

числі операції з векселями, торговельне фінансування та РКО, банківські гарантії тощо.

У контексті процесу управління, банк має на меті удосконалювати свою діяльність у різних сферах, провадити клієнто-орієнтований підхід, накопичувати досвід і знання, ефективно використовувати наявні ресурси з тим, або допомагати клієнтам приймати виважені фінансові рішення, зробивши їхнє життя стабільним і комфортним.

Важливо зазначити, що 18 грудня 2018 року відбулись загальні збори акціонерів, на яких було одностайно прийнято рішення збільшити розмір статутного капіталу ПАТ «Мегабанк» до 835 тис. грн.

Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» 10.09.2018 року підвело підсумки 22-го «Рейтингу надійності банківських депозитів» у I півріччі 2018 р. За результатами рейтингу банк увійшов у десятку банків з найнадійнішими депозитами [28].

Для визначення напрямів розвитку ПАТ «Мегабанк» та особливостей здійснення фінансового планування, необхідно дослідити наявні у банку здобутки: ПАТ «Мегабанк» входить до ТОП-5 вітчизняних банків, яким вкладники готові довірити свої заощадження та ТОП-3 українських банків за версією читачів фінансового порталу «Мінфін».

Окрім того, у системі управління ПАТ «Мегабанк» у напрямі фінансового планування важливим кроком було укладення трирічного кредитного договору з BlueOrchard Microfinance Fund, який управляється швейцарською компанією BlueOrchard. Отриманий кредит у сумі 10 млн. євро буде використано на розвиток мікрокредитування.

Також банк залучив «синтетичний» кредит від фондів Triodos Fair Share Fund Triodos Microfinance Fund, що базується в Нідерландах, у розмірі 257 млн. грн. Дані кошти заплановано використати на фінансування українських підприємств мікро-, малого та середнього бізнесу.

Зважаючи на те, що ефективна діяльність банку, а також перспективи його розвитку безпосередньо залежать від рівня його капіталізації, а також,

зважаючи на зазначені досягнення банку та пріоритети, вказані у Стратегії розвитку на 2018-2020 роки, вважаємо, що рекапіталізація ПАТ «Мегабанк» є одним із методів підвищення ефективності фінансового планування в системі управління даним банком. Достатній обсяг капіталу дозволить досягнути вказаних у Стратегії цілей, при цьому відповідаючи вимогам НБУ та, зміцнюючи довіру у клієнтів.

Світова фінансова криза спонукала міжнародне співтовариство прийняти ряд важливих рішень у даній сфері. Одним із таких рішень є стандарти Базель III, за яким [45, 51, 53]:

1) підвищено вимоги до якості капіталу – збільшено вимоги щодо обсягу статутного капіталу та частки нерозподіленого прибутку в капіталі першого рівня (T1), частку якого у сукупному капіталі також збільшено;

2) підвищено вимоги до показника «достатність капіталу»: для акціонерного капіталу – 4,5%; для капіталу першого рівня (T1) – 6%; для сукупного капіталу (T1 + T2) вимогу залишено на рівні 8%, але введено буфер консервації капіталу в розмірі 2,5%, який збільшує вимоги до сукупного капіталу – 10,5%, для T1 – 8,5%, а для акціонерного капіталу – 7%);

3) запроваджено контрциклічний буфер (0 – 2,5%), що зумовлює зростання вимог до сукупного капіталу – 13%);

4) для системно важливих банків застосовано вимоги до капіталу в розмірі 1-2,5% (при цьому достатність капіталу повинна становити не менше 15,5%).

В українській банківській системі поступово впроваджуються стандарти Базель III, і першим кроком є затвердження змін до постанови НБУ №368. Пері зміни стосуються поступового збільшення розміру статутного капіталу [32].

З метою дослідження ефективності діяльності банків необхідно проаналізувати показники достатності та обсяги регулятивного та власного капіталу, оскільки вони призначені для покриття наслідків від криз, мінімізації ризиків, а також для забезпечення надійності вкладів, впевненості клієнтів в отриманні високоякісних послуг, що матиме позитивний вплив на фінансову

стійкість і стабільну діяльність банківського сектору України. Показники капіталізації наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Показники капіталізації банківської системи України за 2015-2018 роки
та прогноз на 2019-2020 роки***

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норматив достатності капіталу, %	15,6	12,31	12,69	10,94	9,51	8,08
Власний капітал, млрд. грн	148,06	93,67	123,69	119,08	112,41	105,73
Темп зростання власного капіталу, %	76,87	63,26	132,05	96,27	94,40	94,06
ВВП, млрд. грн.	1587	1989	2327	2351	2540	2729
Темп зростання ВВП, %	108,33	125,33	116,99	101,03	108,04	107,44
Частка власного капіталу у ВВП, %	9,33	4,71	5,32	5,07	4,43	3,87

**Примітка: сформовано автором за даними [10, 11]*

У звітному році Національний банк провів стрес-тестування ПАТ «Мегабанк» з метою визначення потреби в капіталі за базовим та несприятливим сценаріями. За результатами проведеного тестування банком було розроблено План реструктуризації до кінця 2019 року, що включав заходи із збільшення капіталу.

Таким чином, забезпечення стабільного розвитку та стійкості банківського сектору країни значною мірою обумовлене ефективністю та цілеспрямованістю здійснення з боку НБУ грошово-кредитної політики, а також послідовністю та доцільністю застосування тих чи інших інструментів грошово-кредитного регулювання. Зазначимо, що протягом останніх двадцяти років у більшості країн, що розвиваються, спостерігаються системні банківські кризи та проблеми забезпечення фінансової стійкості банківських установ [36].

За період 2014-2018 рр. з банківського ринку України було виведено 86 банківських установ, 3 банки – визнано неплатоспроможними. Це є наслідком реформи, яку проводить НБУ, тому недивно, що показники діяльності банківської системи України у даний період мають негативну тенденцію, що

відображено у табл. 3.1. Станом на 31.12.2018 року власний капітал банківської системи займає лише 5,07 % у ВВП України. Згідно прогнозів фінансових аналітиків, якщо НБУ не вживатиме відповідних заходів, то у найближчі декілька років значення нормативу достатності регулятивного капіталу для банківської системи України досягне граничної межі (стандарти Базелю III) і буде нижчим за мінімальні вимоги НБУ. Можна виділити такі основні причини зменшення власного капіталу та зниження нормативу достатності, як незадовільна якість кредитного портфелю і накопичення резервів під знецінення кредитів [24].

На даний час проблема рекапіталізації банківської системи України є дуже актуальною, так як вона є комплексним процесом, у якому приймають участь усі ланки управління банку.

Виділимо декілька причин, чому саме рекапіталізація є доцільною для покращення ефективності фінансового планування ПАТ «Мегабанк» у системі управління банком. Перше, що спонукає до вжиття даних заходів є наслідки фінансової кризи для банку, основними з яких є:

- зниження обсягу депозитів суб'єктів господарювання та населення;
- відсутність коштів на міжбанківському ринку, нестача яких зумовлена зниженням обсягу депозитів;
- зниження обсягу валютних потоків від експортної виручки клієнтів банку, що зумовлено зниженням попиту на експортну продукцію з України;
- стрімке зростання курсу іноземної валюти, що спричинює проблеми для тих клієнтів банку, які отримують доходи в національній валюті (зокрема, підприємства-імпортери, фізичні особи тощо), а також потреба у поверненні валютних кредитів у валюті, курс купівлі якої значно зріс (на 69%);
- погіршення рівня промислового виробництва в Україні, зокрема того, що зорієнтований на експортні торгівельні операції;
- значний обсяг кредитів, що неповернені, не виплата відсотків фізичними особами через підвищення рівня безробіття та відсутності джерел доходів для слати боргових зобов'язань [12, с.23].

Таким чином, в ПАТ «Мегабанк» виникла класична проблема для банківських установ, яка полягає у «касовому розриві», коли терміновість ресурсної бази банку є меншою, ніж терміновість активної. Таким чином, частка залучених грошових коштів, вільна від вкладення в необоротні активи банку частка власного капіталу банку, була вкладена ним у довгострокові кредити, а значна частина термінових вимог клієнтів та «миттєвих» кредитів забезпечувалась поточними надходженнями грошових клієнтів на рахунки клієнтів або використанням залучених на міжбанківському ринку грошових ресурсів [28].

Згідно із Законом України «Про Національний банк України» [15] одним із дієвих способів напрямів грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси. Одним із шляхів такого регулювання є рефінансування комерційних банків. Саме рефінансування є практично єдиним шляхом розв'язання проблеми виходу комерційних банків із кризи і способом залучення довгострокових фінансових ресурсів у джерела пасивів банку. Реальні шляхи такого залучення для ПАТ «Мегабанк» подано на рис. 3.1.

Отже, ПАТ «Мегабанк», не маючи інших можливостей рефінансування, може звернутися до НБУ для отримання довгострокових фінансових ресурсів. При цьому НБУ має право, але не зобов'язання, надавати кредити для допомоги банку за умови, що такий крок не спричинить додаткових ризиків для банківської системи країни.

Якщо Національний банк приймає рішення про кредитування комерційних банків для ефективного регулювання їхньої ліквідності, то він може застосовувати різні інструменти залежно від поточної ситуації на грошово-кредитному ринку, наприклад: операції рефінансування (кредити рефінансування строком 14 днів та 365 днів, постійно діюча лінія рефінансування, що полягає у наданні кредитів овернайт, операції прямого репо); стабілізаційний кредит тощо [20].

Стабілізаційний кредит НБУ надається банку для здійснення заходів фінансового оздоровлення, що полягають у підвищенні рівня на визначений

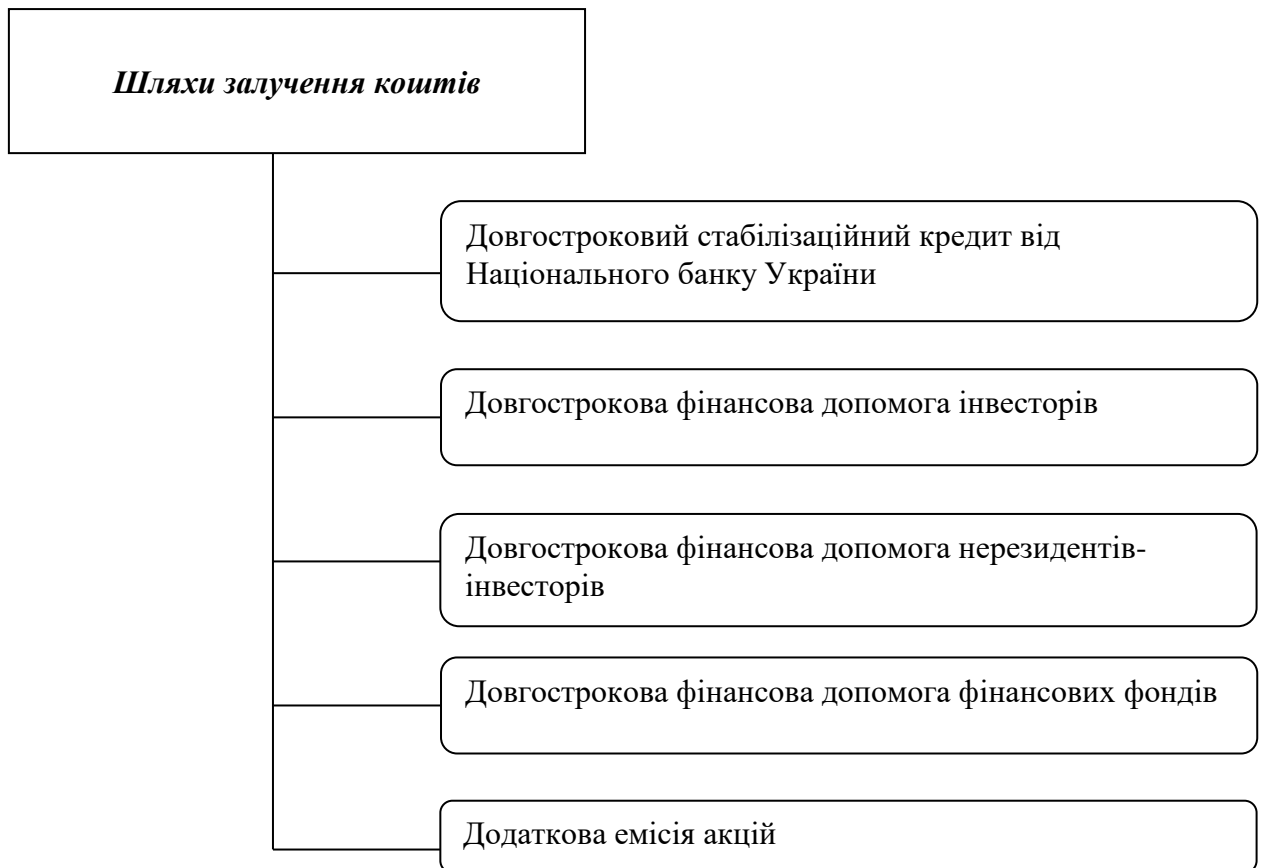

Рисунок 3.1. Шляхи залучення довгострокових готівкових коштів для ПАТ «Мегабанк»

НБУ термін. Звертаємо увагу, на те, що банк може претендувати на отримання стабілізаційного кредиту лише за умови виконання вимог з боку НБУ.

Національний банк може надавати стабілізаційний кредит за відсоток, вищий, ніж облікова ставка НБУ. Отримувачами стабілізаційного кредиту можуть бути фінансово стабільні банки, які на поточний момент перебувають в стані фінансового оздоровлення (при цьому для отримання кредиту банк повинен укласти договір з НБУ про заставу державних цінних паперів або інших цінностей); банки, які лише розробили програму фінансового оздоровлення і звернулися до НБУ із клопотанням про надання стабілізаційного кредиту під заставу державних цінних паперів або інших цінностей; а також ті банки, які, перебуваючи у стані фінансового оздоровлення, звернулися до НБУ з проханням отримати стабілізаційний

кредит, але під гарантію чи поруку іншого комерційного банку, який є фінансово стабільним [39].

Якщо Правління Національного банку приймає позитивне рішення щодо надання стабілізаційного кредиту, то відповідне територіальне управління НБУ проводить усі необхідні заходи для укладення з банком договору про надання кредиту, також оформлення договору застави. За результатами стрес-тестування ПАТ «Мегабанк» підготував та узгодив з Урядом та НБУ програму рекапіталізації, до якої входять кредити, надані МВФ. МВФ надає кредити лише банкам тих країн, які поповнюють за рахунок цих коштів свої міжнародні валютні резерви і використовують їх за цільовим призначенням, яке полягає у здійсненні валютних інтервенцій на ринку. Кожна держава-член МВФ має встановлену їй квоту, що визначається у спеціальних правах запозичення (СПЗ). Розмір квоти країн-членів визначається Радою керуючих на основі рівня економічного розвитку держави та її ролі у світовій економіці. Таким чином, внесок кожної країни дорівнює її квоті та виплачується МВФ у повному розмірі через депозитарій. Саме обсяг квот і формує бюджет МВФ для подальшого розподілу наявних грошових ресурсів [28].

У 2017 році ПАТ «Мегабанк» провів процедуру репрофілювання єврооблігацій, яка полягала у наступному:

- репрофілювання випущених єврооблігацій, що передбачає їх погашення у 2018 р. та збільшення ставки купону до 9,375%, при цьому має місце амортизаційна структура з графіком погашення на 5 років – до 10.03.23 року;

- репрофілювання випущених єврооблігацій що передбачає їх погашення у 2018 р. та збільшення ставки купону до 9,625% при цьому має місце амортизаційна структура з графіком погашення на 5 років – до 20.03.25 року [28].

Зважаючи на вищевикладене, рекапіталізація банку є актуальним завданням для ПАТ «Мегабанк» також з причини стратегічного партнерства банку із Європейським банком реконструкції та розвитку. Стратегічне

партнерство з ЄБРР передбачає комплексну програму трансформації корпоративного управління, операційної та фінансової діяльності банку.

Так як у питанні рекапіталізації банку важливе місце має регулювання з боку Базельського комітету, то з питань банківського нагляду, то необхідно звернути увагу на те, що у грудні 2010 року було прийнято два документи – «Базель III: Загальні регуляторні підходи до підвищення стійкості банків і банківських систем» [52] і «Базель III: Міжнародні підходи до вимірювання ризику ліквідності, стандарти і моніторинг» [53]. Стандарти, прийняті відповідно до цих документів, є реформою регулювання капіталу та ліквідності на міжнародному фінансовому ринку. Дані стандарти мають на меті зміцнення банківського сектору та поліпшення його спроможності витримувати фінансові та економічні потрясіння незалежно від джерела походження.

Із прийняттям Базелю III введено нове – «кореневий капітал першого рівня», який складається з двох елементів, представлених на рис.3.2 [60, с.52].

Звертаємо увагу на те, що завдання капіталу першого рівня полягає, в першу чергу, у покритті збитків на стадії функціонування банку (до банкрутства та ліквідації). За допомогою капіталу першого рівня у банку є можливість забезпечити запас фінансових ресурсів, необхідний для покриття збитків, що відбувається без залучення інвесторів. Коли мова йде про функціонування банку в умовах кризи, то саме капітал першого рівня виступає гарантією його доступності, а тому інструменти, якими він представлений, не повинні мати встановленої дати погашення. Якщо ж дата буде встановлена, то інвестори можуть повернути емітовані банком цінні папери тоді, коли банк матиме найнижчий обсяг доступних ліквідних активів [53].

Важливу роль базовий капітал першого рівня відіграє у процесі обмеженого випуску привілейованих акцій – мінімальний його розмір може складатися лише зі звичайних акцій, відповідних резервів і нерозподіленого прибутку. Таким чином, це стимулюватиме банки до обмеження випуску тих же привілейованих акцій. Варто зазначити, що основним джерелом кореневого капіталу першого рівня є нерозподілений прибуток. Відповідно до Базеля III,

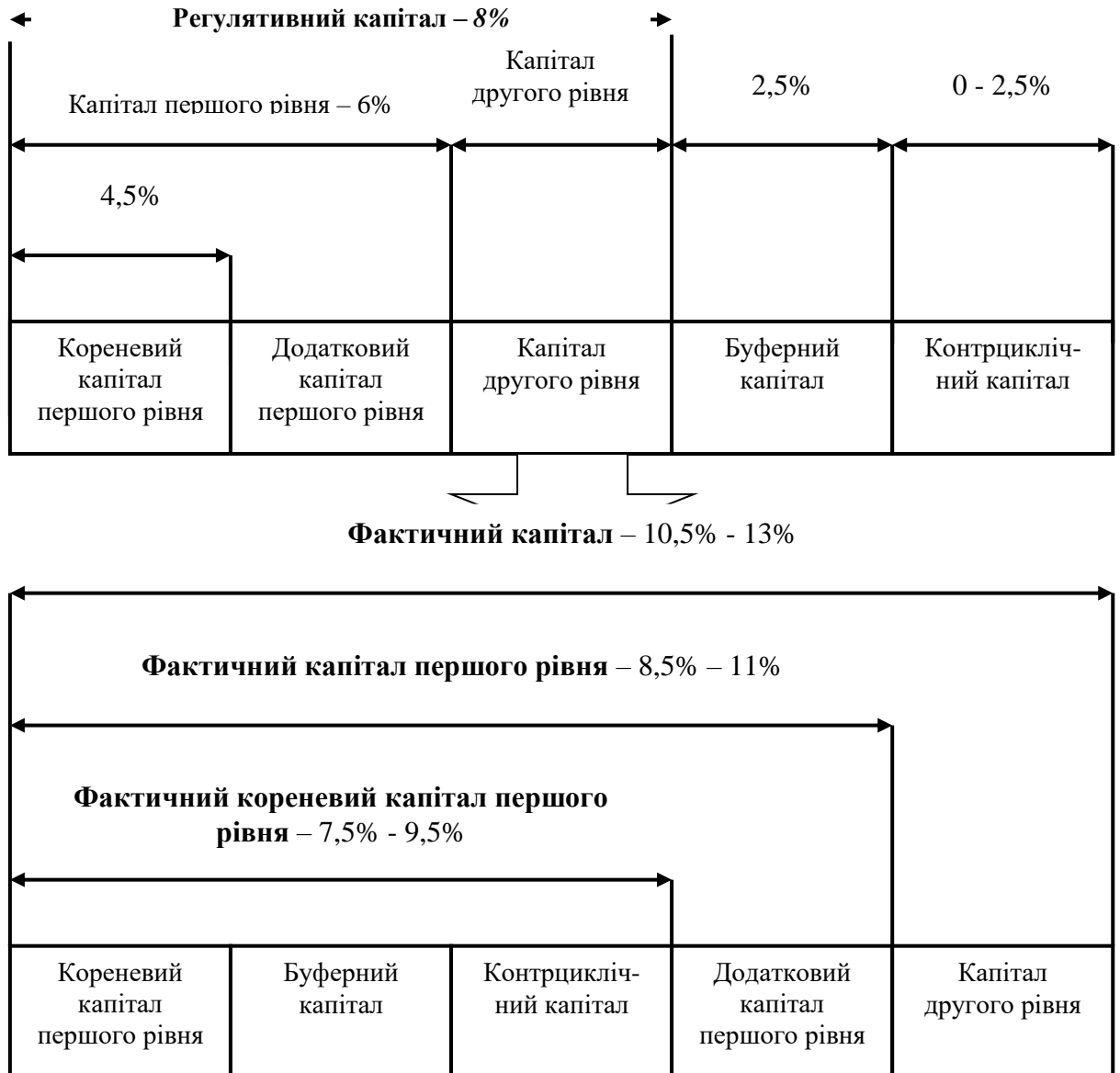

Рисунок 3.2. Нові вимоги до достатності капіталу банку відповідно до Базеля III гібридні інструменти повинні бути виключені зі складу банківського капіталу. Це пов'язано із тим, що вони мають фіксовані дивіденди/платежі та чітко визначений строк повернення. Для успішної рекапіталізації банк не повинен постійно обмежувати виплату дивідендів за інструментами, які входять у склад додаткового капіталу першого рівня та капіталу другого рівня, так як це подаватиме неправильні сигнали інвесторам [48].

Ще одним важливим видом капіталу банку, зокрема у період економічних коливань та фінансових потрясінь, є буферний капітал, який передбачає

нарощення банком резервних запасів протягом стабільного періоду та використання його в кризових умовах. Він допомагає банку із виплатою дивідендів і бонусів. Запровадження поняття «буферний капітал» [48].

Таким чином, рекапіталізація ПАТ «Мегабанк» дає змогу підвищити стійкість банку до негативних змін на ринку та накопичувати фінансові ресурси за умов сприятливого зовнішнього середовища та функціонування.

3.2. Формування оптимального кредитного портфелю для мікробізнесу як напрям підвищення ефективності фінансового планування банку

Ключовим сегментом для ПАТ «Мегабанку» є малий та середній бізнес, а також мікро-бізнес; галузева спеціалізація банку – сільське господарство. Відповідно до Стратегії розвитку банку до 2020 року, частка агрокредитів у портфелі кредитів юридичних осіб на кінець 2020 року запланована на рівні 41%, а частка кредитів роздрібного кредитування на 01.01.2021 року запланована на рівні 17% у структурі кредитного портфелю.

Окрім того, стратегією передбачено збільшення маржинальності, значне зростання рентабельності активів та капіталу на кінець 2020 року. Рентабельність капіталу (ROE) на кінець 2020 року повинна досягнути 15%, рентабельність активів (ROA) – 2%. Збільшити прибутковість банк планує за рахунок розвитку кредитування МСБ та мікрокредитування та споживчого кредитування [28].

Зважаючи, на це, а також на тенденції розвитку агросектору в Україні, одним із напрямів підвищення ефективності фінансового планування у системі стратегічного управління банком вважаємо формування оптимального кредитного портфелю з урахуванням частки кредитів для підприємств саме агросфери.

Також ПАТ «Мегабанк» приєднався до Українського проекту бізнес розвитку плодоовочівництва і отримав від канадської корпорації MEDA депозит в сумі 2,3 тис. дол. США [28]

Загалом, передбачено такі зміни у структурі кредитного портфелю:

1. Портфель МСБ за 3 роки має збільшитись на 862 тис. грн.
2. Портфель мікrokредитів за 3 роки має збільшитись на 547 тис.грн.
3. Доля кредитів корпоративного сегменту в сумарному кредитному портфелі за 3 роки зменшиться на 15 в.п. до 9%.
4. Галузева спеціалізація – сільське господарство.
5. Питома вага споживчих кредитів на 1 січня 2021 року запланована на рівні 17% в сумарному кредитному портфелі банку. За 3 роки портфель роздрібних кредитів має збільшитись на 645 тис. грн. [28]

З метою нарощування активних операцій банку, підвищення рівня дохідності, збалансованості активів та пасивів у 2019 році планується збільшення рівня статутного та гібридного капіталу (залучення коштів на умовах субординованого боргу), про що йшла мова у попередньому пункті.

Доцільність застосування вказаних пропозицій полягає у наступному.

За прогнозами Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, у наступні 40 років у світі очікується зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на 60%. А так як Україна входить ТОП-5 виробників агропродукції у світі (Бразилія, Аргентина, РФ, США) то велика надія покладається на підтримку та розвиток українського сільського господарства для нарощення обсягу обсягів аграрного виробництва [57].

Таке нарощування виробництва сільськогосподарської продукції українськими аграрними підприємствами може бути досягнуто лише за умов забезпечення сприятливого середовища агропідприємств, що включає доступ до залучення та наявності фінансових ресурсів. Це можна забезпечити за рахунок залучення зовнішнього фінансування, зокрема, банківських кредитів. Незважаючи на те, що кредитування має надзвичайно важливе значення для розвитку аграрного виробництва в Україні, показники, що характеризують стан кредитування української аграрної сфери знаходяться на дуже низькому рівні порівняно з аналогічними показниками інших країн, які входять у ТОП-5 найбільших експортерів агропродукції у світі [50].

За розрахунками інвестиційного фонду «European Fund for Southeast Europe» [56], загальний попит на аграрні кредити в Україні, становить 12 млрд дол. США, при цьому дана сфера потребує кредитних ресурсів на суму 8,7 млрд дол. США. Питома вага кредитів, отриманих с\г підприємствами, у загальному кредитному портфелі української банківської системи за попередні роки становила лише 7% і є значно нижчою за питому вагу аграрного виробництва в структурі ВВП України [40].

Таким чином, на нашу думку, одним із визначальних факторів формування оптимізації фінансового планування ПАТ «Мегабанк» є формування кредитного портфеля із концентрацією уваги саме на аграрних кредитах.

Із наведених вище даних, а також зважаючи на сприятливе географічне розташування та кліматичні умови в Україні для розвитку сільського господарства, дана пропозиція є актуальною. Тому, вважаємо, що завдяки збільшенню частки аграрних кредитів у кредитному портфелі банку можна забезпечити покращення фінансових показників його діяльності, а також збільшити обсяг аграрного виробництва в Україні, наростивши його питому вагу у структурі ВВП. Незважаючи на те, що аграрний сектор недоотримав значної частки коштів як формі кредитування, так і залучення інвестицій, слід зазначити, що протягом останніх років спостерігалися позитивні тенденції у діяльності даного сектору як на національному, так і на світовому рівнях.

Однією з першочергових проблем агробізнесу є складнощі в отриманні малими та середніми агровиробниками достатнього фінансування всередині та за межами країни. Тому успішна реалізація таких угод є ефективним інструментом залучення необхідних коштів для виробників агросфери і засобом стимулювання збільшення надходжень валютної виручки в Україну.

Окрім того, можна виділити наступні причини того, що оптимізувати фінансове планування банку за рахунок збільшення обсягів кредитування агробізнесу - доцільно. Україна посідала п'яте місце у світі у 2017 р. за обсягом виробництва цукрового буряку, перше місце - за обсягами експорту

соняшникової олії (56,5% від загального обсягу світового виробництва), третє місце - за обсягом експорту ріпаку (10,5% від загального обсягу світового виробництва). Окрім того, вирощування кукурудзи - 12,7% від загального світового показника) [57].

Таким чином, питання агрокредитів є надзвичайно актуальним як для підприємств-виробників, так і для банківських установ. Тому вважаємо, що розробка оптимального кредитного портфеля матиме є доцільною для обох учасників даного процесу і держави загалом. Для цього банк повинен розробити кредитну політику, яка включатиме в себе систематизацію майбутніх клієнтів за різними класифікаційними ознаками, формування ефективного механізму кредитування та процедури управління кредитними ризиками. Також потрібно пам'ятати, що неправильна структура кредитного портфеля банку збільшує кредитний ризик, а значить, сприяє втраті банківських активів, зокрема, в частині кредитних операцій.

Необхідно також зауважити, що ризики, з якими пов'язана кредитна діяльність банків, безпосередньо впливають на якість кредитного портфеля та при неправильному управлінні можуть призвести до скорочення обсягу ресурсів комерційного банку. Для формування оптимального кредитного портфеля необхідно провести моніторинг кредитів у частині їх складу та якості з метою пошуку шляхів мінімізації кредитних ризиків та максимізації вигод. Це є важливим, так як на даний час сфера страхування бізнесу, зокрема, аграрного сектору в Україні не є розвинутою, а тому не може виступати дієвим механізмом управління ризиками в сільському господарстві та забезпечувати безперебійний процес виробництва та доходів агровиробників [2].

Дане питання є особливо актуальним в умовах обмежених ресурсів, коли кожна фінансово-кредитна установа намагається оптимізувати структуру власного кредитного портфеля, забезпечивши ефективну політику у сфері кредитування і водночас мінімізувавши рівень кредитного ризику, нами вирішено з'ясувати особливості формування оптимального кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк» та розрахувати, яку частку кредитів банку доцільно

спрямовувати на кредитування підприємств агросектору. Обґрунтування доцільності впровадження нашої пропозиції для формування оптимального портфеля банку наведено у п.5.2.

Висновки до розділу 3

За результатами проведеного у розділі 2 аналізу, нами було запропоновано підвищити ефективність фінансового планування ПАТ «Мегабанк» за допомогою двох шляхів: рекапіталізація банку та оптимізація кредитного портфелю.

Встановлено основні причини, чому рекапіталізація розглядається як один із дієвих способів покращення ситуації, а саме: масовий відтік депозитів підприємств та населення; відсутність коштів на міжбанківському ринку для поповнення ресурсів банку, дефіцит яких спричинений відтоком депозитів; падіння грошових валютних потоків експортної виручки клієнтів банку за рахунок різкого зниження світового попиту на експортну продукцію з України; різке зростання курсу іноземної валюти по відношенню до національної валюти та виникнення проблем для клієнтів, які отримують доходи в національній валюті, по поверненню валютних кредитів в валюті, яку треба купити по новому курсу; зниження рівня промислового виробництва в Україні, особливо зорієнтованого на експортну продукцію; масове неповернення кредитів та несплата відсотків фізичними особами при скороченні робочих місць, закритті виробництв та відсутності джерел доходів для погашення кредитів. Саме рекапіталізація дозволить банку подолати вказані негативні наслідки фінансових криз і забезпечити гнучку структуру планування, що покаже позитивні результати.

Ще одним способом удосконалення системи управління ПАТ «Мегабанк» є оптимізація його кредитного портфелю із акцентом на підвищення обсягу кредитів тим клієнтам, які працюють в агросекторі, що сприятиме отриманню позитивних фінансових результатів діяльності банку та матиме безперечний позитивний вплив і на економічну ситуацію в країні загалом.

РОЗДІЛ 4 СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

4.1. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України

Аналізуючи стан банківської системи України, варто зазначити, що в останні роки прослідковується негативний вплив ряду чинників на ситуацію, яка склалася. Це пов'язано, у першу чергу, із політичною та військовою нестабільністю, інфляцією та загальною економічною дестабілізацією. Дані фактори, як і ряд інших мали безпосередній вплив і на показники, що характеризують ефективність діяльності банків, які функціонують на території України.

Однією із визначальних рис банківської системи України є активне втручання НБУ у роботу комерційних банків. На даний момент Національний банк проводить політику «оздоровлення, яка з одного боку, дозволяє ліквідувати неплатоспроможні банки та банки, які порушують українське законодавство, що повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи, повернути довіру вкладників та залишити на фінансовому ринку лише «сильних гравців». З іншого боку, надмірне зниження кількості комерційних банків може призвести до монополізації певних сегментів фінансового сектору та погіршенні конкурентного середовища, що, як наслідок вплине на умови надання банківських продуктів.

Динаміку зміни кількості банків за період 2014-2018 рр. ілюструє рис. 4.1 [32], з якого видно, що за останні роки кількість банків в Україні суттєво зменшилась.

Разом з тим, необхідно зазначити, що, незважаючи на зменшення кількості учасників банківського ринку та труднощі у їх діяльності, активи системних банків України зростають, що дає підстави стверджувати факт підвищення їх платоспроможності та стабільності.

Однією із проблем, які попри те стримують розвиток банківського

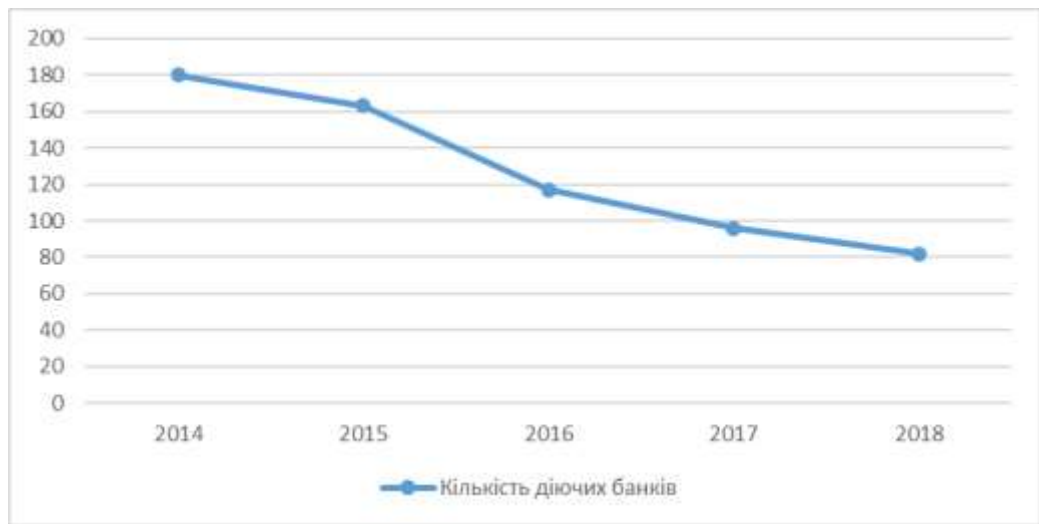

Рисунок 4.1. Динаміка зміни кількості діючих банків в Україні за період 2014-2018 рр.

сектору є невпевненість клієнтів у фінансово-кредитних установах та недовірі до них, а також через скорочення вільних фінансових ресурсів у населення та суб'єктів господарювання, банківська система недоотримує значної частини коштів через відтік капіталу та неспроможність клієнтів погасити взяті раніше боргові зобов'язання. Це результатом чого є труднощі у процесі відновлення ефективної діяльності вітчизняних банків [32].

Варто зазначити також, що нестабільна політична ситуація в країні та війна на Сході України мають безпосередній вплив на функціонування банків з іноземним капіталом. Зокрема, у 2017 році НБУ застосував санкції щодо українських дочірніх підприємств російських банків державної власності. У такому випадку актуальності набуває також і питання рефінансування.

Сутність даної проблеми полягає в тому, що частина банків, які отримали допомогу зі сторони Національного банку, згодом не змогли погасити свої боргові зобов'язання – і, як наслідок, збанкрутували. За статистичними даними, у 2017 році сукупна заборгованість неплатоспроможних банків перед Національним банком України становила 55 млрд. гривень, при чому за рік було погашено тільки 1,1 млрд. гривень боргів. Згідно із наведеними даними, можна зробити висновок, що поточний інструмент рефінансування, який

використовувався НБУ, є малоефективним і створює підґрунтя для економічних зловживань [49].

Суттєвий вплив на сучасний стан української банківської системи має також девальвація національної грошової одиниці. За останні 5 років українська гривня девальвувала по відношенню до долара США більше, ніж утричі. Така ситуація призвела до неспроможності обслуговування валютних іпотечних кредитів для більшості позичальників і, як наслідок, зростанню проблемної заборгованості клієнтів перед банками. Окрім цього, девальвація національної валюти спричинила зростання валютних активів і зобов'язань та потребу у додатковій капіталізації більшості комерційних банків. За оцінками експертів, український банківський сектор потребує 120 млрд. грн. для докапіталізації за умови, що подальшої девальвації не буде [32].

Звертаючись до проблеми подорожчання кредитних ресурсів, необхідно зазначити, що за період з 2015 по 2018 роки НБУ знизив облікову ставку - з 30% у 2015 році до 18% у 2018 році [32].

Підвищення вартості кредитних ресурсів нерозривно пов'язано з погіршення якості кредитного портфеля комерційних банків. В умовах війни на Сході країни, погіршенні показників зовнішньоторговельного обороту, зниженні платоспроможності позичальників, підвищується розмір частки простроченої та непогашеної заборгованості за кредитами у загальній структурі кредитного портфеля. Тому важливим напрямом фінансового планування для забезпечення ефективного управління банком є формування оптимального кредитного портфеля.

Сучасний стан банківського сектору вказує на те, що практично кожен комерційний банк має у своєму портфелі проблемні кредити, а тому важливим завданням управління є постійний моніторинг та встановлення допустимих лімітів для банку щодо питомої ваги цих кредитів у загальній вартості виданих позик, а також прийнятного рівня кредитного ризику. Аналіз ситуації щодо диверсифікації ризиків комерційними банками, а також кредитної історії вказує на те, що за період 2014-2018 рр. більша частина вітчизняних банків не

приділяли належної уваги банківському менеджменту кредитним ризиком та ризиком ліквідності, що сприяло зростанню кількості проблемних кредитів, погіршенні якості кредитного портфелю й неможливості виконувати свої зобов'язання у встановлений термін.

Однак, у 2018 році почалося відновлення депозитних ресурсів і ситуація частково покращилась. Одним із факторів впливу на це мала переглянута політика НБУ та часткова стабілізація економічної ситуації в країні. Найбільш важливим заходом банківського регулятора стало застосування режиму інфляційного таргетування, за якого було оголошено кількісні цілі щодо інфляції та запевненні центрального банку щодо їх досягнення протягом середньострокового періоду. Як наслідок, сьогодні рішення щодо грошово-кредитної політики приймаються із врахуванням прогнозу показника інфляції [32].

У таких умовах основним інструментом монетарної політики є відсоткова ставка. Якщо прогнозована інфляція знаходиться вище цільового рівня, то тоді вступає в дію політика "дорогих грошей", яка покликана стримати рівень інфляції за рахунок підвищенні відсоткової ставки. Якщо ж показник інфляції нижчий порівняно з цільовим рівнем, то має місце політика "дешевих грошей", тобто відсоткова ставка знижується.

У 2018 році платоспроможні банки отримали 21,7 млрд. грн. чистого прибутку. Суттєве зростання прибутковості банківської системи пов'язане із зменшенням відрахувань у резерви при стабільному зростанні відсоткового доходу [32].

Також важливо зазначити, що за 2018 р. суттєво знизилася кількість збиткових банків. У 2019 р. лише 13 банків були збитковими із 77 платоспроможних, а у 2017 р. їхня кількість становила 19 банків [32].

Кредитний портфель в цілому по банківській системі почав 2018 р. з помірною росту, найбільш активним виявився 3 квартал, середньомісячний приріст КП юридичних осіб – 23 095 тис. грн., середньомісячний приріст КП фізичних осіб – 6 625 тис. грн., погашення КП юридичних осіб відбулося в 4

кварталі минулого року: середньомісячна сума - 8 803 тис. грн., погашення КП фізичних осіб відбулось в грудні місяці 2018 р. на 6 687 тис. грн [32].

4.2. Сучасний стан кредитних операцій банків України

В умовах фінансової глобалізації, посиленні конкуренції між учасниками фінансового ринку та жорсткого контролю з боку Національного банку України, банківський сектор вимагає застосування нових підходів, що будуть спрямовані на ефективне управління капіталом, забезпечення його оптимального рівня. Саме капітал виступає основним регулятором забезпечення ефективної фінансової політики, покликаної забезпечити очікувану прибутковість, підтримку необхідного рівня ліквідності, довіру до банків тощо. Проаналізуємо дані щодо кількості комерційних банків в Україні з 2008 по 2018 роки (рис. 4.2).

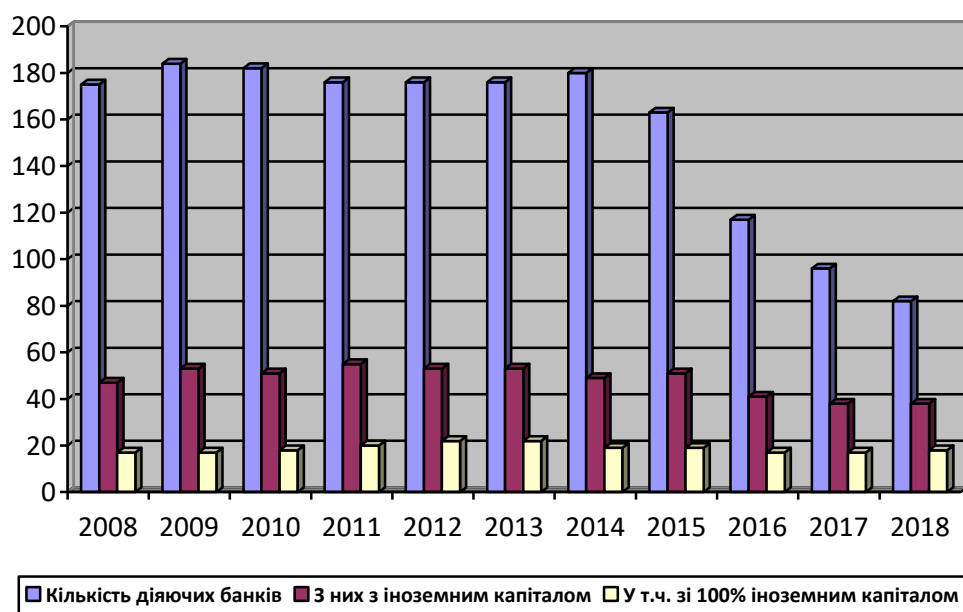

Рисунок 4.2. Кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2018 рр. [33]

З рис. 4.2 можна зробити висновок щодо скорочення обсягів приватного українського капіталу за останні 10 років у зв'язку з чим відбулося збільшення ролі державного та іноземного капіталу на банківському ринку України. У 2018

році кількість банків становила 82, з них 38 – з іноземним капіталом, 18 – зі 100% іноземним капіталом. При цьому, варто зазначити, що 2008 році кількість банків була вдвічі більшою (184), але кількість банків зі 100% іноземним капіталом меншою – 17.

З огляду це, а також суттєві обсяги докапіталізації значної кількості банків обсяг власного капіталу банківського ринку України збільшився на 27,0 млрд. грн. та станом на 01.07.2018 р. складає 142,3 млрд. грн.

Дані щодо основних показників банківської системи України у II півріччі 2018 року подано у табл. 4.2.

Таблиця 4.2

**Основні показники банківської системи України у II півріччі 2018 року,
млн. грн [32]**

Назва показника	01.07.2018	01.08.2018	01.09.2018	01.10.2018	01.11.2018	01.12.2018
1	2	3	4	5	6	7
Кількість діючих банків	82	82	81	81	79	77
з них: з іноземним капіталом	40	40	40	41	39	37
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	23	24	22	22
АКТИВИ						
Активи	1 299 017	1 314 586	1 341 150	1 354 741	1 347 982	1 320 112
<i>Активи в іноземній валюті</i>	<i>467 709</i>	<i>476 194</i>	<i>514 098</i>	<i>516 223</i>	<i>508 684</i>	<i>495 393</i>
Загальні активи (не скориговані на резерви)	1 853 512	1 875 565	1 927 693	1 948 212	1 939 745	1 891 263
<i>з них: нерезиденти</i>	<i>173 257</i>	<i>178 076</i>	<i>196 319</i>	<i>201 563</i>	<i>195 690</i>	<i>177 007</i>
<i>Загальні активи в іноземній валюті</i>	<i>746 386</i>	<i>760 277</i>	<i>822 511</i>	<i>831 146</i>	<i>821 719</i>	<i>795 195</i>
Готівкові кошти	44 001	41 174	42 751	41 831	40 147	45 518
Банківські метали	249	268	323	322	341	356
Кошти в Національному банку України	46 690	45 526	49 558	49 253	48 689	50 709
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	95 537	99 354	113 674	112 508	107 217	89 282

Продовження табл. 4.2

1	2	3	4	5	6	7
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	28 340	29 778	33 376	39 259	37 627	32 327
Кредити надані клієнтам	1 057 372	1 077 904	1 127 075	1 147 230	1 152 073	1 144 904
кредити, що надані органам державної влади	1 609	1 830	2 086	2 312	2 390	2 508
кредити, що надані суб'єктам господарювання	876 176	892 722	926 386	945 462	948 652	939 037
кредити, що надані фізичним особам	179 547	183 341	198 560	199 422	201 017	203 321
кредити, надані небанківським фінансовим установам	39	11	41	35	13	38
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	461 448	465 977	445 056	443 888	442 599	422 917
Резерви за активними операціями банків	559 696	566 243	592 097	598 897	597 062	576 572
Пасиви	1 299 017	1 314 586	1 341 150	1 354 741	1 347 982	1 320 112
Капітал	142 799	145 116	148 737	144 272	148 445	149 400
<i>з нього: статутний капітал</i>	<i>506 285</i>	<i>506 987</i>	<i>506 787</i>	<i>507 226</i>	<i>507 228</i>	<i>465 038</i>
Зобов'язання банків	1 156 218	1 169 470	1 192 413	1 210 470	1 199 538	1 170 713
<i>Зобов'язання банків в іноземній валюті</i>	<i>561 961</i>	<i>570 438</i>	<i>610 211</i>	<i>615 281</i>	<i>606 773</i>	<i>594 157</i>
Строкові вклади інших банків та кредити, отримані від них	40 043	43 047	44 679	45 948	46 855	44 513
Кошти суб'єктів господарювання	382 612	397 832	392 144	396 304	394 423	372 633
Кошти фізичних осіб	491 503	490 649	503 410	509 851	506 562	504 894
Кошти небанківських фінансових установ	21 869	21 635	21 492	22 718	22 924	22 648
Рентабельність активів, %	1,27	1,28	1,58	1,11	1,35	1,66
Рентабельність капіталу, %	10,52	10,79	13,37	9,51	11,65	14,32

Як бачимо з даних, наведених у табл. 4.2, капітал банківської системи України мав тенденцію до збільшення у II півріччі 2018 року і становив 149 400 млн. грн.; обсяг кредитів, наданих клієнтам, зріс з 1 057 372 млн. грн до 1

144 904 млн. грн, при цьому найбільшу питому вагу у цих кредитах мали ті, що надані суб`єктам господарювання.

Враховуючи той факт, що значна частина банків не зможуть своєчасно підвищити обсяг статутного капіталу відповідно до встановлених Національним банком вимог, очікувано, що частина з них об'єднаються із сильнішими та стабільнішими банками або ж збанкрутують.

Незважаючи на кризові явища в економічній системі, кредитні операції залишаються одним з головних видів активних операцій банків. Так, станом на 01.07.2018 р. кредити становили 81,40% від загальних активів, а вже на 01.12.2018 р. їх частка серед активів всіх платоспроможних банків займає 86,73% (рис.4.3).

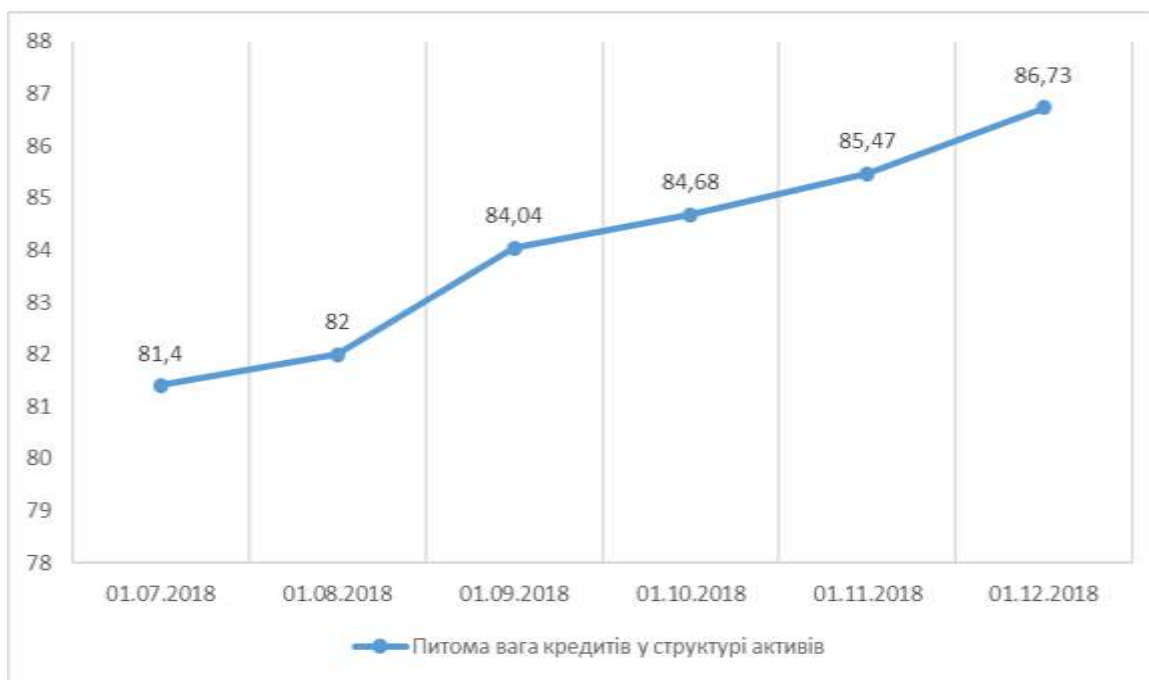

Рисунок 4.3. Частка кредитів в активах банків України у II півріччі 2018 р., %
[32]

Як бачимо, частка кредитів у структурі активів комерційних банків України у II півріччі 2018 року має тенденцію до збільшення. Це означає, що зростає необхідність у раціональному розподілі коштів та оптимізації кредитного портфеля банків.

Незважаючи на те, що зростає частка кредитів у структурі активів українських банків, разом з тим суттєво знижується якість кредитного портфелю, а це, в свою чергу, призводить до нестійкості банківського ринку України. Зниження фінансової стійкості багатьох українських підприємств призводять до зростання частки проблемних кредитів у структурі кредитних портфелів (табл. 4.3) [24]. Це дає підстави стверджувати, що зниження якості кредитного портфеля банку негативно впливає на фінансові результати його діяльності й вказує про нераціональне фінансове планування.

Зважаючи на те, що все ще мають місце високі кредитні ризики, низька платоспроможність позичальників, жорсткі умови кредитування, то обсяг залучених кредитних ресурсів за останні два роки був доволі стриманим. У зв'язку із приростом кредитного портфеля корпорацій на 6 млрд. грн. відбулося зменшення кредитів населенню. Банківські установи спрямовували свою діяльність на купівлю державних цінних паперів: зокрема, у 2018 році портфель ОВДП зріс на 68,8 млрд. грн. При цьому варто зауважити, що значно зменшилися вкладення банків у депозитні сертифікати Національного банку на 56 млрд. грн. [27].

Ще однією особливістю функціонування банківської системи є те, що між банками I та II груп та банками з іноземним капіталом зберігається суттєвий розрив щодо визнаних проблемних кредитів [27]. Це свідчить про те, що частина банків з українським капіталом не визнають ряд кредитів проблемними, а значить, зволікають із накопиченням необхідних фінансових резервів. Однак, у зв'язку із набранням чинності нових правил оцінки кредитного ризику (відповідно до постанови Правління НБУ № 351 від 30.06.2018), комерційні банки будуть змушені відображати реальну картину щодо їхніх кредитних портфелів.

Зважаючи на вищевикладене, основою фінансової стійкості та надійності комерційних банків є правильна організація процедури банківського кредитування, розробка гнучкої системи управління кредитними операціями, належне забезпечення банків реальною та об'єктивною обліковою інформацією

**Показники кредитного портфеля та проблемної заборгованості
банківської системи в Україні протягом 2014-2018 рр. [32]**

Роки	Кредитний портфель, тис.грн	Темп приросту кредитного портфеля, %	Проблемні кредити, тис. грн.	Темп приросту проблемних кредитів, %	Частка проблемних кредитів у кредитному портфелі, %
01.01.2014	755030	1,03	84851	21,33	11,24
01.01.2015	825320	9,31	79292	-6,55	9,61
01.01.2016	815327	-1,21	72520	-1,09	8,89
01.01.2017	911402	11,78	70178	-3,23	7,7
01.01.2018	1006358	10,41	135858	93,59	13,5

В умовах негативного впливу наслідків світової фінансової кризи особливої актуальності набуває формування оптимального кредитного портфеля банку з метою підвищення ефективності його діяльності шляхом впровадження відповідної кредитної політики.

Одним із способів забезпечення ліквідності та платоспроможності банків є міжбанківське кредитування, що може забезпечити стабільність функціонування банківської системи. Саме міжбанківський ринок є найшвидшим джерелом отримання ресурсів для банку, однак в Україні його розвиток все ще знаходиться на досить низькому рівні порівняно з розвинутими країнами світу. При цьому варто пам'ятати, що міжбанківські кредити є підґрунтям для забезпечення хороших міжбанківських кредитних відносин, реалізація яких формує безпосередньо ринок міжбанківського кредитування.

Саме тому, ринок міжбанківських кредитів являє собою частину ринку позивкового капіталу. Саме на цьому ринку відбувається перерозподіл вільних грошових коштів між комерційними банками та центральним банком, а також між банків собою, які застосовують різноманітні інструменти міжбанківського кредитування [24, с.152].

Ринок міжбанківських кредитів має наступну структуру: учасники ринку (банки) – продавці і покупці; фінансові; розгалужена інфраструктура ринку, яка

включає систему комунікацій, інформаційну система, електронні платежі; керівні органи, які регулюють діяльність в межах надання банківських кредитів [24, с. 155].

Учасниками міжбанківського ринку кредитних ресурсів є: Національний банк України; регіональні управління; комерційні банки, філії та відділення. Основне завдання міжбанківських кредитів полягає у можливості виконувати вимоги з обов'язкового резервування, а отже, забезпечити ліквідність банку; задовольнити потреби клієнтів у дефіцитних фінансових ресурсах; а також наданні банкам, які мають надлишок фінансових ресурсів, можливість розміщувати тимчасово вільні кошти за найвигідніших для них умов [24, с. 48]. Тенденція функціонування банківського ринку України вказує на те, що ринок міжбанківських кредитів в останні роки використовується як джерело залучення відносно дешевих ресурсів або ж для покриття дефіциту ліквідності комерційних банків.

Отже, важливим завданням подальшого розвитку ринку міжбанківського кредитування в Україні є створення регулювання процедури міжбанківського кредитного процесу, вдосконалення системи внутрішнього контролю ризиків та доопрацювання нормативно-правової бази з даного питання.

Висновки до розділу 4

Проведений аналіз стану банківської системи України у 2014-2018 рр. дозволяє зробити наступні висновки. Протягом досліджуваного періоду в Україні суттєво знизилася кількість банків, що, в першу чергу, пов'язано із реформою Національного банку та підвищенню вимог до розміру статутного капіталу банків, що функціонують.

Однією із проблем, які попри те стримують розвиток банківського сектору є невпевненість клієнтів у фінансово-кредитних установах та недовірі до них, а також через скорочення вільних фінансових ресурсів у населення та суб'єктів господарювання, банківська система недоотримує значної частини коштів через відтік капіталу та неспроможність клієнтів погасити взяті раніше

боргові зобов'язання. Варто зазначити також, що нестабільна політична ситуація в країні та війна на Сході України мають безпосередній вплив на функціонування банків з іноземним капіталом. Зокрема, у 2017 році НБУ застосував санкції щодо українських дочірніх підприємств російських банків державної власності. У такому випадку актуальності набуває також і питання рефінансування.

Встановлено, що частина банків, які отримали допомогу зі сторони Національного банку, згодом не змогли погасити свої боргові зобов'язання – і, як наслідок, збанкрутували. За статистичними даними, у 2017 році сукупна заборгованість неплатоспроможних банків перед Національним банком України становила 55 млрд. гривень, при чому за рік було погашено тільки 1,1 млрд. гривень боргів. Окрім того, частина банків з українським капіталом не визнають ряд кредитів проблемними, а значить, зволікають із накопиченням необхідних фінансових резервів. Однак, у зв'язку із набранням чинності нових правил оцінки кредитного ризику, комерційні банки будуть змушені відображати реальну картину щодо їхніх кредитних портфелів.

Попри це, необхідно зазначити, що, незважаючи на зменшення кількості учасників банківського ринку та труднощі у їх діяльності, активи системних банків України зростають, що дає підстави стверджувати факт підвищення їх платоспроможності та стабільності.

Зважаючи на результати проведеного дослідження, визначено, що основою фінансової стійкості та надійності комерційних банків є правильна організація процедури банківського кредитування, розробка гнучкої системи управління кредитними операціями, належне забезпечення банків реальною та об'єктивною обліковою інформацією, що сприятиме поверненню довіри зі сторони вкладників та залученню коштів із різних джерел фінансування.

РОЗДІЛ 5 ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

5.1. Макроекономічне регулювання ефективності фінансового планування банківських установ

Актуальним питанням забезпечення ефективного функціонування банківської системи України є організація фінансового планування, зокрема у сфері кредитування та управління капіталом. Нестабільність фінансового сектору країни спричинює спад у секторі реальної економіки, що, в свою, чергу призводить до появи чи активізації наявних проблем фінансового ринку. Таким чином, створюється замкнуте коло, яке потребує прийняття ефективних управлінських рішень.

У період, коли має місце рівень кредитного буму перевищує допустиму межу, саме контрциклічний буфер капіталу виступає гарантом того, що банківський сектор нарощує свій захист капіталу. При цьому наявність необхідного обсягу буферного капіталу має на меті не лише сприяти покращенню ситуацію на банківському ринку у періоди економічного спаду, а й стримувати необґрунтоване кредитне зростання [48, с.66].

Отже, абсолютно логічно впливає, що за сприятливих умов банки накопичують капітал з тим, аби використовують його в період фінансової нестабільності, що дозволяє знизити циклічні коливання у сфері кредитування та економіки в цілому. Попри те, Базельський комітет з питань банківського нагляду визнає, що деколи складно визначити, коли саме настають «погані часи». З метою визначення такої ситуації, коли органи регулювання та нагляду повинні приймати рішення про введення контрциклічного буфера капіталу, Базельський комітет з питань банківського нагляду вважає за доцільне використовувати такий параметр, як співвідношення загальних кредитів, наданих приватному сектору, до ВВП. Орган регулювання та нагляду може обрати інший орієнтир, який точніше характеризує національну фінансову систему, проте в такому разі показник співвідношення кредитів і ВВП не

повинен повністю ігноруватися. Таким чином, розпочинаючи процедуру аналізу для прийняття рішення про необхідність накопичення, Базельський комітет з питань банківського нагляду пропонує застосовувати наступну послідовність дій:

- 1) визначити тренд показника «кредити до ВВП»;
- 2) розрахувати поточний коефіцієнт «кредити до ВВП»;
- 3) розрахувати різницю між отриманим коефіцієнтом і трендом GAP;
- 4) трансформувати GAP у розмір буферного капіталу [48, с.71].

Орган регулювання та нагляду повинен здійснювати системний моніторинг за збільшенням значення коефіцієнта «кредит до ВВП» і оцінювати, чи не перевищує він максимально допустимий рівень. Якщо умови виконані, то регулятору слід запровадити разом із іншими макроекономічними інструментами вимогу щодо накопичення контрциклічного буфера капіталу. Для міжнародних банків цей показник визначається як середнє значення буфера в тих країнах, у яких на діяльність цього банку може суттєво впливати кредитний ризик. Для того, щоб надати банкам змогу створювати буфер капіталу, орган регулювання та нагляду завчасно повідомляє про своє рішення щодо збільшення вимог до власного капіталу банку (зазвичай за 12 місяців).

Рішення про зменшення рівня контрциклічного буфера набуває чинності миттєво. При цьому рішення про розмір контрциклічного буфера для кожної країни – члена Базельського комітету з питань банківського нагляду відмінні, повинні бути опубліковані на сайті Банку міжнародних розрахунків. Контрциклічний буфер капіталу повинен бути порівнянним із кореневим капіталом першого рівня (рис. 3.1). Разом із тим Базельський комітет з питань банківського нагляду все ще залишає відкритим питання щодо можливості використання інших видів капіталу.

Під час фінансової кризи виявилось, що банки нарощували значний леверидж, однак при цьому продовжували демонструвати високу захищеність від ризику на основі достатності капіталу. Таким чином, співвідношення капіталу та загальних активів, зважених на ризик, значною мірою залежало від

внутрішньої оцінки ризиків моделей, які використовувалися банками. Базельський комітет з питань банківського нагляду вирішив не переглядати принцип внутрішніх моделей оцінки ризиків, проте запровадив простий, прозорий, не заснований на ризиках коефіцієнт левериджу як додатковий надійний інструмент у доповнення до існуючих вимог щодо достатності капіталу (див. рис. 5.1) [48, с.73].

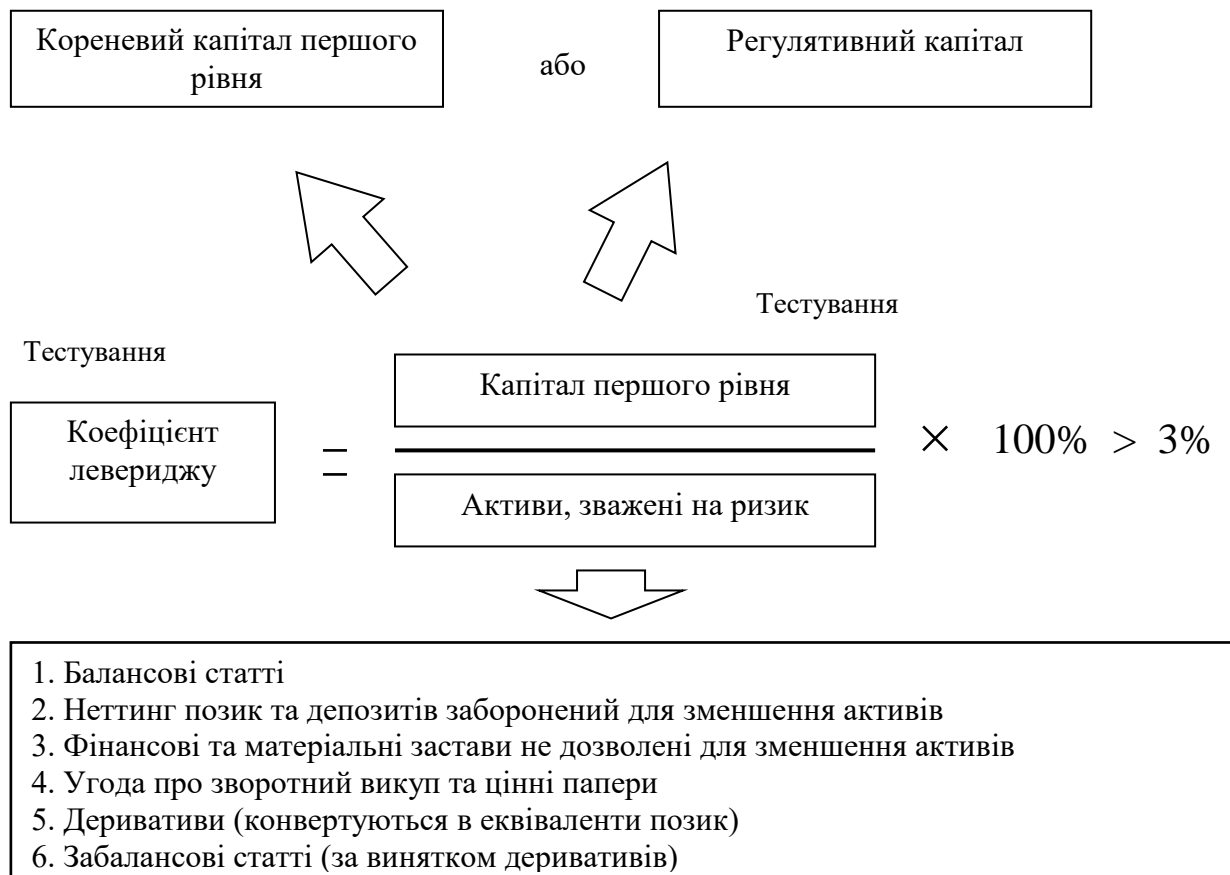

Рисунок 5.1. Розрахунок коефіцієнта левериджу

Більшість показників фінансової стійкості, а отже, і ефективності фінансового планування банку базується на розрахунку різних показників, що характеризують достатність капіталу з метою покриття кредитних ризиків, а також на оцінюванні якості капіталу. Результати оцінювання показників діяльності ПАТ «Мегабанк» подано у п. 2.1.

Під ефективністю управління банком слід розуміти його здатність досягати поставлених цілей для максимізації прибутку та мінімізації ризиків.

Це можливо при раціональному фінансовому плануванні, що має на меті оптимальний розподіл використання наявних ресурсів, враховуючи не лише мікро-, але й макроекономічну функції банків в умовах ринкової економіки. Цьому передують впровадження раціональної організації аналітичної роботи, що покликана виступити базою для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень. Саме аналіз, як одна із функцій банківського менеджменту, дозволяє керівництву визначити тенденції діяльності банку, оцінити характер впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на його функціонування; спрогнозувати та окреслити основні напрями роботи у майбутньому; обґрунтувати планування подальшої роботи та провести контроль її виконання; а також визначити потенціал розвитку та резерви підвищення ефективної діяльності банку. Розглянемо динаміку показників прибутковості діяльності досліджуваного банку протягом 2014-2018 рр. (табл. 5.1):

Таблиця 5.1

Фінансові показники прибутковості ПАТ «Мегабанк» за 2014-2018 рр.

Показник	Формула розрахунку	Значення, %				
		2014	2015	2016	2017	2018
Адекватність регулятивного капіталу	$(\text{усього власного капіталу} / \text{усього активів}) \times 100\%$	9,73	9,34	8,28	10,63	8,26
Рентабельність активів	$(\text{чистий прибуток(збиток) банку} / \text{усього активів}) \times 100\%$	0,13	0,46	-0,97	0,07	1,08
Рентабельність капіталу	$(\text{чистий прибуток(збиток) банку} / \text{усього власного капіталу}) \times 100\%$	1,37	4,87	-11,7	0,61	13,12
Чиста процентна маржа	$(\text{чистий процентний дохід} / \text{кредити, надані клієнтам}) \times 100\%$	11,36	11,48	11,58	12,44	11,63
Чистий спред	$(\text{процентний дохід} - \text{процентні витрати} / \text{усього активів}) \times 100\%$	3,06	2,04	18,22	1,78	14,66

Одним із найважливіших показників, що є підґрунтям для проведення фінансового планування у банку є норматив адекватності регулятивного капіталу, який базується на стандартах Базелю I. Саме даний показник відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Частка ризику, яку приймають керівники банку, буде тим вищою, чим вищим є значення показника, при цьому частка ризику вкладників буде нижчою. Як бачимо із даних табл. 5.1, за період з 2014 по 2018 роки даний показник суттєво не змінився, що свідчить про досить стабільну ситуації у сфері управління ризиками.

Рентабельність активів банку розраховується як відношення чистого прибутку до сукупних активів і вказує на ефективність внутрішньої політики банку, професіоналізм менеджерів, які, приймаючи певні управлінські рішення, забезпечують оптимальну структуру активів і пасивів. Нормативне значення показника становить не менше 1 %, що вказує на ефективність використання наявних у банку ресурсів. За результатами проведеного аналізу рентабельності активів ПАТ «Мегабанк», бачимо, що у 2018 році банк досягнув найвищої позначки і значення показника відповідає нормативному, що безумовно є позитивною тенденцією.

Норма прибутку на капітал характеризує ефективність використання капіталу і визначається як відношення чистого прибутку до розміру капіталу. Даний показник свідчить про те, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн капіталу банку, тобто характеризує економічну віддачу капіталу. Нормативне значення показника становить не менше 15 %. Як бачимо з вищенаведених даних, аналогічно із попереднім показником, у 2018 році ПАТ «Мегабанк» показав найкращі результати і значення показника майже відповідає нормативному.

Чиста процентна маржа дозволяє встановити спроможність банку отримувати чистий процентний дохід за допомогою власних активів. Тобто у певній мірі даний показник вказує на ефективність структури активів банку. Аналізуючи величину чистої процентної маржі, потрібно звернути увагу на її

функцію: вона покликана покрити витрати банку і ризику. Нормативне значення дорівнює 4,5 %. Зменшення показника вказує на загрозу банкрутства. Протягом досліджуваного періоду значення показника практично утричі перевищує нормативне, що є позитивним явищем.

Чистий спред вказує на рівень узгодженості процентної політики банку за кредитними і депозитними операціями і визначається як різниця між різними ставками, що використовує комерційний банк. Чистий спред допомагає визначати необхідну мінімальну різницю між ставками за активними і пасивними операціями, що дозволяє покривати витрати, не приносячи при цьому прибуток (мінімальне значення показника становить 0), оптимальне – не менше 1,25 %. Даний показник протягом досліджуваного періоду знаходиться в межах норми, найкращі значення спостерігаємо у 2016 та 2018 рр.

Таким чином, бачимо, що у разі рекапіталізації, про яку йшла мова у п. 3.1, ПАТ «Мегабанк» зможе покращити наведені показники, чим забезпечить ефективну політику у сфері фінансового планування.

5.2. Обґрунтування оптимізації кредитного портфелю у системі управління банком

У п.3.2 роботи нами запропоновано підвищити ефективність управління ПАТ «Мегабанк» шляхом оптимізації кредитного портфелю з урахуванням кредитів для мікробізнесу агросектору. Для обґрунтування даної пропозиції нами використано модель Г. Марковіца, яка має такі основні припущення: «дохідність кредитної операції являє собою математичне сподівання дохідності; ризик кредитної операції обчислюється як середнє квадратичне відхилення дохідності; дані минулих періодів, повністю відображають майбутні значення дохідності та ризику; коефіцієнт кореляції відображає ступінь і характер взаємозв'язку між цінними паперами» [38].

Модель розраховується як вирішення двох задач: прямої та оберненої. Завданням прямої задачі є оптимізація кредитного портфелю банку завдяки

оптимізації структури портфеля, при якій ризик портфеля не перевищує заданого значення σ_{reg} , а дохідність портфеля є максимальною.

$$\left\{ \begin{array}{l} r_1 w_1 + r_2 w_2 + \dots + r_i w_i \rightarrow \max, \\ \sqrt{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \sigma_i \sigma_j w_i w_j \rho_{ij}} \leq \sigma_{req}, \\ \sum_{i=1}^n w_i = 1, \\ w_i \geq 0, \\ i = 1, \dots, n \end{array} \right. \quad (5.1),$$

де w_i – питома вага i -го суб'єкта кредитування у кредитному портфелі ПАТ «Мегабанк»; r_i – дохідність i -го виду кредитування; n – кількість видів розміщення фінансових ресурсів; ρ_{ij} – коефіцієнт лінійної кореляції між парами дохідностей конкретних видів розміщення фінансових ресурсів; σ_{reg} – максимально допустимий ризик кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк».

Обернена задача розраховується як певна мінімальна допустима величина дохідності r_{reg} . У цьому випадку мета оптимізації кредитного портфелю банку полягає у виборі такої його структури, яка забезпечить вищу дохідність або дорівнюватиме заданому значенню, а ризик при цьому буде мінімальним:

$$\left\{ \begin{array}{l} \sqrt{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \sigma_i \sigma_j w_i w_j \rho_{ij}} \rightarrow \min \\ r_1 w_1 + r_2 w_2 + \dots + r_i w_i \geq r_{req}, \\ \sum_{i=1}^n w_i = 1, \\ w_i \geq 0, \\ i = 1, \dots, n \end{array} \right. \quad (5.2),$$

де r_{reg} – мінімальна допустима межа дохідності кредитного портфеля.

Так як вихідним положенням у застосуванні моделі є те, що покращення структури кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк» передбачає або максимізацію фінансових результатів у частині отримання прибутку, або мінімізацію ризиків,

нами побудовано два кредитних портфелі (за допомогою виконання прямої та оберненої задач).

Структурними компонентами при розробці ефективного кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк» нами було обрано три види кредитних ресурсів із певними рівнями дохідностями та ризику:

- кредити підприємствам неаграрної сфери;
- кредити підприємствам аграрної сфери;
- капіталовкладення в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Для формування ефективного кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк» нами обрано показники дохідності наведених вище кредитних ресурсів, а саме – процентні ставки за кредитами для підприємств різних галузей економіки у 2018 р. (обраний для розрахунків період: січень 2018 р. – жовтень 2018 р., так як саме за даний період доступні дані), а для державних облігацій – дохідність за 2017 р. (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Показники дохідності активів для формування оптимального кредитного портфеля у 2018 р. [38]

Період	Процентна ставка на кредити підприємствам аграрної сфери, %	Процентна ставка на кредити підприємствам неаграрної сфери, %	Дохідність ОВДП, %
Січень	19,90	13,80	15,70
Лютий	19,40	13,90	7,41
Березень	18,80	14,00	9,66
Квітень	19,30	13,50	14,93
Травень	18,40	13,50	14,45
Червень	18,10	13,20	14,54
Липень	18,20	12,30	9,98
Серпень	16,90	12,70	14,44
Вересень	17,80	13,00	14,47
Жовтень	18,00	13,10	14,93

З метою практичного застосування моделі нами розраховано окремі показники для кожного виду вкладення, зокрема: середньозважена дохідність

для певного типу вкладення за 2018 р. і середньоквадратичне відхилення дохідності відповідного типу вкладення, яка, власне, і вказує на рівень його ризику (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

**Розрахункові показники середньої дохідності та ризику
(середньоквадратичне відхилення) за видами вкладень**

Вид вкладення	Середньозважена дохідність за 2018 рік, %	Ризик (середнє квадратичне відхилення дохідності)
Кредити підприємствам аграрної сфери	18,48	0,84
Кредити підприємствам неаграрної сфери	13,30	0,52
Вкладення в ОВДП	13,05	2,74

Проведемо формування оптимального кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк», що складається із трьох активів. Для цього необхідно розрахувати попарні коефіцієнти кореляції дохідностей наведених вище активів, які складатимуть основу кредитного портфеля. Розрахунки коефіцієнтів кореляції наведено в табл. 5.3.

Таблиця 5.3

Коефіцієнти кореляції між дохідностями активів оптимального кредитного портфеля

	Кредити підприємствам аграрної сфери	Кредити підприємствам неаграрної сфери	Вкладення в ОВДП
Кредити підприємствам аграрної сфери	1		
Кредити підприємствам неаграрної сфери	0,74	1	
Вкладення в ОВДП	-0,21	-0,18	1

Таким чином, на основі вищенаведених вхідних даних, а також встановлених обмежень при застосуванні моделі, нами сформовано оптимальний кредитний портфель для ПАТ «Мегабанк» при заданому рівні ризику у 1,36 одиниць (табл. 5.4). Для цього було використано функцію програми MS Excel 2010 «Пошук рішення» із пакета «Аналіз». Також було введено обмеження відповідно до моделі (1) і (2).

Таблиця 5.4

Оптимальний кредитний портфель ПАТ «Мегабанк» з максимальною дохідністю та наперед встановленого рівня ризику

Кредитний інструмент	Питома вага, %
Кредити підприємствам аграрної сфери	73
Кредити підприємствам неаграрної сфери	14
Вкладення в ОВДП	13
Разом	100
Загальний ризик кредитного портфеля (задана фіксована величина)	1,36
Максимальна дохідність нового кредитного портфеля	17,05

Отже, як бачимо, щоб досягти максимальної дохідності 17,05% для кредитного портфеля із рівнем ризику, який є меншим або дорівнює 1,1 одиниць, ПАТ «Мегабанк» варто 73% від сукупного обсягу портфеля розмістити серед підприємств аграрної сфери, 14% – підприємств інших галузей економіки та відповідно 13% – на вкладення коштів у ОВДП.

Використовуючи алгоритм розрахунку оберненої задачі, побудуємо оптимальний кредитний портфель для ПАТ «Мегабанк» за мінімального ризику з наперед заданою дохідністю у розмірі рівним або вищим 14,94% (табл. 5.5).

Таким чином, застосовуючи модель Г. Марковіца для формування ефективного кредитного портфеля, визначено частку кредитів, яку ПАТ «Мегабанк» доцільно розміщувати для кредитування різних напрямів діяльності.

**Оптимальний кредитний портфель ПАТ «Мегабанк» з мінімальним
ступенем ризику та наперед встановленою дохідністю рівною або більшою
14,94%**

Кредитний інструмент	Питома вага, %
Кредити підприємствам аграрної сфери	29
Кредити підприємствам неаграрної сфери	64
Вкладення в ОВДП	7
Разом	100
Дохідність сформованого кредитного портфеля (наперед задана фіксована величина)	14,94
Мінімальний ризик кредитного портфеля	0,54

На підставі проведених розрахунків нами з'ясовано, що частка кредитів для сільськогосподарських підприємств у наведених вище двох кредитних портфелях: є різною (73% і 29% відповідно). Вибір одного із вказаних варіантів – прерогатива керівництва банку. Проте, очевидним є той факт, що, якщо для ПАТ «Мегабанк» однією із стратегічних цілей є максимізація прибутків на основі ефективного формування структури активів та пасивів, то значну частину коштів (73 %) банк повинен надавати у якості кредитів підприємствам аграрної сфери. Якщо ж банк ставить за мету мінімізацію ризиків у сфері кредитування, то третина кредитних коштів повинен також надаватися підприємствам аграрної сфери (29%). Таким чином, бачимо, що саме аграрна галузь – є однією із найпривабливіших для співпраці на сьогоднішній день для ПАТ «Мегабанк».

Висновки до розділу 5

За результатами проведеного аналізу фінансово-майнового стану ПАТ «Мегабанк», нами запропоновано два способи підвищення ефективності фінансового планування у системі управління банком. Отримані результати

проведених розрахунків, що стосуються обґрунтування економічної ефективності запропонованих рішень, свідчить про наступне.

Встановлено, що рекапіталізація ПАТ «Мегабанк» є дієвим способом покращення фінансового планування банку так як дозволяє накопичувати капітал у сприятливі часи та використовувати його у часи потрясінь, знижуючи таким чином, циклічні коливання динаміки кредитування та економіки в цілому. Дана рекомендація є доцільною також і тому, що більшість показників фінансової стійкості банку базується на визначенні достатності капіталу для покриття банківських ризиків та оцінці структури капіталу, яка визначає якісний склад балансового капіталу. Тому правильно визначені пріоритети у роботі з капіталом банку забезпечать необхідний рівень його надійності. Платоспроможності та отриманні позитивних фінансових результатів.

Оптимізація кредитного портфеля була здійснена на основі використання моведлі Г. Марковіца шляхом виконання прямої та оберненої задач. З метою досягнення максимальної дохідності у розмірі 17,05% для кредитного портфеля із рівнем ризику, який є меншим або дорівнює 1,1 одиниць, ПАТ «Мегабанк» рекомендовано 73% сукупного обсягу портфеля спрямувати на кредитування суб'єктів господарювання, що працюють в аграрній сфері, 14% – в інших галузях і 13% – на вкладення коштів в облігації внутрішньої державної позики. За даними, отриманими у ході розв'язання оберненої задачі, якщо банк ставить за мету мінімізацію ризиків у сфері кредитування, то третина кредитних коштів повинна також надаватися підприємствам аграрної сфери (29%).

РОЗДІЛ 6 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

6.1. Організація служби охорони праці в банку

Управління охороною праці ПАТ «Мегабанк» є взаємодією усіх структур виробництва, спрямована на дотримання нормативних вимог по охороні праці і виконання посадових обов'язків по забезпеченню безпеки виробничих процесів. Метою управління охороною праці на підприємстві ПАТ «Мегабанк» є забезпечення безпеки, збереження здоров'я та працездатності людини під час трудової діяльності.

На даному підприємстві координація діяльності усіх служб підприємства у рамках системи управління охороною праці здійснюється керівником ПАТ «Мегабанк» та інженером з охорони праці.

Функції служби охорони праці виконує головний інженер з охорони праці. Система управління охороною праці ПАТ «Мегабанк» розроблялася з урахуванням особливостей його виробничої діяльності і вписується в існуючу структуру й схему управління підприємством у цілому, де органи управління діяльністю одночасно є органами управління охорони праці.

Зокрема, суб'єктами управління підприємства виступає головний інженер з охорони праці та генеральний директор підприємства, а у виробничих цехах – заступник директора з виробництва; об'єктами управління — діяльність функціональних служб (бухгалтерія, відділ збуту та інші) і структурних підрозділів (цех та дільниці) щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на робочих місцях, виробничих ділянках, у цехах і на досліджуваному підприємстві в цілому.

Найважливішими завданнями СУОП банку є такі:

- організація та координація роботи в галузі охорони праці;
- планування роботи й прогнозування виробничого ризику (ступеня небезпеки);

- технологічне забезпечення;
- технічне забезпечення;
- матеріально-технічне забезпечення;
- нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці, соціальне забезпечення;
- правове забезпечення;
- інформаційне, нормативно-медичне і методичне забезпечення;
- економіко-цільове регулювання та мотивація безпечної роботи;
- контроль за станом охорони праці;
- облік, аналіз і оцінка показників стану охорони праці та функціонування СУОП.

Одне з головних складових безпеки виробничих процесів - це точність виконання технологічних процесів, метрологічне забезпечення виробництва.

Важливу роль в ефективності системи управління охороною праці має розподіл кадрів. У ПАТ «Мегабанк» проводиться цілеспрямована робота по підвищенню кваліфікації керівників підрозділів, технічної і технологічної служби. Відповідальні особи, працівники підприємства, що виконують роботи з підвищеною небезпекою, перед початком робіт проходять навчання.

Усі працівники, що поступають на підприємство, проходять вступний інструктаж, який проводить інженер з охорони праці.

В основу СУОП даного підприємства покладена економіко-цільова спрямованість функціонування й комплексний підхід до вирішення проблем охорони праці. Це виражається в чіткому формулюванні цільових завдань як бажаний результат діяльності та у розробці економічного механізму як способу, що забезпечує досягнення поставленої мети.

Планування заходів з охорони праці передбачає визначення умов праці і реалізацію основних напрямів роботи по охороні праці, визначає потребу в новій техніці, технологіях, інженерно-технічних засобах безпеки.

Щорічно у ПАТ «Мегабанк» виділяються кошти для фінансування заходів з охорони праці (див. табл.6.1).

Освоєння засобів по охороні праці закладене в колективному договорі, що дозволяє поступово впроваджувати у виробництво технічні засоби, організаційні заходи по забезпеченню безпеки праці і здійснювати контроль з боку колективу підприємства.

Таблиця 6.1

Фінансування заходів охорони праці у ПАТ «Мегабанк»
за період 2014-2018 рр.

Фонд оплати праці, тис.грн.					Сума фінансування 0,5% від ФОП, тис.грн.					Абсолютне відхилення, тис.грн	
2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
3952	4038	5271	6092	6755	19,76	20,19	26,36	30,46	33,78	14,02	3,32

Як бачимо, з табл.6.1, із зростанням фонду оплати праці працівників зростає і сума фінансування заходів охорони праці ПАТ «Мегабанк». В абсолютному значенні в період з 2013 року по 2017 рік сума фінансування зросла на 14,02 тис .грн.

Щорічно на досліджуваному підприємстві плануються і виділяються грошові кошти на:

- впровадження заходів по досягненню встановлених нормативів безпеки, гігієни праці і виробничої санітарії;
- забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту (противогазами, респіраторами, пов'язками, гумовими рукавицями, спецодягом та іншим);
- проведення заходів щодо професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці, пропаганди безпечних методів праці;
- підтримання санітарно-гігієнічних умов підприємства;
- послуги пожежних і рятувальних служб;

- захист підприємства від радіоактивного забруднення, випромінювання та інші;
- проведення медичних оглядів працівників;
- виплата коштів працівникам, які постраждали в результаті нещасних випадків на виробництві.

Правильно обрані цілі та методи фінансування охорони праці на підприємстві є основою для подальшого розвитку цієї галузі.

Також треба визнати позитивну роботу з питання проведення атестації робочих місць у праці ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», де роботи з атестації проводяться систематично, з дотриманням термінів, визначених законодавством.

6.2. Проведення оцінки можливості виникнення вторинних уражаючих факторів на об'єкті і заходи щодо їх обмеження та зниження уражаючої дії

Кожна надзвичайна ситуація характерна своїми уражаючими факторами – специфічними ноксосферними (від англ. noxious – шкідливий) чинниками життєвого середовища, які за певних умов (у надзвичайній ситуації) здатні спричинити загибель людей або нанести шкоду системам життєзабезпечення, спричиняючи при цьому значні матеріальні збитки.

Уражаючі фактори, в свою чергу, вимірюють і оцінюють за певними параметрами ураження, кожен з яких має своє позначення, свою фізичну одиницю вимірювання і свій критерій оцінювання.

За походженням уражаючі фактори поділяють на:

- 1) фізичні (ударна повітряна хвиля, гідродинамічна хвиля прориву, сейсмічна хвиля тощо);
- 2) хімічні (шкідливі речовини і матеріали, що негативно впливають на організм людини, фауну і флору тощо);
- 3) біологічні (хвороботворні бактерії, віруси, заразні хвороби тварин і рослин тощо);

4) соціально- політичні (конфліктні ситуації на міжнаціональному, міжетнічному, расовому ґрунті, повстання, революції, страйки, тероризм тощо);

5) воєнні (холодна зброя, вогнепальна зброя, зброя масового ураження тощо).

За черговістю впливу на людину і довкілля уражаючі фактори поділяють на первинні (прямої дії), вторинні (побічної дії) і залишкові. Наприклад, при аварії, що виникла в результаті вибуху газоповітряної суміші, первинним уражаючим фактором для людей є повітряна ударна хвиля і уламки зруйнованих нею споруд і конструкцій, вторинним уражаючим фактором можуть бути висока температура і отруйні речовини, що виділяються в результаті можливого займання і пожежі в осередку ураження.

Уражаючі фактори НС утворюють зону можливого ураження – територію, на якій внаслідок дії уражаючих параметрів виникає загроза життю або здоров'ю людей та заподіяння матеріальних втрат. З фізичної точки зору, зона можливого ураження – це та зона, де в умовах надзвичайної ситуації в найбільшій мірі проявляють свій уражаючий вплив на людину, довкілля та матеріальні цінності некеровані потоки речовини, енергії та інформації.

В графічному зображенні (на плані, карті місцевості) зона можливого ураження має певну форму, яка залежить від особливостей даної НС. Приміром, зона можливого ураження при вибухах має форму кола, при аваріях з викидом радіоактивних речовин – еліпса, при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин – кола або сектора кола.

Оцінка можливості виникнення пожеж на об'єкті. Можливість виникнення пожеж встановлюють за займистістю матеріалів від світлового імпульсу ядерного вибуху, руйнування печей, газопроводів, пошкодження електромережі, які можуть виникнути при аваріях, землетрусах, бурях та ін.

Світловий імпульс можна розрахувати за температурою загорання або нагрівання матеріалів і виробів:

При оцінці стійкості об'єкта проти світлового випромінювання ядерного вибуху необхідно визначити максимальне значення світлового імпульсу яке може бути на об'єкті.

Для оцінки стійкості об'єкта проти світлового випромінювання необхідні такі вихідні дані: характеристика будівель і споруд, характер виробництва, які горючі матеріали застосовуються у виробництві; вид готової продукції та місце її зберігання.

Оцінку стійкості сільськогосподарського об'єкта до світлового випромінювання доцільно проводити у такій послідовності: визначити ступінь вогнетривкості будівель і споруд, виявити горючі матеріали, елементи конструкцій і речовини; розрахувати світлові імпульси, при яких відбудеться спалахування елементів із займистих матеріалів; визначити категорію виробництва за пожежною безпекою.

Щільність забудови на об'єкті визначають за формулою:

$$П = S_{\text{п}} / S_{\text{т}} \times 100 \quad (6.1),$$

де П - площа забудови;

$S_{\text{п}}$ - сумарна площа всіх будівель і споруд;

$S_{\text{т}}$ - площа території об'єкта.

Розрахункові дані зводять у таблицю результатів оцінки і роблять висновки, в яких вказують: межу стійкості об'єкта проти світлового імпульсу; очікуваний максимальний світловий імпульс; найбільш пожежонебезпечні елементи об'єкта і можлива обстановка на об'єкті.

На основі висновків розробляють конкретні заходи підвищення пожежної стійкості об'єкта.

Оцінка уразливості об'єкта від радіоактивного забруднення і проникаючої радіації починається з визначення максимальних очікуваних значень рівня радіації і дози проникаючої радіації.

За показник стійкості об'єкта приймається допустима доза радіації, яку можуть одержати люди за час робочої зміни.

Стійкість об'єкта проти радіаційного ураження можна оцінювати у такій послідовності. Визначити: граничні рівні радіації (Р/год.) на об'єкті, за яких можлива виробнича діяльність у звичайному режимі або в режимах радіаційного захисту; ступінь захищеності працюючих; дози радіації, які може одержати виробничий персонал; втрати сільськогосподарських тварин і зниження їх продуктивності (%); втрати сільськогосподарських рослин та їх урожайність (%); втрати і ураження лісових насаджень і в результаті цього зниження господарської діяльності лісогосподарських об'єктів; стійкість роботи сільськогосподарських і лісогосподарських об'єктів.

Після аналізу зробити висновки про очікувані максимальні рівні радіоактивного забруднення території об'єкта і дози проникаючої радіації; ступінь забезпечення захисту працюючих, тварин і обладнання, техніки, урожаю, кормів, води; можливість безперервної стійкої роботи об'єкта за умови, що сумарна доза опромінення працюючих не перевищуватиме допустимої дози; можливість виробництва запланованої, доброякісної продукції тваринництва, рослинництва і лісового господарства та заходи підвищення стійкості роботи об'єкта, підвищення рівня захисту працюючих, сільськогосподарських тварин і продукції тваринництва, рослин і врожаю, води і вододжерел.

Оцінка стійкості об'єкта проти впливу хімічних і біологічних засобів. При оцінці стійкості об'єкта до впливу ОР і СДОР необхідно визначити: тип ОР чи СДОР, межі осередку хімічного зараження і ураження, площу зони зараження; глибину поширення зараженого повітря; стійкість хімічних речовин на місцевості; час можливого перебування людей у засобах захисту органів дихання і шкіри; час можливого утримання сільськогосподарських тварин у захисних спорудах; кількість заражених людей, тварин; площі заражених рослин; зараження техніки; можливі втрати людей, тварин, загибель сільськогосподарських культур і лісових насаджень.

6.3. Планування та реалізація заходів щодо подолання наслідків екстремальних ситуацій криміногенного характеру і способи їх уникнення

Однією з особливостей сьогодення є висока фізична та психологічна напруга при вирішенні всіх життєвих завдань, у тому числі і в процесі виробництва. Таку напругу, зокрема, створюють умови навколишнього середовища, інформаційна насиченість нашого буття, підвищена емоційність взаємовідносин та сприйняття різних ситуацій підприємницької діяльності. Разом з тим в окремих випадках виникають ситуації, за яких підприємства, банки, установи та їхні працівники піддаються серйозному впливу досить напружених, майже критичних обставин, які характеризуються високим рівнем загрози їхньому здоров'ю, життю та діяльності. Такі ситуації заведено називати екстремальними.

За своїм походженням екстремальні ситуації бувають психологічного (ідеологічного) характеру, пов'язані з дією різного роду (шантаж, використання психотропних (наркотичних) речовин та спеціальних психотехнічних комунікацій, зомбіювання, дискредитація, наклеп, поширення негативних чуток тощо) факторів психологічного (ідеологічного) впливу; фізичного характеру пов'язані з загрозою застосування сили у будь-якому вигляді (терористичні акти, розбійні напади, захват заручників і т. п.); стихійного характеру (землетруси, повені, бурі тощо); техногенного (радіаційні або хімічні аварії та атаки, виробничі аварії, пожежі).

Класифікуючи екстремальні ситуації відповідно до характеру їх впливу на банк та його працівників, можна виділити такі:

- ситуації, що виникають навколо банку і стосуються тільки його;
- ситуації, що виникають навколо працівників банку і мають суттєвий вплив на банк;
- ситуації, що виникають у колективах банку або навколо них і створюють напружені умови їх роботи;
- ситуації, в які банк або його працівники потрапляють випадково.

Дії екстремальних ситуацій, як правило, спрямовані на завдання банку

матеріальної або моральної шкоди та шкоди його працівникам. Так, матеріальна шкода банку може виникати внаслідок фінансових збитків, яких він може зазнавати через вимушеність окремих працівників банку приймати неефективні рішення; втрату майна, обладнання, техніки банку внаслідок їх пошкодження та знищення від терористичних актів, пожеж, стихійного лиха або техногенних аварій і катастроф; упущення вигоди або збитки від несанкціонованої втрати інформації банку з обмеженим доступом; витрат банку, пов'язаних з ліквідацією наслідків дії екстремальних ситуацій.

У свою чергу, моральна шкода банку може виражатись у зниженні його іміджу та позицій на ринку. Моральна шкода, завдана працівникам банку, може виявлятися через різні стреси, психологічний розлад у роботі і поведінці, пониженні психологічної стійкості до різних загроз (страх, невпевненість у собі і т. п.), порушенні загальноприйнятих принципів моралі.

Крім того, працівники банку можуть зазнавати фізичної шкоди від дій екстремальних ситуацій. Насамперед це може бути пов'язано з послабленням їхнього здоров'я, хворобами, каліцтвом, загибеллю та ін.

Основними причинами та джерелами екстремальних ситуацій можуть бути недобросовісні дії конкурентів, протиправна діяльність злочинців, різкі зміни правових умов, невиконання зобов'язань партнерами, сили природи, техногенні процеси виробничої діяльності підприємств, безпечна поведінка окремих осіб. Дії екстремальних ситуацій, як правило, бувають раптовими, внаслідок чого банк та його працівники не мають можливості заздалегідь підготуватись до них і не завжди можуть правильно реагувати на перші ознаки та прояви таких ситуацій. Водночас саме перші хвилини (години) мають вирішальне значення для подальшого розвитку ситуацій. Тому банки повинні прогнозувати можливість створення навколо їхніх установ різних видів екстремальних ситуацій і розробляти відповідні кризові плани. Ці плани мають передбачати порядок дій установ банків у період загрози та наступу екстремальних ситуацій, а також дії щодо ліквідації їх наслідків. Крім того, у зазначених планах можуть передбачатись заходи забезпечення безпеки

персоналу та майна банків, їх ресурсів, а також заходи, спрямовані на забезпечення комерційної діяльності в умовах дії екстремальних ситуацій

До складу групи управління діяльністю банку в екстремальних ситуаціях, як правило, входять керівник банку, керівники підрозділів безпеки, кадрів, юридичного, фінансового, господарського, інформаційного, по зв'язках з громадськістю.

Основними функціями членів групи є:

1) керівника банку — організація вивчення, аналізу ситуації та її оцінки, прийняття рішення щодо введення в дію відповідного розділу (варіанта) кризового плану, прийняття рішення про евакуацію персоналу банку та його матеріальних цінностей, підсилення охорони банку, про заходи щодо ліквідації наслідків екстремальної ситуації, визначення порядку комерційної діяльності банку в екстремальних умовах, введення необхідних обмежень і заборон, установлення обсягу операцій і термінів операційного дня та режиму діяльності банку;

2) начальника юридичного підрозділу — надання правової оцінки ситуації, що склалась, розроблення рекомендацій щодо правового вирішення ситуації, вжиття заходів, спрямованих на збереження особливо важливих документів банку (договорів, угод, архіву тощо);

3) начальника фінансового підрозділу — оцінка вартості можливих втрат, фінансових та матеріальних можливостей банку у зв'язку з виконанням вимог злочинців, розроблення рекомендацій оптимізації витрат на вжиття заходів, пов'язаних з виходом із екстремальної ситуації, вжиття заходів щодо збереження або евакуації основних фінансових документів, за необхідності формування дублікатів основних фінансових документів;

4) начальника підрозділу кадрів — на вимогу керівника групи підготовка характеристик на окремих працівників банку, інформування членів групи про моральний стан персоналу і трудових колективів банку, вжиття заходів щодо недопущення паніки, припинення негативних чуток, роз'яснення обстановки персоналу банку, керівництво евакуацією персоналу;

5) керівника підрозділу безпеки — організація підсилення охоронних і режимних заходів у банку, контроль ситуації та інформування членів групи про її зміни, взаємодія з правоохоронними органами, координація виконання заходів кризового плану.

У межах кризових планів зі складу працівників банку створюються евакуаційні та рятівні команди. Особи, які є членами таких команд, проходять відповідну підготовку та інструктажі щодо їхніх дій у період виникнення загрози наступу екстремальних ситуацій та у разі настання таких ситуацій. Зокрема, евакуаційні команди вивчають правила та процедуру евакуації, можливі небезпеки, які можуть виникати у ході екстремальних ситуацій, способи протидії та виходу з них, основні та запасні маршрути евакуації, правила попередження паніки, місця збору персоналу і зосередження матеріальних цінностей, яким загрожує небезпека після евакуації.

Команди рятівників вивчають найбільш вірогідні місця, у яких можуть переховуватись окремі працівники банку під час настання екстремальної ситуації, правила поведінки з людьми, які перебувають у стресовому стані, стані найвищого емоційного напруження або психологічного розладу, правила надання першої медичної допомоги і транспортування поранених, травмованих, уражених осіб та правила гасіння пожеж і поведінки в приміщеннях, які горять. До складу цих команд підбираються фізично здорові, треновані працівники банку, здатні за своїми психологічними, моральними та фізичними даними виконувати роботи в умовах істотного ризику й емоційної напруги.

Висновки до розділу 6

У шостому розділі дипломної роботи проведено оцінки можливості виникнення вторинних уражаючих факторів на об'єкті і заходи щодо їх обмеження та зниження уражаючої дії. Визначено, що складу групи управління діяльністю банку в екстремальних ситуаціях, як правило, входять керівник банку, керівники підрозділів безпеки, кадрів, юридичного, фінансового, господарського, інформаційного, по зв'язках з громадськістю.

Встановлено, що однією з особливостей сьогодення є висока фізична та психологічна напруга при вирішенні всіх життєвих завдань, у тому числі і в процесі виробництва. Таку напругу, зокрема, створюють умови навколишнього середовища, інформаційна насиченість нашого буття, підвищена емоційність взаємовідносин та сприйняття різних ситуацій підприємницької діяльності. Разом з тим в окремих випадках виникають ситуації, за яких підприємства, банки, установи та їхні працівники піддаються серйозному впливу досить напружених, майже критичних обставин, які характеризуються високим рівнем загрози їхньому здоров'ю, життю та діяльності. Такі ситуації заведено називати екстремальними.

Визначено основні особливості планування та реалізація заходів щодо подолання наслідків екстремальних ситуацій криміногенного характеру і способи їх уникнення.

Здійснено особливості роботи в напрямку діяльності в ситуації виникнення надзвичайних ситуацій.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Проаналізовано економічну літератури із тематики дослідження і встановлено, що під фінансовим плануванням розуміють одну із найважливіших функцій банківського менеджменту, яка створює основу для розвитку управлінського процесу, визначає його мету, перспективи, а також встановлює певну послідовність дій, методів та засобів, необхідних для досягнення цілей. Встановлено, що важливим етапом фінансового планування є оцінка господарської діяльності банку та визначення пріоритетів його розвитку з огляду на ситуацію, що склалася у країні.

2. Проаналізовано фінансовий стан ПАТ «Мегабанк» і встановлено, що протягом останніх років діяльності банк активно працює над збільшенням прибутків, що і спостерігаємо у 2018 році. Окрім того, виявлено акцент на збільшенні частки кредитів, наданих клієнтам у загальній структурі банку. Визначено основні показники ліквідності банку, які вказують на те, що протягом 2014-2018 рр. дані показники відповідали встановленим НБУ нормативним значенням. Визначено основні здобутки банку та перспективи його розвитку у процесі управління.

3. Встановлено, що одним із способів підвищення ефективності управління Пат «Мегабанк», що матиме прояв безпосередньо у фінансовому аспекті, є рекапіталізація банку, котра пов'язана із реформою банківської системи в Україні та нових вимог, встановлених Базельським комітетом з питань банківського нагляду щодо необхідності та розмірів різних видів капіталу у банку.

4. Запропоновано оптимізувати кредитний портфель ПАТ «Мегабанк» з акцентом на кредитах, що надаються підприємствам агросектору, так як сільське господарство є ключовим галуззю, з якою банк бачить свою співпрацю. Окрім того, актуальність та своєчасність даної пропозиції зумовлена

поточною ситуацією в країні та ресурсній базі в агросфері. Таким чином, дана пропозиція покликана підвищити ефективність фінансового планування й управління загалом не лише самого банку, а й мати позитивний вплив на розвиток агробізнесу в Україні за рахунок залучених суб'єктами господарювання коштів у формі кредитів.

5. Досліджено стан банківської системи в Україні та перспективи у її розвитку. Визначено, що за період 2014-2018 рр. кількість банків скоротилася майже удвічі, що має як позитивні, так і негативні наслідки для фінансової сфери, підприємств та населення. Попри це, за останні роки спостерігається тенденція до збільшення обсягів прибутку комерційних банків та активів. При цьому встановлено, що понад 80% у структурі активів займають саме кредити, надані клієнтам, що є ще однією причиною оптимізації кредитного портфеля ПАТ «Мегабанк» з метою підвищення ефективності фінансового планування у банку.

6. Проведено обґрунтування економічної ефективності запропонованого рішення на основі здійснення математичного моделювання за допомогою моделі Г. Марковіца. На вибір керівництва запропоновано два сценарії, пов'язані із оптимізацією кредитного портфеля банку у сфері агробізнесу. Показано, що саме аграрна галузь є однією із найпривабливіших для співпраці для ПАТ «Мегабанк» у контексті фінансового планування в системі управління банком.

7. Визначено стан охорони праці та заходи з безпеки у надзвичайних ситуаціях у банківських установах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: 2-ге вид. Навчальний посібник. К., 2009. 440 с.
2. Бабич Ю.А. Кредитування аграрного сектора економіки у розвинутих країнах світу. Економіка АПК. № 4. 2018. С. 155 – 162.
3. Банківський менеджмент: навч. посібник. / За ред. О.А.Кириченка. К., 2002. 151 с.
4. Бланк И.А. Управление активами. К., 2002. С. 669.
5. Виговська Л. Проблемные активы украинских банков [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tristar.com.ua/2/art/problemnye> (дата звернення 10.10.19 р.).
6. Види фінансової стратегії підприємства. Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка. 2017.
7. Доценко І.О., Шпонарська А.М. Система фінансового планування в банківській діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. 2015. В. 11, ч. 1.
8. Гергель А. Напрями аналізу якості кредитного портфеля банку. Управління розвитком. ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, 2018. С. 92–94
9. Доля В. Т. Економетрія: [навч. посіб.] Х.: ХНАМГ, 2010. 171 с.
10. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=6409 (дата звернення 15.11.19 р.).
11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.10.19 р.).
12. Дзюблюк О. Оптимізація управління ризиком портфеля кредитних вкладень банку в контексті подолання наслідків світової фінансової кризи. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2011. Вип. 2. С. 21 – 30.

13. Закон України «Про банки та банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 15.10.19 р.).
14. Закон України «Про національну програму інформатизації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 08.09.19 р.).
15. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 13.09.19 р.).
16. Зінченко О.А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку. Вісник економіки транспорту і промисловості № 28, 2009.
17. Зянько В. В., Тептя О. В. Банківська справа: Навч. посібник для студ. напряму підгот. 0502 «Менеджмент організацій» всіх спец. Вінниця: ВНТУ, 2018.
18. Киркач С.М. Фінансовий план як інструмент фінансового планування діяльності банку. Проблеми економіки №2. 2014. С. 303-308.
19. Козьменко С.М., Козьменко С.М., Шпиг Ф.І., Волошко І.В. Стратегічний менеджмент банку: Навч. посіб.: Для студ. вищ. навч. закл. Суми, 2017.
20. Колеснік Я. В. Статистичний аналіз достатності капіталу сектору інших депозитних корпорацій. Статистика України: науково-інформаційний журнал. 2011/2018.
21. Лисак Б. Р. Моделювання бізнес-процесів в управлінні фінансовими ресурсами банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2013/Economics/1_129632.doc.htm (дата звернення 17.10.19 р.).
22. Математичні моделі та інформаційні технології в сучасній економіці: [монографія] / Під ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми, 2007. С. 124 – 132.
23. Макаренко Ю.П., Мороховець К.С. Стратегія підвищення прибутковості комерційного банку. Економіка та держава №11, 2017. С. 60-64.

24. Михайлюк Р. В. Удосконалення організації міжбанківського кредитування в Україні. Вісник НУВГП. 2007. № 2 (38). С. 152–158.
25. Новікова Т.В., Ніконенко Ю.І. Організація системи управління фінансовим розвитком банку. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 17, 2017. С. 710-714.
26. Овдій Ю. Л. Бюджетування в системі фінансового планування банків. Фінанси України. 2006. № 5. С. 12-23.
27. Основні показники стану міжбанківського кредитного ринку. Щоденні дані Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id (дата звернення 10.11.19 р.).
28. Офіційний сайт ПАТ «Мегабанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.megabank.ua/ua/> (дата звернення 15.09.19 р.).
29. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Динаміка кількості банків – учасників ФГВФО» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/statystyka> (дата звернення 23.10.19 р.).
30. Офіційний сайт Асоціації українських банків «Рейтинг українських банків за 2018 рік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://aub.org.ua/> (дата звернення 15.10.19 р.).
31. Офіційний сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vashbankir.com/financialliteracy/articles/bankovskiysektorukrainyrealiiiperspektivu.html?hl=uk> (дата звернення 10.11.19 р.).
32. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 18.11.19 р.).
33. Офіційний сайт інформаційного агентства «Finance.ua» «Проблеми відтоку депозитів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/382366/vidtik-depozytiv-yaki-bankynajbilshevtratyly-koshtiv-naselennya-v-1-mu-pivrichchi-2018> (дата звернення 30.11.19 р.).

34. Офіційний сайт інформаційного агентства «Ліга.net» «Чи залишаться російські банки в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://finance.liga.net/banks/2017/3/16/articles/52424.htm> (дата звернення 13.11.19 р.).

35. Партин Г.О. Організація та методика бюджетування діяльності банку. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Євроінтеграційний курс України: фінансовий вимір [зб. наук. праць; у 2-х ч.; відп. ред. М.І. Долішній]. Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень, 2006. Вип. 3 (LIX). Ч. 2. С. 59–65.

36. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку: навч. посібник К.: КНЕУ, 1999. 15 с.

37. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник: / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 4-те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2002. 571с.

38. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфеля. Фінансовий простір. 2018. № 2(18). С. 14–21.

39. Статистичний випуск Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/> (дата звернення 03.11.19 р.).

40. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.11.19 р.).

41. Самородов Б.В. Концептуальні підходи до управління фінансовим розвитком банку через оптимізацію фінансових показників його діяльності. Економічний форум. 2013. № 2. С. 445–451.

42. Самородов Б.В. Методологія управління фінансовим розвитком банку: [монографія]. К.: УБС НБУ, 2012. 307 с.

43. Статюха Г.О., Складанний Д.М., Бондаренко О.С. Вступ до планування оптимального експерименту: [навч. посіб.] К.: НТУУ«КПІ», 2011. 124 с.

44. Финансовый менеджмент: учебное пособие / Под. ред. В.М. Боронос. Сумы: Изд-во СумГУ, 2018. 539 с.

45. Чуб О. О. Перспективи впровадження Базель III в умовах фінансової глобалізації. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ. 2018. № 1 (12). С.18–25 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://khibs.edu.ua/images/userfiles/file/Zbirnik_1\(12\)2018.pdf](http://khibs.edu.ua/images/userfiles/file/Zbirnik_1(12)2018.pdf).

46. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. Київ, 2017.

47. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Економіко-правова бібліотека. Стратегічне управління: Навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vuzlib.net/strat_upr/374.htm. (дата звернення 10.09.19 р.).

48. Юденков Ю. Н. Попов К. О., Мы не спешим предугадать, как Базель III нам отзовется... Внутренний контроль в кредитной организации. 2011. № 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.reglament.net/bank/control/2011_4_article_print.htm. (дата звернення 15.11.19 р.).

49. Юрчишена Л.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. Вінниця: ВФЕУ. 2017.

50. Alexandratos N., Bruinsma J. World agriculture towards 2030/2050. Food and Agriculture Organization of the United Nations working Paper. 2018. No.12-03.

51. Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

52. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. Bank for International Settlements, December 2010 (rev. June 2011). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

53. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. Bank for International Settlements, December 2010. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.

54. Bender, R., & Ward, K. (2009), *Corporate Financial Strategy*, 2nd ed, Elsevier Butterworth Heinemann, Hungary.

55. Brealey, R. and Myers, S. (2003), *Financing and Risk Management*, 6th ed,; McGraw-Hill, United States of America.

56. European Fund for Southeast Europe. *Potential for Agricultural Finance in Ukraine* [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.efse.lu>. (дата звернення 05.10.19 р.).

57. Food and Agriculture Organization of the United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat.fao.org/>

58. Gehrke I. *An Empirical Comparative Study of the Implementation of Shareholder Value Measures and Balanced Scorecard in Four European Countries*, Unpublished working paper, 2001.

59. Malo J.L. *Les tableaux de bord comme signe d'une gestion et d'une comptabilite a la francaise*. In *Melanges en l'honneur du professeur Claude Perochon, Foucher*, Paris, 1995, pp. 357-376.

60. Revised version of the Basel III capital rules reflecting the CVA modification [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

ДОДАТКИ

Окремий звіт про фінансовий стан

На 31 грудня 2018 р.

(в тисячах гривень)

Примітки 31 грудня 2018 р. 31 грудня 2017 р.

Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти і кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	6	790 757	634 634
Кредити та заборгованість банків	7	271 547	268 265
Кредити та заборгованість клієнтів	8	6 843 833	6 478 022
Інвестиції в цінні папери	9	81 178	37 280
Поточний актив з податку на прибуток		4 785	4 785
Відстрочений актив з податку на прибуток	22	2 946	-
Інвестиційна нерухомість	10	914 289	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	288 888	224 648
Інші активи	12	471 341	1 372 963
Всього активів		9 669 564	9 020 597
Зобов'язання			
Кошти клієнтів	13	7 534 714	6 670 097
Інші залучені кошти	14	1 104 128	1 166 946
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	-	7 092
Резерви за зобов'язаннями та інші фінансові зобов'язання	15	39 463	33 827
Субординований борг	16	192 365	183 528
Усього зобов'язань		8 870 670	8 061 490
Власний капітал			
Акціонерний капітал	17	620 000	620 000
Емісійні різниці		138	138
Операції з акціонерами (Накопичений дефіцит) / нерозподілений прибуток та резервні та інші фонди	17	200 000	200 000
Резерви переоцінки нерухомості		(95 988)	59 761
Резерв переоцінки інвестицій в цінні папери		49 871	50 390
		24 873	28 818
Всього власного капіталу		798 894	959 107
Усього зобов'язань та власного капіталу		9 669 564	9 020 597

Затверджено до виходу Правлінням та підписано від його імені 22 квітня 2019 р.

О.О. Штілов
Голова Правління

Т.Ю. Мартінова
Головний бухгалтер

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2018 р.	2017 р.
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки	18	795 920	806 000
Процентні витрати	18	(621 760)	(645 755)
Чистий процентний дохід		174 160	160 245
Відрахування до резерву під кредитні збитки	6,7,8, 12,15	25 040	62
Чистий процентний дохід після відрахування до резерву під кредитні збитки		199 200	160 307
Доходи за виплатами та комісійними	19	263 250	231 047
Витрати за виплатами та комісійними	19	(35 864)	(22 212)
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		(50 811)	6 918
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		11 518	8 722
Результат від переоцінки іноземної валюти		1 357	(40 588)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	90 295	-
Результат від модифікації фінансових активів		22 323	-
Результат від продажу фінансових активів		10 932	-
Інші операційні доходи	20	34 903	23 842
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	21	(451 777)	(381 315)
Прибуток до оподаткування		95 326	6 721
Пільга / (витрати) з податку на прибуток	22	9 475	(855)
Прибуток за рік		104 801	5 866

Окремий звіт про зміни у власному капіталі

За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

(в тисячах гривень)

	Акціонер- ний капітал	Емісійні різниці	Операції з акціоне- рами	Резерв переоцінки в цінні папері	Резерви переоцінки нерухомі- сті	Нерозпо- ділений прибуток (непокри- тий збиток) та резерви фонди банку	Всього капіталу
31 грудня 2016 р.	620 000	138	-	20 855	50 390	53 895	745 278
Інший сукупний дохід	-	-	-	7 963	-	-	7 963
Прибуток за рік	-	-	-	-	-	5 866	5 866
Усього сукупний дохід за рік	-	-	-	7 963	-	5 866	13 829
Фінансова допомога акціонерів	-	-	200 000	-	-	-	200 000
31 грудня 2017 р.	620 000	138	200 000	28 818	50 390	59 761	959 107
Ефект від застосування МСФЗ 9	-	-	-	-	-	(261 069)	(261 069)
Залишок на 1 січня 2018 року, перерахований відповідно до МСФЗ 9	620 000	138	200 000	28 818	50 390	(201 308)	698 038
Інший сукупний дохід	-	-	-	(3 945)	-	-	(3 945)
Переведення резерву переоцінки у нерозподілений прибуток	-	-	-	-	(610)	519	-
Прибуток за рік	-	-	-	-	-	104 801	104 801
Усього сукупний дохід за рік	-	-	-	(3 945)	(519)	105 320	100 856
31 грудня 2018 р.	620 000	138	200 000	24 873	49 871	(95 988)	798 894

Затверджено до друку Правлінням та підписано від його імені 22 квітня 2019 р.

О. О. Шиділов
Голова Правління

Т. Ю. Мартинюк
Головний бухгалтер

Підготувала К. А. Рянська
+38 057 714 05 19

Окремий звіт про рух грошових коштів за прямим методом

За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2018 р.	2017 р.
Грошові кошти від операційної діяльності			
Процентні доходи, що отримані		761 046	767 918
Процентні витрати, що сплачені		(591 624)	(651 481)
Комісійні доходи, що отримані		262 828	230 294
Комісійні витрати, що сплачені		(34 971)	(22 290)
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		(50 811)	6 918
Результат від продажу фінансових активів		10 932	-
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		11 518	8 722
Інші отримані операційні доходи		29 185	15 188
Витрати на персонал, сплачені		(172 806)	(140 607)
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(249 882)	(198 462)
Грошові кошти, (використані в) / отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		(24 585)	16 200
<i>Чисте (збільшення)/зменшення операційних активів</i>			
Заборгованість інших банків		(16 720)	(71 078)
Кредити та заборгованість клієнтів		(770 279)	52 211
Інші активи		205 056	118 515
<i>Чисте збільшення/(зменшення) операційних зобов'язань</i>			
Кошти банків		4 204	(17 558)
Кошти клієнтів		935 015	87 356
Інші зобов'язання		492	17 321
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		333 183	202 967
Грошові кошти від інвестиційної діяльності			
Придбання цінних паперів		(47 878)	(3 765 000)
Надходження від погашення цінних паперів		-	3 765 000
Придбання основних засобів		(41 957)	(36 244)
Надходження від реалізації основних засобів		4 036	9 569
Придбання нематеріальних активів	11	(25 237)	(18 137)
Дивіденди отримані	28	4 667	15 391
Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності		(106 369)	(29 421)
Грошові кошти від фінансової діяльності			
Отримання інших залучених коштів	14, 30	738 321	166 366
Повернення інших залучених коштів	14, 30	(762 653)	(646 764)
Повернення субординованого боргу	30	-	(36 421)
Отримання фінансової допомоги акціонерів	17	-	200 000
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності		(24 332)	(316 819)
Вплив змін курсів валют на грошові кошти та їх еквіваленти			
Вплив резерву під зменшення корисності грошових коштів та їх еквівалентів		(46 092)	10 330
		(267)	-
Чисте збільшення / (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		156 123	(132 943)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду		634 634	767 577
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	6	790 757	634 634

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 22 квітня 2019 р.

О.О. Шиндлов

Т.Ю. Мартинюк

Звіт про фінансовий стан

На 31 грудня 2017 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2017 р.	31 грудня 2016 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти і кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	6	634 634	767 577
Кошти в інших банках	7	268 265	179 983
Кредити та заборгованість клієнтів	8	6 478 022	7 695 512
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	9	37 280	37 885
Поточний актив з податку на прибуток		4 785	4 982
Основні засоби та нематеріальні активи	10	224 648	200 553
Інші активи	11	1 372 963	116 303
Всього активів		9 020 597	9 002 795
Зобов'язання			
Кошти банків	12	-	7 333
Кошти клієнтів	13	6 670 097	6 441 564
Інші позикові кошти	14	1 168 946	1 587 765
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		-	197
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	7 092	4 602
Резерви за зобов'язаннями та інші зобов'язання	15	33 827	13 730
Субординований борг	16	183 528	202 326
Усього зобов'язань		8 061 490	8 257 517
Власний капітал			
Акціонерний капітал	17	620 000	620 000
Емісійні різниці		138	138
Операції з акціонерами	17	200 000	-
Нерозподілений прибуток та резерви та інші фонди		59 761	53 895
Резерви переоцінки нерухомості		50 390	50 390
Резерв переоцінки цінних паперів, наявних для продажу		28 818	20 855
Всього власного капіталу		959 107	745 278
Усього зобов'язань та власного капіталу		9 020 597	9 002 795

Затверджено до друку Правлінням та підписано від його імені 27 квітня 2018 р.

О.О. Шипілов
Голова Правління

Т.Ю. Мартинова
В.о. головного бухгалтера

Підготував І.М. Мельничук

Звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

За рік, що закінчився 31 грудня 2017 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2017 р.	2016 р.
Процентні доходи	18	809 272	890 75
Процентні витрати	18	(645 755)	(749 34
Чистий процентний дохід		163 517	141 44
Відрахування до резерву на знецінення кредитів	8	5 711	(106 00
Чистий процентні витрати після вирахувань до резерву на знецінення кредитів		169 228	35 43
Доходи за виплатами та комісійними	19	231 047	202 65
Витрати за виплатами та комісійними	19	(22 212)	(27 03)
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		6 918	
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		8 722	10 43
Результат від переоцінки іноземної валюти		(40 588)	(6 14)
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою нижчою, ніж ринкова		-	(3 79
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	15	(1 696)	5
Відрахування до резерву під дебіторську заборгованість		(3 953)	(27
Інші операційні доходи	20	20 570	31 25
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	21	(361 315)	(331 23
Прибуток/(збиток) до оподаткування		6 721	(88 64
(Витрати)/пільга з податку на прибуток	22	(855)	1 24
Прибуток/(збиток) за рік		5 866	(87 39
Інший сукупний дохід			
Інший сукупний дохід, що може бути перенесено до складу прибутків або збитків			
Нереалізовані прибутки від інвестиційних цінних паперів, наявних для продажу		9 598	9 05
Податок на прибуток, пов'язаний із компонентами іншого сукупного доходу	22	(1 635)	(4 57
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		7 963	4 48
Усього сукупний дохід/(збиток) за рік		13 829	(82 915
Прибуток/(збиток) на акцію	23	0,0095	(0,1410

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 27 квітня 2018 р.

Т.Ю. Мартинова

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом

За рік, що закінчився 31 грудня 2017 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2017 р.	2016 р.
Грошові кошти від операційної діяльності			
Процентні доходи, що отримані		767 918	886 603
Процентні витрати, що сплачені		(651 481)	(820 636)
Комісійні доходи, що отримані		230 294	202 631
Комісійні витрати, що сплачені		(22 290)	(28 321)
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		6 918	-
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		8 722	10 430
Інші отримані операційні доходи		15 188	10 574
Витрати на персонал, сплачені		(140 607)	(134 661)
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(198 462)	(176 145)
Податок на прибуток, сплачений		-	(551)
Грошові кошти, використані в операційній діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		16 200	(50 076)
<i>Чисте (збільшення)/зменшення операційних активів</i>			
Заборгованість інших банків		(71 078)	(94 075)
Кредити та заборгованість клієнтів		52 211	(138 090)
Інші активи		118 515	903
<i>Чисте збільшення(зменшення) операційних зобов'язань</i>			
Кошти банків		(17 558)	6 790
Кошти клієнтів		87 356	644 199
Інші зобов'язання		17 321	(4 051)
Чисті грошові кошти, що отримані від операційної діяльності		202 967	366 600
Грошові кошти від інвестиційної діяльності			
Надходження від погашення цінних паперів, утримуваних до погашення		3 765 000	17 020 000
Придбання цінних паперів, утримуваних до погашення		(3 765 000)	(16 720 000)
Придбання основних засобів	10	(36 244)	(33 551)
Надходження від реалізації основних засобів	10	9 569	24 566
Дивіденди отримані	11	15 391	-
Придбання нематеріальних активів	10	(18 137)	(4 909)
Чисті грошові кошти, що отримані від(використані в) інвестиційній діяльності		(29 421)	286 106
Грошові кошти від фінансової діяльності			
Отримання інших залучених коштів	14, 31	166 366	199 737
Повернення інших залучених коштів	14, 31	(646 764)	(819 472)
Повернення субординованого боргу	16, 31	(36 421)	(333 496)
Отримання фінансової допомоги акціонерів	17	200 000	-
Погашення боргових цінних паперів, що емітовані банком	31	-	(5 404)
Чисті грошові кошти, що використані в фінансовій діяльності		(316 819)	(958 635)
Вплив змін курсів валют на грошові кошти та їх еквіваленти		10 330	61 019
Чисте зменшення грошових коштів та їх еквівалентів		(132 943)	(245 910)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду		767 577	1 013 487
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	6	634 634	767 577

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 27 квітня 2018 р.

Звіт про фінансовий стан

На 31 грудня 2016 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2016 р.	2015 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти і кошти обов'язкових резервів			
банку в Національному банку України	7	767 577	1 013 487
Кошти в інших банках	8	179 983	78 903
Кредити та заборгованість клієнтів	9	7 695 512	7 223 790
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	10	37 885	18 105
Інвестиційні цінні папери, утримувані до погашення	11	–	300 285
Поточний актив з податку на прибуток		4 982	4 274
Основні засоби та нематеріальні активи	12	200 553	186 171
Інші активи	13	116 303	47 589
Всього активів		9 002 795	8 872 604
Зобов'язання			
Кошти банків	14	7 333	362
Кошти клієнтів	15	6 441 564	5 430 181
Боргові цінні папери, емітовані банком	16	–	5 601
Інші позикові кошти	17	1 587 765	1 996 755
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		197	40
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	25	4 602	1 278
Резерви за зобов'язаннями та інші зобов'язання	18	13 730	16 440
Субординований борг	19	· 202 326	592 865
Усього зобов'язань		8 257 517	8 043 522
Власний капітал			
Акціонерний капітал	20	620 000	620 000
Емісійні різниці		138	138
Нерозподілений прибуток та резервні та інші фонди		53 895	142 181
Резерви переоцінки нерухомості		50 390	50 390
Резерв переоцінки цінних паперів, наявних для продажу		20 855	16 373
Всього власного капіталу		745 278	829 082
Усього зобов'язань та власного капіталу		9 002 795	8 872 604

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 25 квітня 2017 р.

Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід**За рік, що закінчився 31 грудня 2016 р.***(в тисячах гривень)*

	Примітки	2016 р.	2015 р. (рекласифі- ковано)
Процентні доходи	21	890 791	829 156
Процентні витрати	21	(749 349)	(648 154)
Чистий процентний дохід		141 442	181 002
Відрахування до резерву під знецінення кредитів	9	(106 009)	(32 222)
Чистий процентні витрати після вирахувань до резерву на знецінення кредитів		35 433	148 780
Доходи за виплатами та комісійними	22	202 655	182 490
Витрати за виплатами та комісійними	22	(27 030)	(17 811)
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		10 430	24 239
Результат від переоцінки іноземної валюти		(6 148)	(67 796)
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою нижчою, ніж ринкова		(3 793)	-
Результат від продажу інвестиційних цінних паперів у портфелі банку на продаж		-	2
Знецінення інвестиційних цінних паперів у портфелі банку на продаж		-	75
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	18	52	447
Інші операційні доходи	23	31 259	17 801
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	24	(331 503)	(249 097)
(Збиток)/прибуток до оподаткування		(88 645)	39 130
(Витрати)/пільга з податку на прибуток	25	1 248	(15 112)
(Збиток)/прибуток за рік		(87 397)	24 018
Інший сукупний дохід			
Інший сукупний дохід, що буде перенесено до звіту про прибутки та збитки			
Нереалізовані прибутки/(збитки) від інвестиційних цінних паперів, наявних для продажу		9 054	16 353
Податок на прибуток, пов'язаний із компонентами іншого сукупного доходу	25	(4 572)	-
Інший сукупний (збиток)/дохід після оподаткування за рік		4 482	16 353
Усього сукупний (збиток)/доходу за рік		(82 915)	40 371
(Збиток)/прибуток на акцію	26	(0,1410)	0,0387

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 25 квітня 2017 р.

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом

За рік, що закінчився 31 грудня 2016 р.

(в тисячах гривень)

	Примітки	2016 р.	2015 р. (перераховано)
Грошові кошти від операційної діяльності			
Процентні доходи, що отримані		886 603	766 794
Процентні витрати, що сплачені		(820 636)	(716 569)
Комісійні доходи, що отримані		202 631	182 139
Комісійні витрати, що сплачені		(28 321)	(17 810)
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		10 430	24 239
Інші отримані операційні доходи		10 574	9 760
Витрати на персонал, сплачені		(134 661)	(109 510)
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(176 145)	(125 798)
Податок на прибуток, сплачений		(551)	(13 363)
Грошові кошти, використані в операційній діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		(50 076)	(118)
<i>Чисте (збільшення)/зменшення операційних активів</i>			
Заборгованість інших банків		(94 075)	72 432
Кредити та заборгованість клієнтів		(138 090)	54 945
Інші активи		903	(188)
<i>Чисте збільшення(зменшення) операційних зобов'язань</i>			
Кошти банків		6 790	98 645
Заборгованість перед НБУ		—	(176 981)
Кошти клієнтів		644 199	991 835
Резерви за зобов'язаннями та інші зобов'язання		(4 051)	3 674
Чисті грошові кошти, що отримані від операційної діяльності		365 600	1 044 244
Грошові кошти від інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації інвестиційних цінних паперів, наявних для продажу		—	620
Надходження від погашення цінних паперів, утримуваних до погашення		17 020 000	20 622 000
Придбання цінних паперів, утримуваних до погашення		(16 720 000)	(20 922 000)
Придбання основних засобів		(33 551)	(20 295)
Надходження від реалізації основних засобів		24 566	3 341
Дивіденди отримані		—	7 279
Придбання нематеріальних активів	12	(4 909)	(1 257)
Чисті грошові кошти, що отримані від(використані в) інвестиційній діяльності		286 106	(310 312)
Грошові кошти від фінансової діяльності			
Отримання інших залучених коштів	17	199 737	246 016
Повернення інших залучених коштів	17	(819 472)	(872 401)
Емісія простих акцій	20	—	120 000
Отримання субординованого боргу	19	—	10 288
Повернення субординованого боргу	19	(333 496)	(181 133)
Погашення боргових цінних паперів, що емітовані банком	16	(5 404)	(6 346)
Чисті грошові кошти, що використані в фінансовій діяльності		(958 635)	(683 576)
Вплив змін курсів валют на грошові кошти та їх еквіваленти		61 019	185 875
Чисте (зменшення)/збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		(245 910)	236 231
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду		1 013 487	777 256
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	7	767 577	1 013 487

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 25 квітня 2017 р.

О.О. Шипілов

Ж.Ю. Пархоменко

ПАТ "Мегабанк"

Звіт про фінансовий стан (Баланс) на кінець дня 31 грудня 2015 року

<i>У тисячах гривень</i>	При- мітки	Звітний період (31 грудня 2015 р.)	Попередній період (31 грудня 2014 р.)
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти і кошти обов'язкових резервів Банку в Національному банку України	7	1 013 487	777 256
Кошти в інших банках	8	78 903	108 880
Кредити та заборгованість клієнтів	9	7 223 790	5 745 323
Цінні папери в портфелі Банку на продаж	10	18 105	2 289
Цінні папери в портфелі Банку до погашення	11	300 285	-
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		4 274	129
Відстрочений податковий актив	25	-	8 754
Основні засоби та нематеріальні активи	12	186 171	180 085
Інші фінансові активи та інші активи	13	47 589	47 255
УСЬОГО АКТИВІВ		8 872 604	6 869 971
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	14	362	-
Заборгованість перед НБУ	14	-	176 981
Кошти клієнтів	15	5 430 181	3 716 650
Боргові цінні папери, емітовані Банком	16	5 601	12 147
Інші залучені кошти	17	1 996 755	1 783 488
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		40	4 182
Відстрочене податкове зобов'язання	25	1 278	-
Резерви за зобов'язаннями, інші фінансові зобов'язання, інші зобов'язання	18	16 440	11 580
Субординований борг	19	592 865	496 232
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		8 043 522	6 201 260
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	620 000	500 000
Емісійні різниці		138	138
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) та резервні та інші фонди Банку		142 181	118 163
Резерви переоцінки нерухомості		50 390	50 390
Резерв переоцінки цінних паперів в портфелі Банку на продаж		16 373	20
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		829 082	668 711
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		8 872 604	6 869 971

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 19 квітня 2016 року.

ПАТ "Мегабанк"

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) за 2015 рік

У тисячах гривень	При- мітки	Звітний період (2015)	Попередній період (2014)
Процентні доходи	21	829 389	652 839
Процентні витрати	21	(648 154)	(442 681)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		181 235	210 158
Відрахування до резерву під знецінення кредитів	9	(36 296)	(41 683)
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після вирахування резерву під знецінення кредитів		144 939	168 475
Комісійні доходи	22	182 490	138 183
Комісійні витрати	22	(17 811)	(12 046)
Результат від операцій з іноземною валютою		24 239	9 914
Результат від переоцінки іноземної валюти		(72 890)	(53 873)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9	-	(18 927)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі Банку на продаж		2	(146)
(Знецінення)/сторно знецінення цінних паперів у портфелі Банку на продаж		75	(579)
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	18	(118)	821
Інші операційні доходи	23	17 801	7 122
Витрати на персонал, адміністративні та інші операційні витрати	24	(249 096)	(226 759)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		29 631	12 185
Витрати на податок на прибуток	25	(5 613)	(3 013)
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		24 018	9 172
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ЗА РІК		24 018	9 172
Інший сукупний дохід:			
Цінні папери в портфелі Банку на продаж:			
- Переоцінка цінних паперів у портфелі Банку на продаж		16 353	(25)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	25	-	11
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		16 353	(14)
УСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ ЗА РІК		40 371	9 158
Прибуток/(збиток), що належить власникам Банку		24 018	9 172
Усього сукупного доходу, що належить власникам Банку		16 353	(14)
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
Чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	26	0,0387	0,0183
Скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	26	0,0387	0,0183
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам Банку			
Чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	26	0,0387	0,0183

У тисячах гривень	При- мітки	Звітний період (2015)	Попередній період (2014)
Грошові кошти від операційної діяльності			
Процентні доходи, що отримані		767 654	577 572
Процентні витрати, що сплачені		(684 237)	(406 641)
Комісійні доходи, що отримані		182 014	136 477
Комісійні витрати, що сплачені		(17 811)	(12 046)
Результат операцій з іноземною валютою		299 863	1 620
Інші отримані операційні доходи		9 888	7 512
Виплати на утримання персоналу, сплачені		(109 510)	(115 066)
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(126 652)	(101 454)
Податок на прибуток, сплачений		(3 888)	(5 397)
Грошові кошти, отримані/(використані) від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		317 341	82 577
<i>Зміни в операційних активах та зобов'язаннях:</i>			
- чисте збільшення/(зменшення) коштів в інших банках		59 911	52 308
- чисте збільшення/(зменшення) кредитів та заборгованості клієнтів		(345 386)	642 848
- чисте збільшення/(зменшення) обов'язкових резервів у Національному банку України		-	69 561
- чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових активів та інших активів		1 718	3 685
- чисте збільшення/(зменшення) коштів інших банків		100 242	(25 226)
- чисте збільшення/(зменшення) заборгованості перед НБУ	14	(176 981)	176 981
- чисте збільшення/(зменшення) коштів клієнтів		1 164 853	(845 484)
- чисте збільшення/(зменшення) боргових цінних паперів, що емітовані Банком (депозитні сертифікати)		-	(13 401)
- чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань, інших зобов'язань та резервів за зобов'язаннями		3 974	2 732
Чисті грошові кошти, що (використані)/ отримані від операційної діяльності		1 125 672	146 581
Грошові кошти від інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації інвестиційних цінних паперів у портфелі Банку на продаж		620	506
Придбання цінних паперів у портфелі Банку до погашення		(300 000)	-
Придбання основних засобів	12	(20 295)	(7 320)
Надходження від реалізації основних засобів		3 341	5 451
Дивіденди отримані		7 279	-
Придбання нематеріальних активів	12	(1 257)	(402)
Чисті грошові кошти, що (використані)/ отримані від інвестиційної діяльності		(310 312)	(1 765)
Грошові кошти від фінансової діяльності			
Отримання інших залучених коштів	17	246 016	250 861
Повернення інших залучених коштів	17	(872 401)	(329 318)
Емісія простих акцій	20	120 000	-
Отримання субординованого боргу	19	10 288	74 626
Повернення субординованого боргу	19	(181 133)	-
Погашення боргових цінних паперів, що емітовані банком	16	(6 346)	(1 021)
Чисті грошові кошти, що (використані)/ отримані від фінансової діяльності		(683 576)	(4 852)
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти		104 447	116 656
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		236 231	256 620
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду		777 256	520 636
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	7	1 013 487	777 256